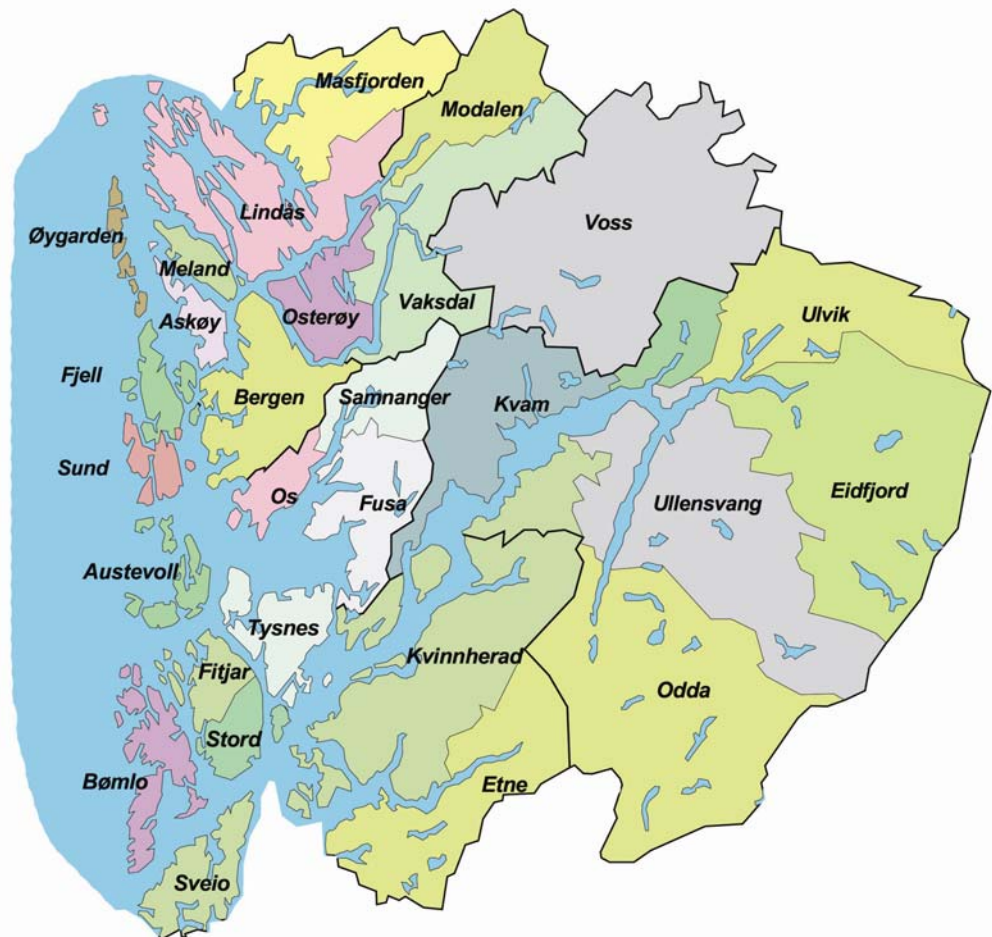

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Næringsanalyse Hordaland

Knut Vareide

Telemarkforskning-Bø - arbeidsrapport 22/2007

© Telemarksforsking-Bø 2007
Arbeidsrapport nr. 22/2007
ISSN 0802-3662

Telemarksforsking-Bø
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: 35 06 15 00
Fax: 35 06 15 01
www.telemarksforsking.no

Forord

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Hordaland fylkeskommune. I 2007 er det utarbeidet næringsanalyser for Akershus, Østfold, Sogn og Fjordane, Buskerud, Hordaland, Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag samtidig.

Data er hentet inn fra bedrifts- og foretaksregisteret i Statistisk Sentralbyrå, Enhetsregisteret og fra Credit Informs base over regnskapsdata fra regnskapspliktige foretak. En del statistikk over befolkning, pendling og sysselsetting er i tillegg hentet fra statistikkbanken i SSB.

Disse basene er koblet og bearbeidet for å få fram analysene i denne rapporten. Analysene belyser utviklingstrekkene og variasjonene i den regionale næringsutviklingen, og sammenhengene mellom befolkning, næringsstruktur, sysselsetting og næringsutvikling.

Det ble satt ned en prosjektgruppe, som har definert de problemstillinger som er tatt med i denne rapporten, bestående av: Enok Bye (Akershus fk), Amarjit Singh, (Buskerud fk), Cato Rasmussen (Telemark fk) og Torodd Hauge (Østfold fk). Denne gruppen har diskutert tema, presentasjonsform og resultater underveis i arbeidet.

Rapportene er utarbeidet i tidsrommet august til november 2007, og tar for seg utviklingen i næringsliv, arbeidsliv og befolkning i regioner og kommuner i Norge, i perioden 2000 til 2006.

Knut Vareide fra Telemarksforskning-Bø har vært prosjektleder, utført analysene og skrevet rapporten. Resultater og tolkninger i denne rapporten er prosjektlederens ansvar.

Knut Vareide

Telemarksforskning-Bø

Innhold

1. Sammen drag og konklusjoner	5
2. Attraktivitetsbarometeret	6
2.1. Befolkning	7
2.2. Arbeidsplasser	14
2.3. Pendling	18
2.4. Arbeidsmarkedsin tegrasjon	19
2.5. Attraktivitetsbarometeret for regioner ..	20
2.6. Attraktivitetsbarometeret for kommuner	22
3. Nærings-NM	27
3.1. Nyetableringer	28
3.2. Lønnsomhet	34
3.3. Vekst	39
3.4. Nærings tetthet	43
3.5. NM i næringsliv - regioner	44
3.6. NM i næringsliv - kommuner	46
4. FoU og SkatteFUNN	49
Vedlegg	52

1. Sammendrag og konklusjoner

I denne analysen behandles en rekke tema som har betydning for næringsutviklingen i Hordaland, og fylkets kommuner og regioner.

Den første delen av rapporten tar for seg utviklingen i befolkningen, pendlingen og arbeidsmarkedet. I kapitlene om attraktivitetsbarometeret analyseres disse temaene i sammenheng, for å måle attraktiviteten i fylkets regioner og kommuner.

Utviklingen i næringslivet blir oppsummert i "nærings-NM" sist i rapporten, der resultatene av næringslivsindeksen presenteres. Næringslivsindeksen gir en samlet vurdering av utviklingen i næringslivet, basert på indikatorer for nyetablering, vekst, lønnsomhet og næringslivets størrelse.

Varierende attraktivitet i Hordaland

Hordaland har omtrent balanse mellom inn- og utflytting til andre deler av landet. Dette tross for at fylket er et av fylkene med høyest vekst i antall arbeidsplasser. Ut fra dette kunne en kanskje forvente av Hordaland oppnådde en viss innflytting. Fylket som helhet framstår dermed ikke som spesielt attraktivt.

Det er imidlertid store regionale forskjeller i attraktivitet i Hordaland. Osterfjorden, Nordhordland og Bjørnefjorden er de mest attraktive regionene på Vestlandet.

Bergen og Askøy, Hardanger og Voss framstår som middels attraktive. For Bergen kan det se ut til at manglende boligbygging og høye boligpriser har bremsset innflyttingen, og at byens naboer har nytt godt av nærheten til Bergen. Mange av nabokommunene til Bergen er svært attraktive. Sund er rangert høyest i Hordaland, og som syvende mest attraktive kommune i landet.

Tross Sund kommune sin høye attraktivitet, fremstår Øygarden og Sotra som region som lite attraktiv. Det samme gjelder Sunnhordland. Øygarden og Sotra er den regionen som har hatt størst vekst i antall arbeidsplasser av alle regionene i landet. Den lave attraktiviteten i denne regionen kan skyldes at boligmarkedet ikke har kunnet holde tritt med etterspørselen.

God næringsutvikling i Hordaland

Den samlede næringsutviklingen i Hordaland, målt gjennom næringslivsindeksen, viser at Hordaland har en svært god utvikling i næringslivet.

Syv av de åtte regionene i fylket har en næringsutvikling som er bedre enn gjennomsnittet for norske regioner.

Bjørnefjorden er rangert som tredje beste region i 2006, på grunn av svært høy vekst og lønnsomhet. Bergen og Askøy er fjerde beste region.

Bare Hardanger har svakere næringsutvikling enn gjennomsnittet. I Hardanger har de også hatt en ganske sterk befolkningsnedgang som nok har bidratt til dette.

Det er imidlertid store variasjoner mellom kommunene i Hordaland, når det gjelder næringsutvikling. En del kommuner i fylket er også blant de svakeste i landet på næringsutvikling i 2006.

2. Attraktivitetsbarometeret

Hensikten med attraktivitetsbarometeret er å måle regionenes stedlige attraksjonskraft, når det gjelder å trekke til seg innbyggere.

Regional attraksjonskraft – i betydningen evne til å tiltrekke seg nye innbyggere, arbeidskraft og besøkende – har blitt stadig viktigere de siste årene. Det er flere årsaker til dette. For det første er arbeidsledigheten svært lav. Mange steder er det flere ledige stillinger enn det er arbeidsledige. Mange bedrifter har problemer med å få besatt ledige stillinger. Tradisjonell næringsutvikling, hvor hovedfokus er på å øke antall arbeidsplasser, blir dermed ikke lenger like meningsfullt.

Derimot blir stedsutvikling viktigere, slik at en kan øke stedets attraktivitet både som etableringssted for næringsvirksomhet, bl.a. gjennom utvikling av effektive samferdsels-systemer og annen infrastruktur, men også som attraktive bosteder for potensielle innflyttere. Man har således en konkurranse om bedriftsetableringer og arbeidskraft, særlig den kompetente arbeidskraften, mellom regionene. De regionene som klarer å utvikle seg på begge disse områdene, vil sannsynligvis også være de regionene som vil oppleve størst vekst i framtida.

I tillegg til lav arbeidsledighet er det imidlertid nok et argument som taler mot et for ensidig fokus på tilrettelegging for bedriftsetablering; nemlig de langsiktige endringene i folks behov og preferanser bl.a. som følge av økte inntekter og økt utdanning. Relativt flere personer legger nå vekt på andre forhold enn "jobb til en rimelig avlønning" når de skal velge bosted. De vil ha noe mer.

Attraktivitetsbarometeret tar utgangspunkt i flyttestrømmene mellom regioner og kommuner i Norge. Flyttestrømmene innenlands er en av komponentene i befolkningsutviklingen, som behandles i kapittel 2.1.

En del av flyttestrømmene skyldes arbeidsmarkedet. Høy vekst i arbeidsplasser i en kommune eller region vil normalt føre til innflytting og omvendt. Utviklingen i arbeidsplassene blir presentert i kapittel 2.2.

Kapittel 2.3 og 2.4 er viet pendling og arbeidsmarkedsintegrasjon. Dette er viktige forklaringsfaktorer til variasjoner i kommuners og regioners attraktivitet.

I kapittel 2.5 presenteres attraktivitetsbarometeret for regioner, og i kapittel 2.6 for kommuner. Attraktivitetsbarometeret er basert på netto innenlands flytting i forhold til endring i antall arbeidsplasser. Her vil de omtalte forholdene rundt pendling og arbeidsmarkedsintegrasjon være forklaringsvariable. I tillegg er analysen utvidet til et knippe andre forklaringsvariable, som vi har funnet signifikante. Disse variablene er vist på kommunenivå i tabellvedlegg siste i denne rapporten.

Attraktivitetsbarometeret er basert på data fra alle landets kommuner og regioner, og kommunene og regionene i Hordaland er rangert med hensyn til en nasjonal ranking.

2.1. Befolkning

Flyttestrømmene innenlands er sentrale for attraksjonsbarometeret. Flytting innenlands er også en av komponentene bak befolkningsutviklingen i kommuner, regioner og fylker. Befolkningsutviklingen har også stor betydning for næringsutviklingen. Derfor vil denne næringsanalysen innledningsvis ta for seg en del demografiske utviklingstrekk. Senere vil befolkningsutviklingen bli tatt med som viktige forklaringsfaktorer for å forklare regionale variasjoner i næringsutviklingen.

Alle tallene er hentet fra SSB.

Utvikling 1951-2007

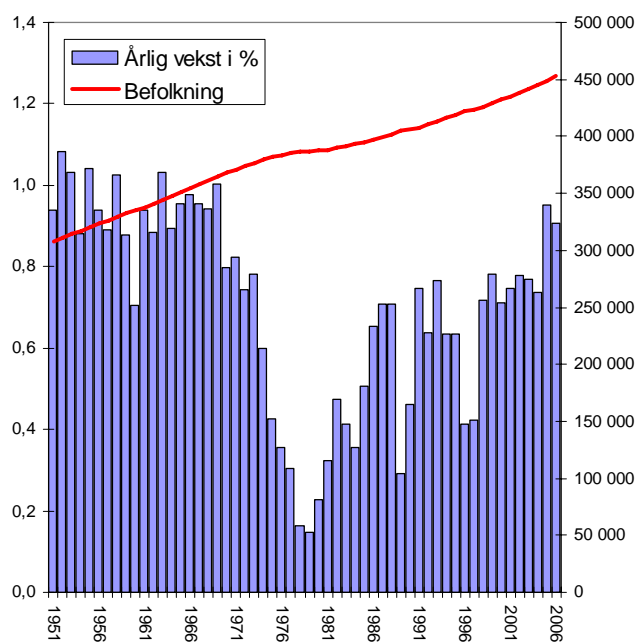
Befolkningen i Hordaland nådde sitt foreløpige maksimum i 2007, da befolkningen var på 456 711.

Hordaland har hatt vekst i folketallet hvert år siden 1951. De årlige vekstratene har imidlertid variert. Lavest vekst var det på slutten av 70-årene, da veksten enkelte år var under 0,2 prosent. Etter dette har befolkningsveksten vist en stigende trend.

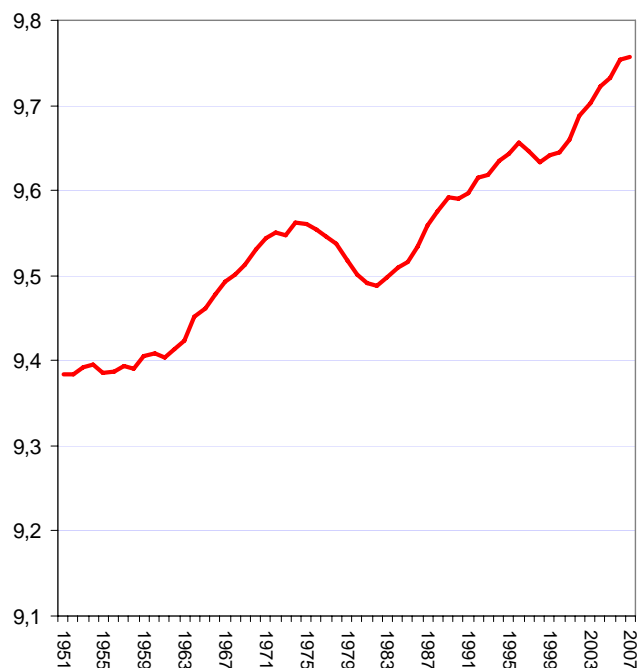
Hordalands andel av Norge

Når vi betrakter Hordalands andel av befolkningen i Norge, ser vi at fylket har økt sin andel av landets befolkning. En liten periode fra 1976 til 1981 sank fylkets andel. I 1997 og 1998 var det også en liten relativ nedgang. Ellers har Hordaland økt sin andel av landets befolkning hvert år.

Fylkets andel av befolkningen kan være et mål for hvordan Hordaland hevder seg i konkurransen med resten av landet. Med dette målet kommer Hordaland ganske godt ut. Hordalands andel av befolkningen i Norge har økt uavbrutt de siste ti årene.

Figur 1: Folketallet i Hordaland (høyre akse), og årlige vekstrater (venstre akse).

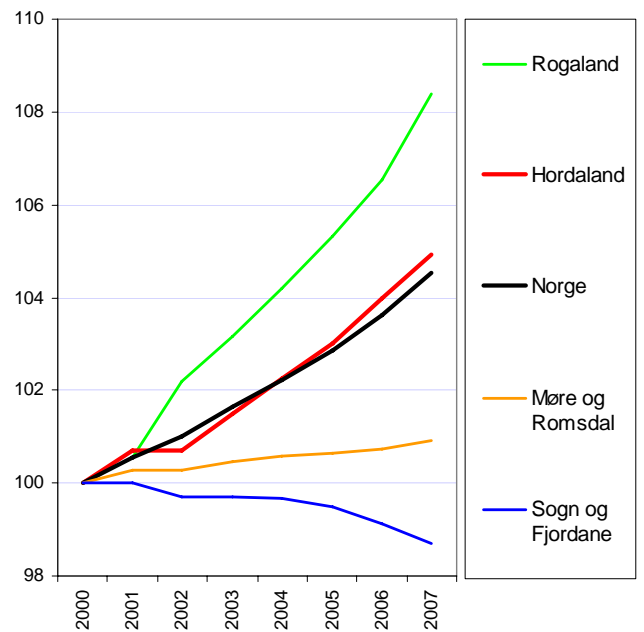
Figur 2: Hordalands prosentvise andel av befolkningen i Norge.

Hordaland og nabofylker etter 2000

Hordaland har hatt en sterkere befolkningsvekst enn resten av landet etter 2000, og spesielt etter 2002.

Av vestlandsfylkene er det Rogaland som har hatt den desidert sterkeste veksten i denne perioden.

Møre og Romsdal har så vidt hatt vekst i befolkningen, mens Sogn og Fjordane har hatt nedgang.

Figur 3: Befolkning, indeksert slik at 2000=100.

Hordaland blant andre fylker

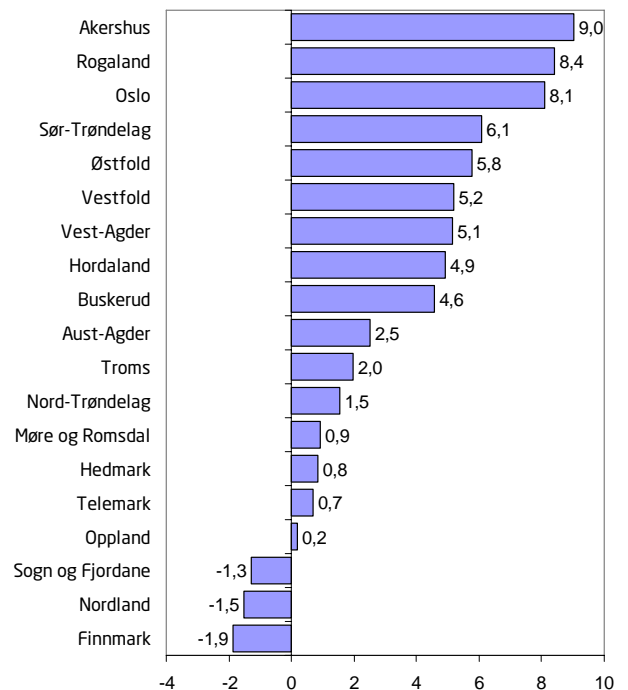
På landsbasis skiller Akershus, Rogaland og Oslo seg ut med høy befolkningsvekst.

Sogn og Fjordane, Nordland og Finnmark er de tre eneste fylkene med befolkningsnedgang etter 2000.

Hordaland er nummer åtte av fylkene når det gjelder befolkningsvekst, og er i gruppe med Buskerud, Vest-Agder og Vestfold, som alle har vekst nær landsgjennomsnittet.

De fylkene som har best befolkningsutvikling har alle sterke fylkessentre. Oslo og Akershus har Oslo, Rogaland har Stavanger og Sør-Trøndelag har Trondheim. Troms har sannsynligvis oppnådd vekst på grunn av et dynamisk senter i Tromsø.

For Hordaland er Bergen et slikt vekstsenter. Fylket er imidlertid stort, og mange av kommunene ligger for langt fra Bergen til å dra nytte av vekstimpulser herfra.

Figur 4: Befolkningsvekst i prosent fra 2000 til 2007.

Befolkningsutviklingen dekomponert

Befolkningsendringer kan splittes opp i tre komponenter:

- ◆ Fødselsoverskudd, som er differansen mellom antall fødte og døde
- ◆ Netto innvandring, som er antall innvandrere fratrukket antall som flytter ut av landet
- ◆ Flyttebalansen innenlands, som er differansen mellom antall som flytter inn fra andre deler av landet og antall som flytter ut

I Hordaland har det vært fødselsoverskudd i de siste årene. Fødselsoverskuddet har vært ganske stort, og skyldes nok både en relativt ung befolkning og høy fertilitet.

Netto flytting mellom Hordaland og andre deler av landet har vært svært liten, og har nesten ikke bidratt til befolkningsendringer.

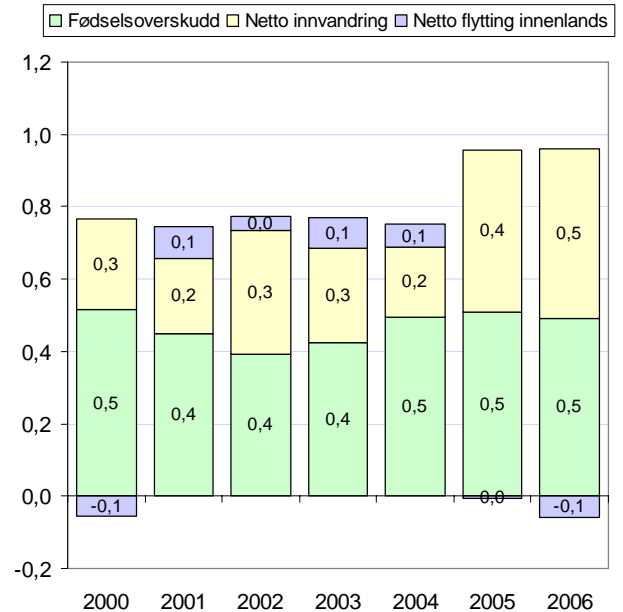
Innvandringen fra utlandet har ført til positive bidrag til befolkningsveksten. Innvandringen har vært økende, og i 2006 var netto innvandring og fødselsoverskuddet like stort.

Dekomponert utvikling etter 2000

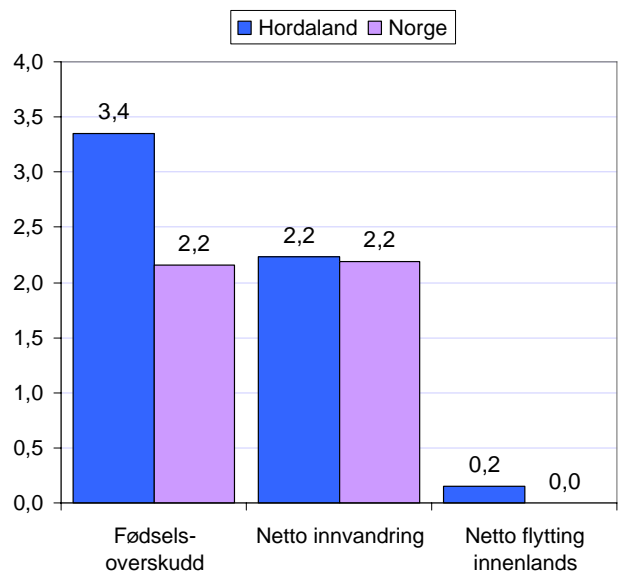
Siden 1. januar 2000 har det vært et fødselsoverskudd i Norge tilsvarende 2,2 prosent av befolkningen. I Hordaland har det vært et fødselsoverskudd på hele 3,4 prosent.

Innvandringen til Hordaland har vært ganske lik landsgjennomsnittet.

Hordaland har hatt en netto innflytting fra andre deler av landet på 0,2 prosent i samme periode.

Figur 5: Befolkningsendringer, prosent, i Hordaland, dekomponert.

Figur 6: Endringer i befolkningen, prosent, i Hordaland fra 1 jan 2000 til 1 jan 2007 i prosent av folketallet 2000, sammenliknet med landet.

Befolkningsutvikling i regionene

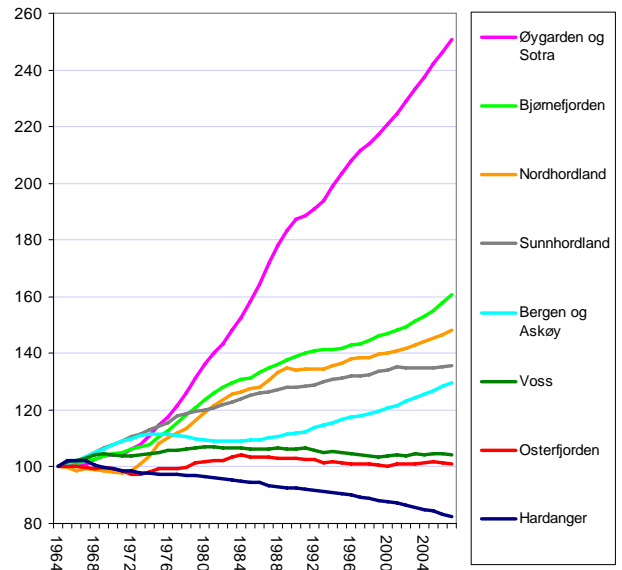
Øygarden og Sotra skiller seg sterkt ut blant regionene i Hordaland, når vi ser på den langsiktige befolkningsutviklingen. I denne regionen har det vært sterk og vedvarende vekst siden starten på 70-tallet.

Bjørnefjorden, Nordhordland og Sunnhordland har hatt ganske jevn og moderat vekst.

Bergen hadde en nedgang i folketallet på 70-tallet, men etter dette har befolkningsveksten tatt seg gradvis oppover.

Voss og Osterfjorden har hatt svært små endringer i befolkningen.

Hardanger har hatt jevn nedgang i folketallet.

Figur 7: Befolkningsutvikling i regionene i Hordaland, indeksert slik at nivået i 1951 = 100.

Befolkning i kommunene

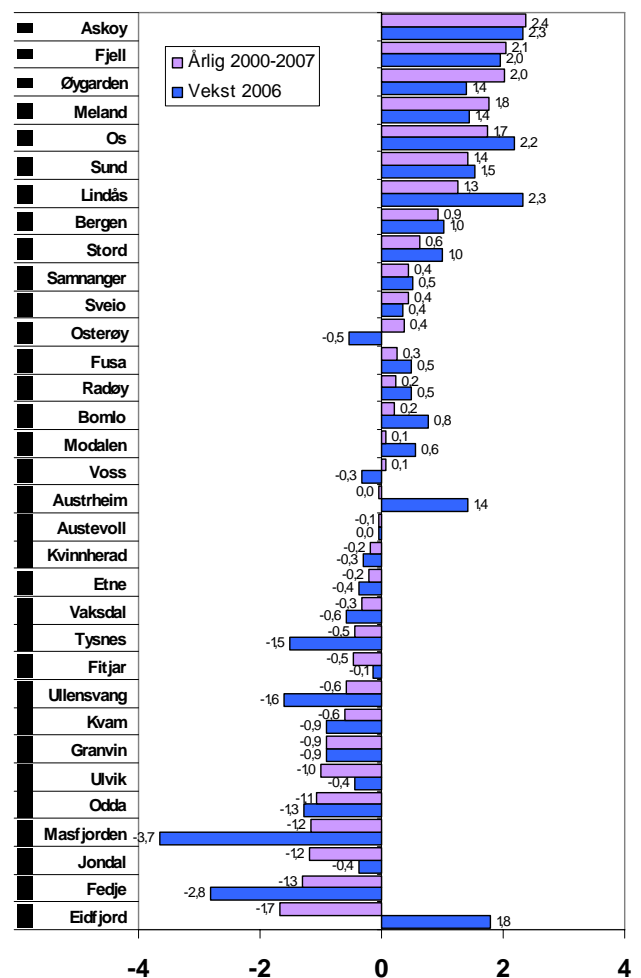
Omtrent halvparten, 17 av 33 kommuner, i Hordaland har vekst i folketallet fra 2000 til 2007. Det er et stort spenn mellom de sentrale kommunene, som har sterk befolkningsvekst, og de mer perifere kommunene som har sterk nedgang.

Askøy, Fjell og Øygarden er blant de ti raskest voksende kommunene i landet i denne perioden, med årlige vekstrater over to prosent.

For året 2006 er det Askøy, Lindås og Os som har høyest befolkningsvekst.

Hordaland har også kommuner med sterk nedgang i befolkningen. Kommuner som Eidfjord, Fedje, Jondal, Masfjorden, Odda og Ulvik har alle en årlig befolkningsnedgang på over en prosent etter 2000.

I 2006 hadde Masfjorden og Fedje svært sterk nedgang med henholdsvis 3,7 og 2,8 prosent.

Figur 8: Befolkningsendring, prosent, i 2006, og årlig vekstrate i årene 2000-2006. Tallene til venstre er rangering mht vekst i 2006.

Alderssammensetning

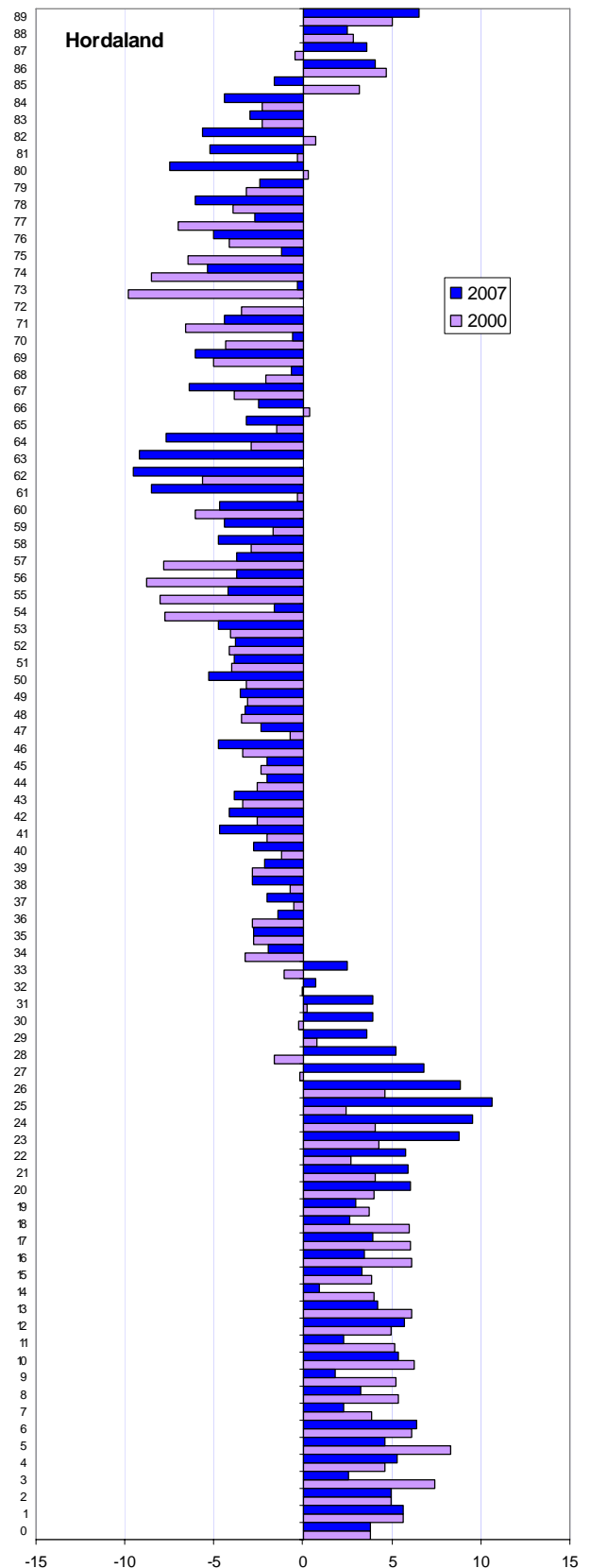
Alderssammensetningen i et område reflekterer for en stor del den historiske demografiske utviklingen. Det er spesielt flyttestrømmene som over tid avspeiles i aldersstrukturen.

I figuren har vi vist hvordan de enkelte årsklassers andel av befolkningen i Hordaland avviker fra årsklassens andel av befolkningen i Norge i 2000 og 2007.

Hordaland har en ung befolkning. I alle alderstrinn opp til 33 har fylket en større andel av befolkningen enn landsgjennomsnittet. Tilsvarende har Hordaland relativt mindre andeler av alle alderstrinn over 33.

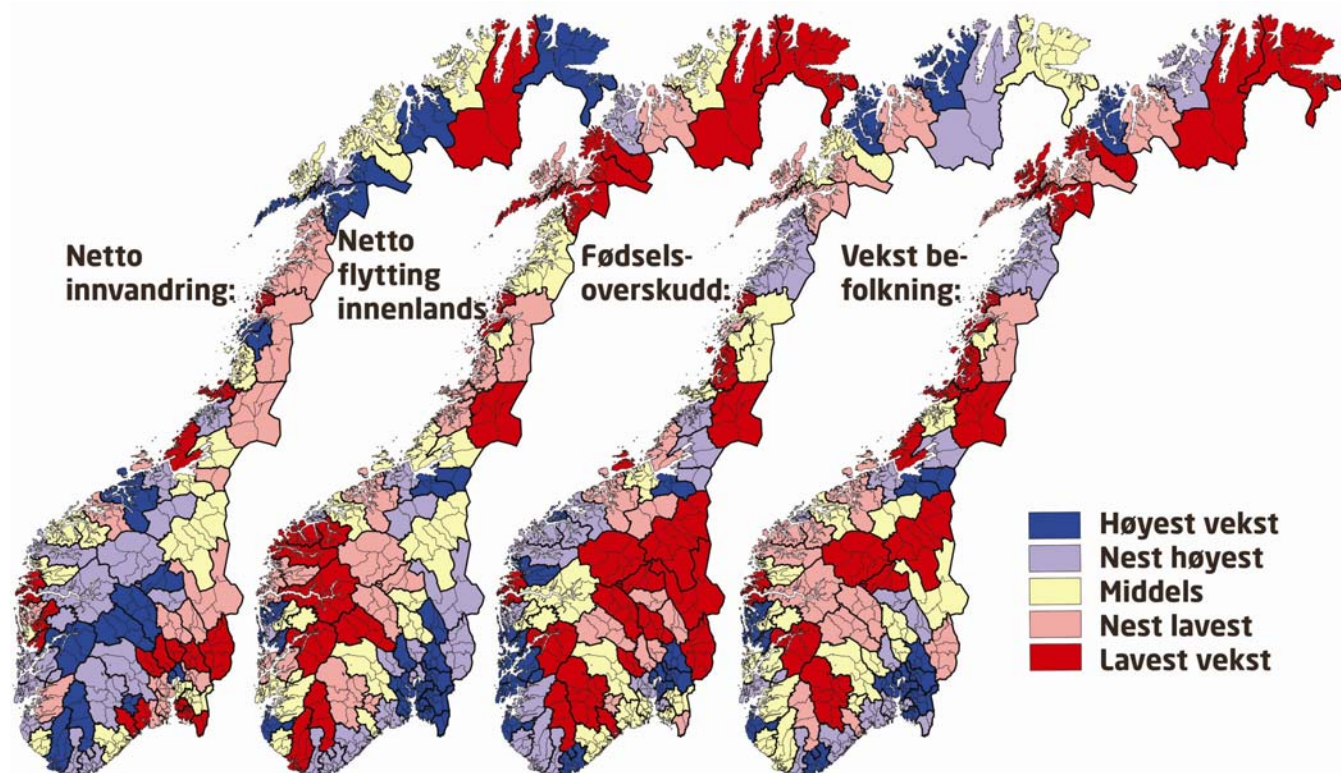
Andelen unge voksne i alderen 20 til 33 har økt fra 2000 til 2007.

Hordaland er imidlertid et fylke med sterke kontraster mellom storbyen Bergen og distriktskommunene. Det er først og fremst Bergen som har et økende overskudd av unge voksne. I de mer perifere kommunene er utviklingen motsatt.

Figur 9: Andeler av befolkningen i hver årsklasse i Hordaland, i prosent av andelen av samme årsklasse på landsbasis.

Kart befolkning regioner

Figur 10: Befolkningsendringer – dekomponert, for perioden 2002-2006, netto endringer i forhold til folketallet. Fargene angir regionens rangering i forhold til de andre regionene¹.

Befolkningsveksten kan splittes opp i tre komponenter: Fødselsoverskudd, innenlands flytting og netto innvandring.

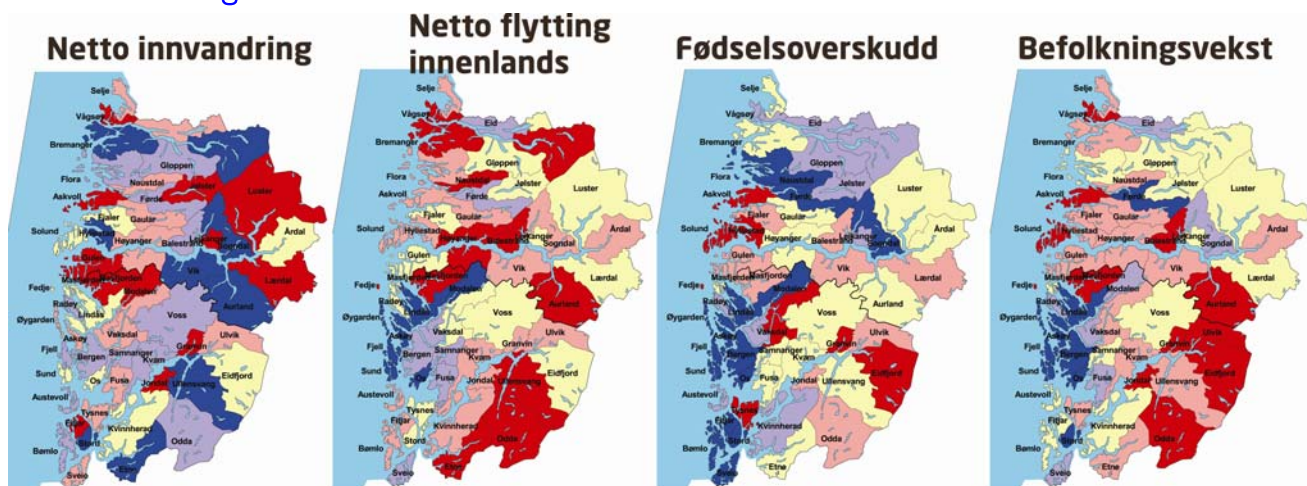
De tre ulike komponentene i befolkningsveksten har helt forskjellige geografiske mønstre.

Innvandring fra utlandet bidrar relativt sterkest til befolkningsvekst i distriktene, spesielt i distriktene i Sør-Norge. Østlandet utenom Oslo, Bærum og Asker har relativt liten innvandring i forhold til folketallet. Alle regionene i landet har netto innvandring.

Innenlands flytting bidrar spesielt til vekst i det sentrale østlandsområdet, foruten storbyregionene Stavanger, Bergen og Trondheim.

Fødselsoverskuddet er høyest i de regionene som over tid har hatt netto innflytting. Flytterne er gjerne i alderen 20-30 år, og regioner med høy innflytting vil over tid få en alderssammensetning som er gunstig. Det er imidlertid også mange regioner på Vestlandet og Nord-Norge som har fødselsoverskudd, selv om disse har hatt høy utflytting. Det kommer av høyere fruktbarhet.

Kart befolkning kommuner

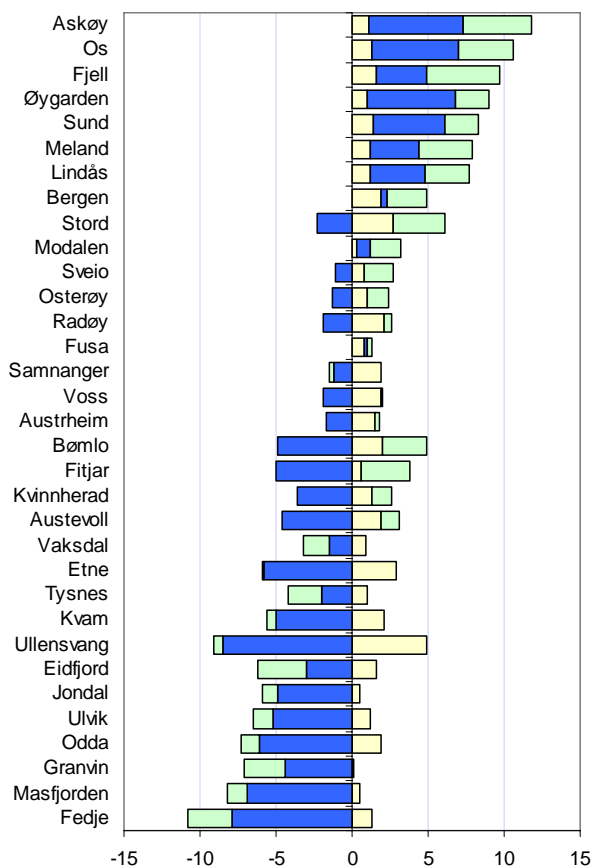
Figur 11: Befolkningsendringer dekomponert i perioden 2002-2006, netto endringer i forhold til folketallet. Fargene angir regionens rangering i forhold til de andre kommunene i Norge.

De fleste kommunene i Hordaland har netto utflytting. I flere av kommunene, som Fedje, Masfjorden, Odda, Ullensvang og Etne har netto utflytting isolert bidratt til befolkningsnedgang på over fem prosent i perioden. Mange kommuner med stor utflytting har også fødselsunderskudd.

Kommunene rundt Bergen har stor sett netto innflytting. I kommuner som Askøy, Os og Øygarden har netto innflytting bidratt til befolkningsvekst over fem prosent i perioden. Kommunene med høy innflytting har også høyt fødselsoverskudd.

Innvandring bidrar positivt til befolkningsveksten i alle kommunene i Hordaland. Det er mange kommuner som trenger innvandring for ikke å få nedgang i folketallet.

□ Netto innvandring ■ Netto flytting innenlands □ Fødselsoverskudd

Figur 12: Befolkningsendringer, prosent - dekomponert for kommunene i Hordaland.

2.2. Arbeidsplasser

I dette kapitlet presenteres tall for utvikling av antall arbeidsplasser². Datagrunnlaget er registerbasert sysselsettingsstatistikk fra SSB.

Antall arbeidsplasser i Hordaland sank i 2002, ellers har det vært vekst gjennom hele perioden. Privat sektor hadde svak vekst fram til 2003, etter det har veksten i private arbeidsplasser vært tiltakende. Offentlig sektor har også hatt vekst i perioden, men veksten har vært langt svakere enn i privat sektor.

70,9 prosent av arbeidsplassene i Hordaland er i privat sektor. Det er omtrent som landsgjennomsnittet.

I figur 14 er årlig vekst i arbeidsplasser vist for fylkene for 2006, og gjennomsnittlige vekstrater i de siste fem årene.

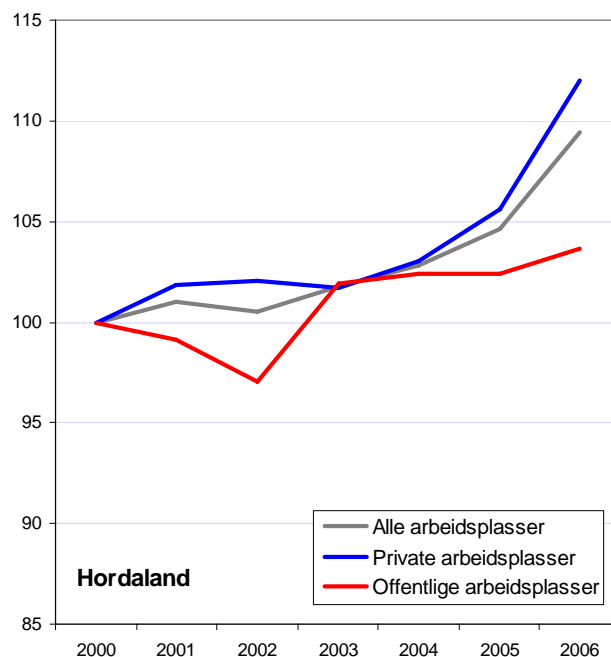
Figuren illustrerer tydelig den sterke økonomiske veksten som er i Norge. Alle fylkene hadde vekst i antall arbeidsplasser i 2006. Rogaland hadde høyest vekst i 2006, med en vekst på over seks prosent. Sogn og Fjordane hadde den laveste veksten med 1,1 prosent.

Vest-Agder har høyest vekst når vi ser på den siste femårsperioden. Den gjennomsnittlige årlige veksten fra 2001 til 2006 var på 2,2 prosent.

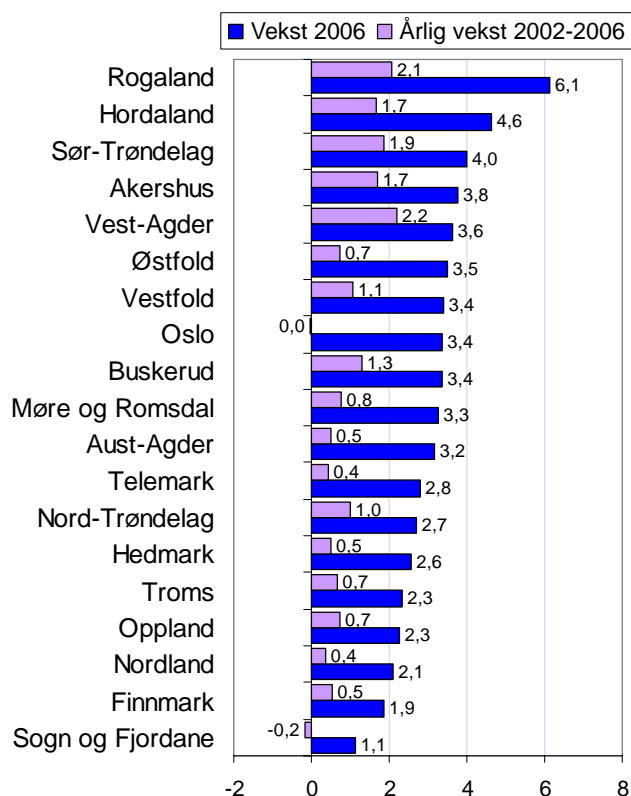
Sogn og Fjordane er det eneste fylket med nedgang i antall arbeidsplasser fra 2002 til 2006.

Hordaland har hatt den nest sterkeste veksten i antall arbeidsplasser fra 2005 til 2006.

Også i de siste fem årene har veksten i Hordaland vært sterk, men tre fylker har hatt høyere vekst. Den årlige vekstraten i antall arbeidsplasser i de siste fem årene i Hordaland har vært på 1,7 prosent, mot 1,0 prosent på landsbasis.

Figur 13: Antall arbeidsplasser i Hordaland i privat og offentlig sektor, indekstert slik at 2000 = 100.

Figur 14: Vekst i antall arbeidsplasser i 2006, samt årlige vekstrater i perioden 2002-2006.

Arbeidsplassutvikling i bransjer

I de siste årene har det skjedd store strukturelle endringer i bransjesammensetningen. Noen bransjer har hatt sterk vekst, mens andre har hatt nedgang.

I Hordaland er det forretningsmessig og personlig tjenesteyting som har hatt den desidert sterkeste veksten fra 2000 til 2007. Antall arbeidsplasser i forretningsmessig tjenesteyting har økt med over 25 prosent i denne perioden.

Bygg og anlegg og handel har hatt sterk vekst de siste to årene. Også handelen vokser.

Bransjene transport og hotell og restaurant har hatt nedgang i antall arbeidsplasser i Hordaland. Industrien har så vidt en økning i antall arbeidsplasser i perioden, som følge av sterk vekst i 2006.

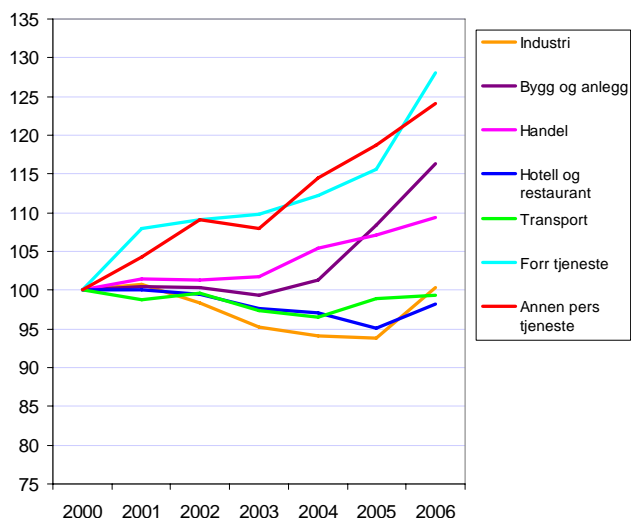
Strukturelle endringer i Hordaland

I figur 16 har vi sett på endringene i antall arbeidsplasser i de ulike næringene i absolutte tall.

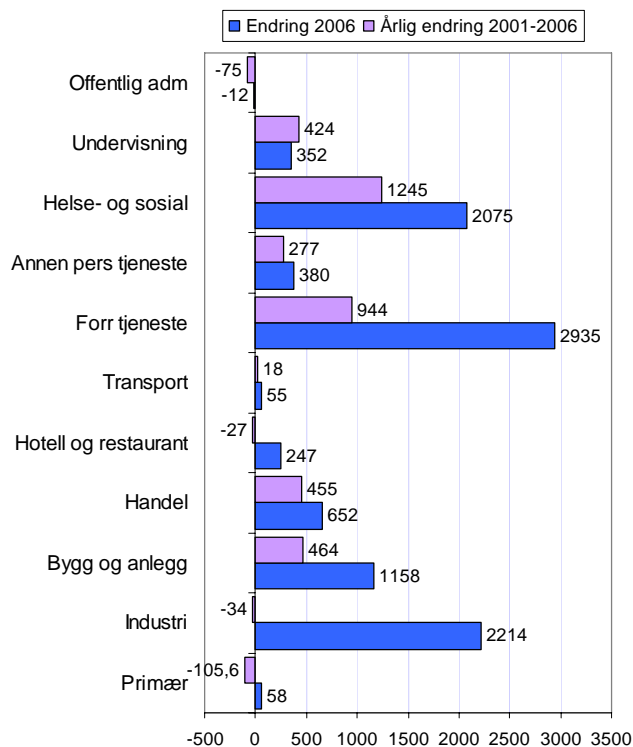
I den siste femårsperioden har helsesektoren hatt størst økning i antall arbeidsplasser. Også forretningsmessig tjenesteyting, handel og bygg og anleggsbransjen har bidratt med mange nye arbeidsplasser. Offentlig administrasjon, industri og primærnæringene har færre arbeidsplasser i 2006 enn i 2000.

For året 2006 isolert sett er det innen forretningsmessig tjenesteyting det har blitt skapt flest nye arbeidsplasser. Her er det nesten 3000 flere ansatte enn året før.

Industrien har igjen sterk vekst i 2006. Det ble en vekst på 2214 nye arbeidsplasser i industrien i Hordaland siste år.

Figur 15: Utvikling av antall arbeidsplasser i Hordaland, indeksert slik at nivået i 2000 = 100.

Figur 16: Endring i antall arbeidsplasser fra 2001 til 2006 i ulike bransjer i Hordaland.

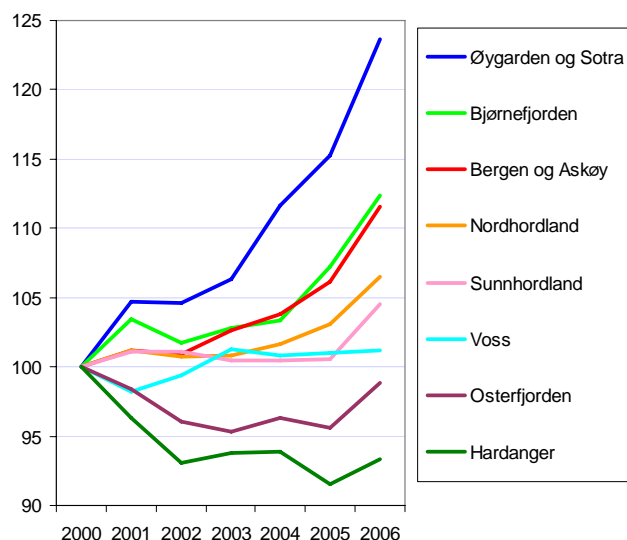
Arbeidsplassutvikling i regionene

Øygarden og Sotra har den klart høyeste veksten i arbeidsplasser av regionene, ikke bare i Hordaland men i hele landet. Antall arbeidsplasser har økt med nesten 25 prosent i perioden fra 2000 til 2006.

Bjørnefjorden og Bergen og Askøy har også god vekst, langt over landsgjennomsnittet.

Veksten i arbeidsplasser i Nord- og Sunnhordland er litt under gjennomsnittet, mens Voss nesten ikke har hatt vekst.

To av regionene, Osterfjorden og Hardanger har færre arbeidsplasser i 2006 enn i 2000.

Figur 17: Utvikling i antall arbeidsplasser i regionene i Hordaland, indekstert slik at nivået i 2000=100.

Arbeidsplassutvikling i kommunene

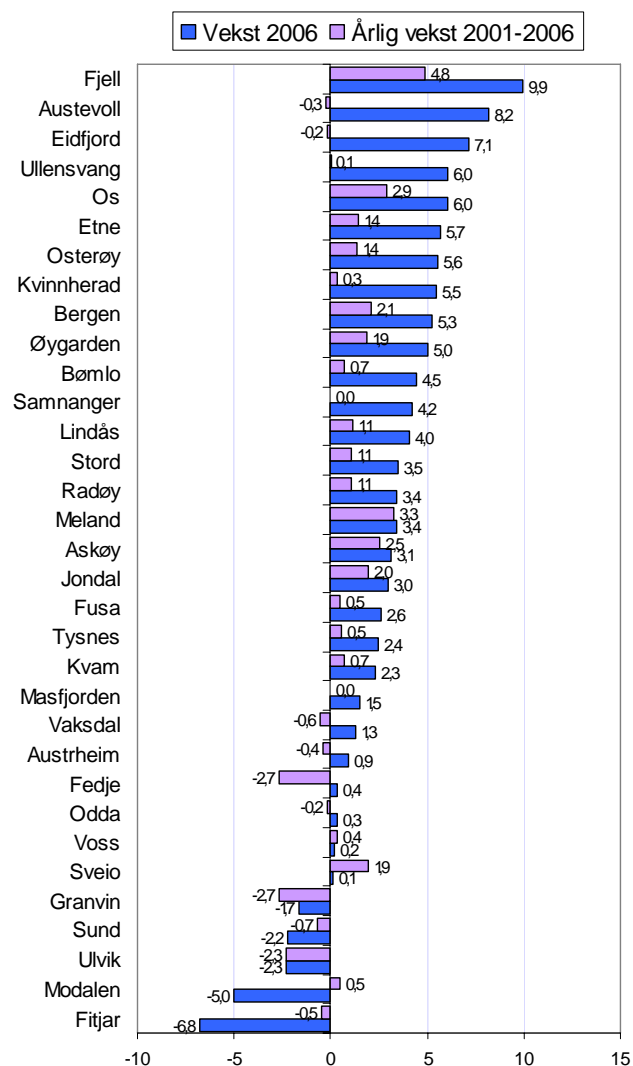
I figur 18 har vi vist arbeidsplassveksten i kommunene i 2006, og årlig vekst i de fem siste årene.

De fleste av kommunene i Hordaland har hatt en sterk vekst i antall arbeidsplasser i 2006. Størst vekst var det i Fjell, Austevoll og Eidfjord.

Fem kommuner hadde nedgang i antall arbeidsplasser i 2006. I Fitjar og Modalen var nedgangen ganske sterk.

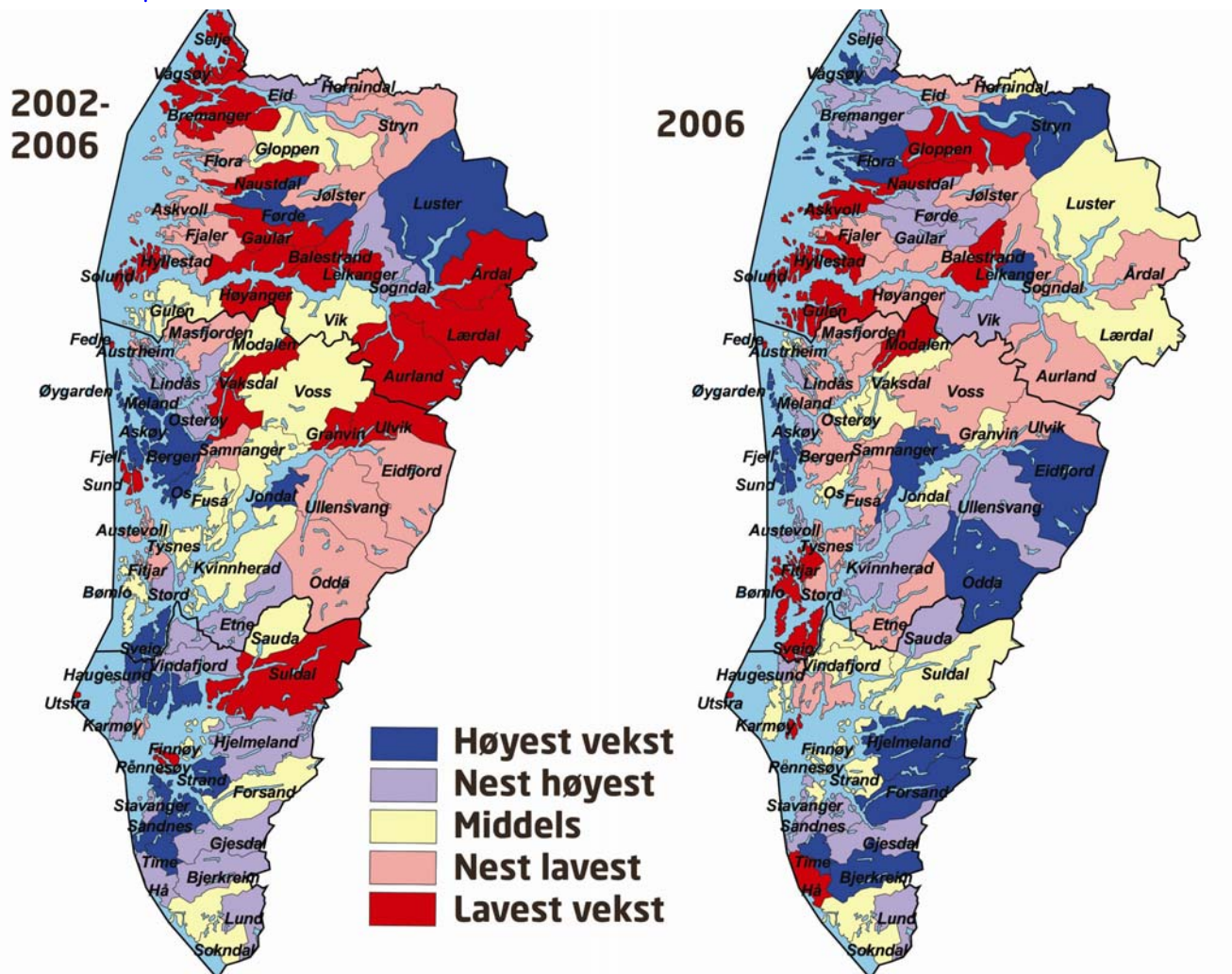
Ser vi på utviklingen i de siste fem årene, er det igjen Fjell som har sterkest vekst. Årlig vekstrate i perioden har vært nesten fem prosent. Også kommuner som Meland, Askøy, Os og Bergen har sterk vekst de siste fem årene.

Syv kommuner har nedgang i antall arbeidsplasser siste femårsperiode. Fedje og Granvin har hatt den dårligste utviklingen. I disse kommunene har antall arbeidsplasser falt med 2,7 prosent pr år i gjennomsnitt etter 2001.

Figur 18: Prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i 2006, samt årlige vekstrater i perioden 2001-2006.

Kart arbeidsplasser

Figur 19: Vekst i arbeidsplasser, til venstre siste fem år, til høyre i 2006.

Når vi ser på arbeidsplassutviklingen de siste fem årene, som vist i kartet til venstre, ser vi at Bergen og mange av nabokommunene er blant kommuner med sterk vekst. Utenfor dette området er det bare Jondal og Etne hvor veksten er forholdsvis sterk.

I 2006 er bildet litt annerledes. Foruten kommunene i Øygarden og Sotra, har mange av de typiske distriktskommunene igjen sterk vekst.

2.3. Pendling

Arbeidstakere pendler i økende grad mellom kommuner og regioner. I dette kapitlet presenteres utviklingen av pendlingsmønstre i regioner og kommuner. Data er hentet fra registerbasert sysselsettingsstatistikk i SSB.

Nettopendling i regionene

I figur 20 ser vi nettopendling i regionene i Hordaland. Nettopendling er antallet sysselsatte som er bosatt i regionen og som pendler ut, fratrukket bosatte utenfor regionen som pendler inn. Her er dette tallet vist som prosent av antall sysselsatte i regionen.

Bergen og Askøy er den eneste regionen med netto innpendling. Her er antall arbeidsplasser over ti prosent høyere enn antall sysselsatte. Overskuddet på arbeidsplasser i regionen har økt fra 2000 til 2006.

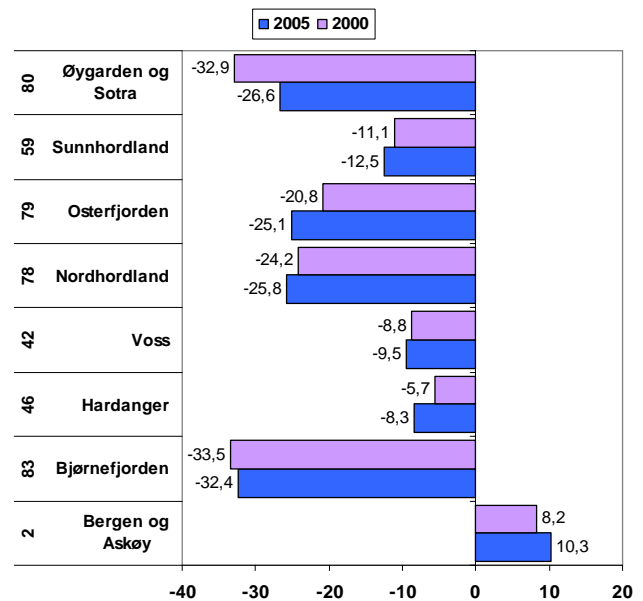
Voss og Hardanger har forholdsvis liten, men økende netto utpendling.

Regioner som Øygarden og Sotra, Osterfjorden, Nordhordland og Bjørnefjorden har stor netto utpendling.

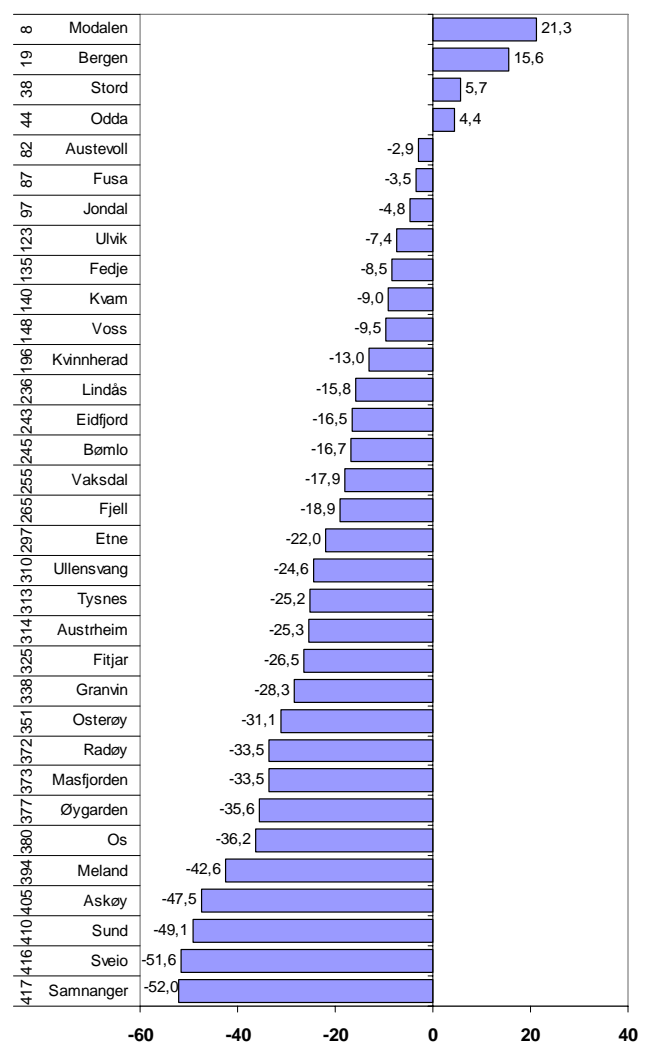
Nettopendling i kommunene

Blant kommunene i Hordaland er det bare fire kommuner med overskudd på arbeidsplasser. Det er Modalen, Bergen, Stord og Odda. Kommuner som Austevoll, Fusa og Jondal har nesten balanse mellom arbeidsplasser og sysselsatte.

Samnanger og Sveio har størst netto utpendling av kommunene i Hordaland. Mange andre kommuner har også stor utpendling. Som vi vil vise i kapittel 2,6, er kommuner med høy netto utpendling attraktive. Underskudd på arbeidsplasser er dermed ikke nødvendigvis et problem, dersom det er arbeidsmuligheter i nabokommunene.

Figur 20: Nettopendling, prosent. Tallene til venstre angir rangering mht nettopendling.

Figur 21: Nettopendling, prosent. Tallene til venstre angir kommunens rangering mht nettopendling.

2.4. Arbeidsmarkeds-integrasjon

Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i en region eller kommune er integrert med arbeidsmarkedet utenfor. Vi måler dette ved å summere andelen av sysselsatte som pendler ut med andelen av arbeidsplassene som fylles av personer bosatt utenfor. I kapitlet om attraktivitet vil vi vise at arbeidsmarkedsintegrasjon er en viktig forklaringsfaktor for flyttestrømmene. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for innflytting, da det gir innbyggerne større pendlingsmuligheter og flere muligheter for valg av arbeidsplasser.

Vi ser av figur 22 at spesielt Øygarden og Sotra og Bjørnefjorden har høy arbeidsmarkedsintegrasjon. De er blant regionene i landet med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon.

Sunnhordland, Voss og Hardanger har lav arbeidsmarkedsintegrasjon. Slike regioner er i større grad enn andre avhengig av en positiv utvikling i eget arbeidsmarked.

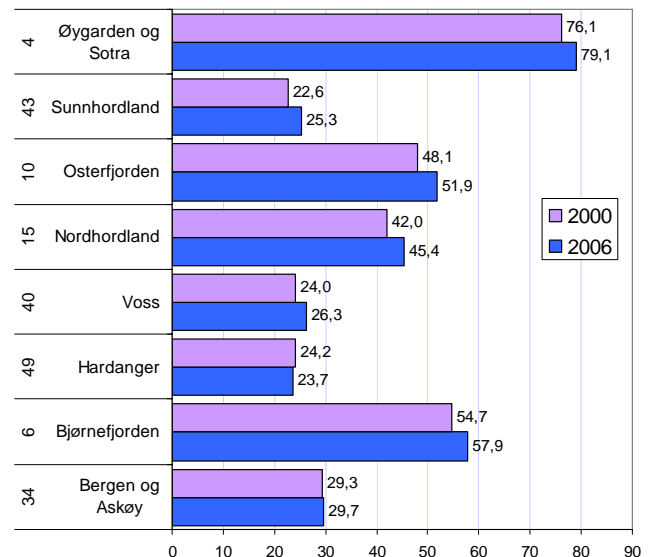
Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene

I figur 23 viser vi arbeidsmarkedsintegrasjonen i kommunene i Hordaland.

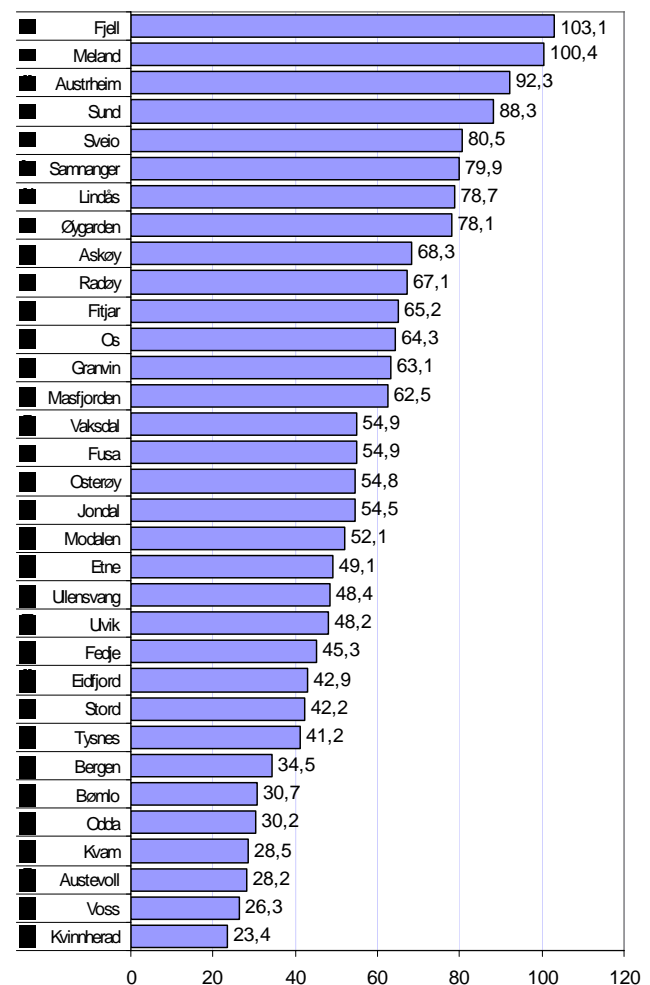
Kommuner som Fjell og Meland har høy arbeidsmarkedsintegrasjon.

Kvinnherad skiller seg ut med svært lav arbeidsmarkedsintegrasjon.

Nesten alle kommunene har økt arbeidsmarkedsintegrasjon fra 2000 til 2006. Dette viser at befolkningens tendens til å pendle mellom kommuner er økende. Dette gjør at sammenhengen mellom arbeidsplasser og bosetting svekkes. Dermed blir attraktivitet viktigere, på bekostning av arbeidsplasser.

Figur 22: Arbeidsmarkedsintegrasjon, målt ved summen av andel arbeidstakere bosatt utenfor regionen, og andel sysselsatte som arbeider utenfor regionen, prosent.

Figur 23: Arbeidsmarkedsintegrasjon, målt ved summen av andel arbeidstakere bosatt utenfor kommunen, og andel sysselsatte som arbeider utenfor kommunen, prosent.

2.5. Attraktivitetsbarometeret for regioner

Hensikten med attraktivitetsbarometeret er å måle regionenes stedlige attraksjonskraft, når det gjelder å trekke til seg innbyggere. Her presenteres resultater fra Attraktivitetsbarometeret 2007³.

Attraktivitetsbarometeret er basert på regionenes nettoflytting, fratrukket den statistiske effekten av endringer i det lokale arbeidsmarkedet. Det er innenlands netto flytting som er utgangspunktet.

Metoden illustreres i figur 24. Det er en klar og positiv sammenheng mellom netto innflytting til en region og vekst i arbeidsplasser. En enkel regresjonsanalyse, som vist i diagrammet, viser at endringer i antall arbeidsplasser i en region forklarer nesten 48 prosent av variasjonene i netto innflytting⁴. Dersom en region har en vekst på 1 prosent i antall arbeidsplasser, vil dette statistisk føre til en netto innflytting på nesten en halv prosent.

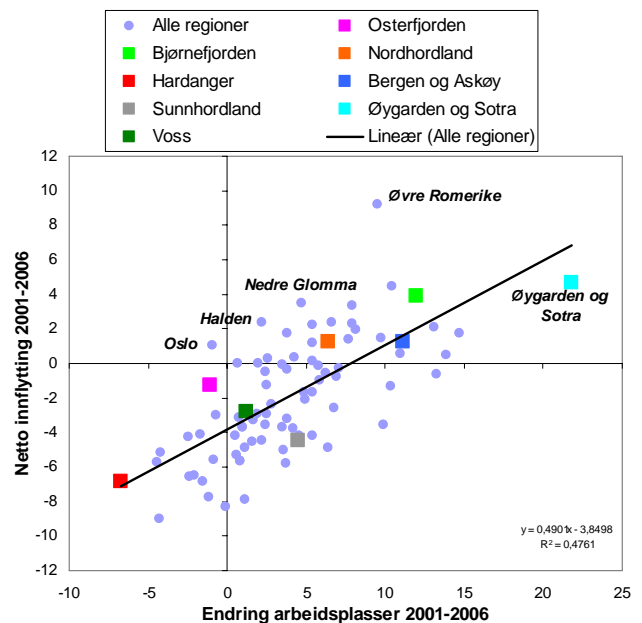
Dette betyr samtidig at 52 prosent av flyttemønsteret skyldes andre forhold enn arbeidsmarkedet. Enkelte regioner er mer attraktive enn andre, og trekker til seg folk av andre årsaker enn arbeid. Denne stedlige attraksjonen kan vi da måle som den vertikale avstanden mellom regionens plassering i diagrammet, og den avtegnede forventningslinjen.

I figur 25 er attraksjonsindeksen for regionene på Vestlandet vist. Attraksjonsindeksen er differansen mellom faktisk netto innflytting og forventet innflytting ut fra endringer i antall arbeidsplasser i regionen (forventningslinjen i figur 24).

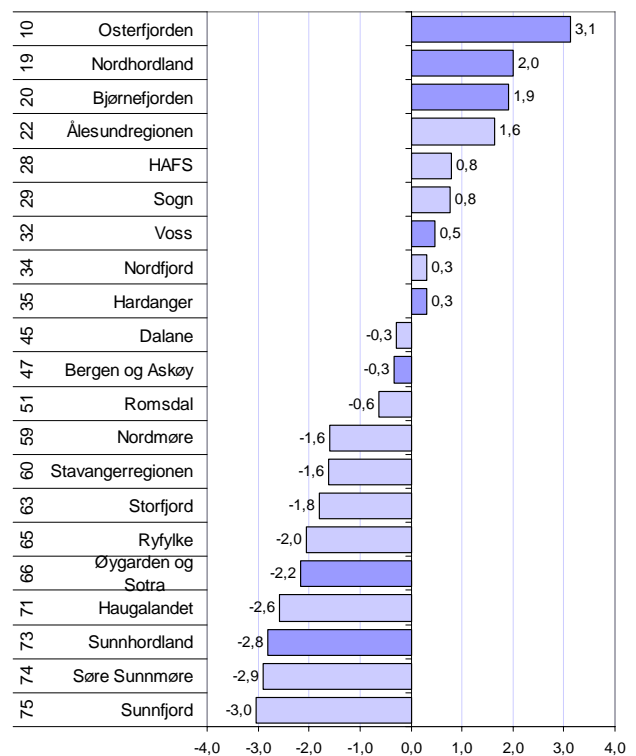
På Vestlandet er regionene Osterfjorden, Nordhordland og Bjørnefjorden mest attraktive.

Øygarden og Sotra har den sterkeste arbeidsplassveksten av alle regioner, men har liten innflytting i forhold til dette. Hardanger har den største nedgangen i arbeidsplasser, men har likevel mindre utflytting enn forventet.

Sunnhordland har den laveste attraktiviteten av regionene i Hordaland.

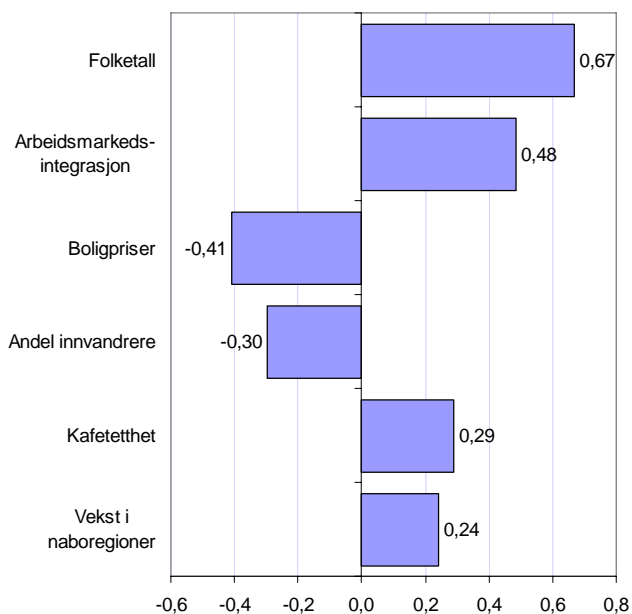
Figur 24: Sammenhengen mellom netto innflytting og vekst i arbeidsplasser for regionene i Norge.

Figur 25: Attraksjonsindeksen for regionene på Vestlandet - periode 2001-2006.

Hva forklarer regional attraktivitet?

Data fra alle regioner i Norge er analysert for å forklare flyttestrømmene. Det ble funnet seks forhold som er signifikante. Disse forholdene, sammen med arbeidsmarkedet forklarer 78 prosent av flyttestrømmene mellom regionene.

Figur 26: Forhold, i tillegg til endring i antall arbeidsplasser, som har signifikant forklaringskraft for regionenes flyttemønstre. Figuren viser justert betaverdi.

Regioner med stor **befolkning** trekker til seg innflyttere.

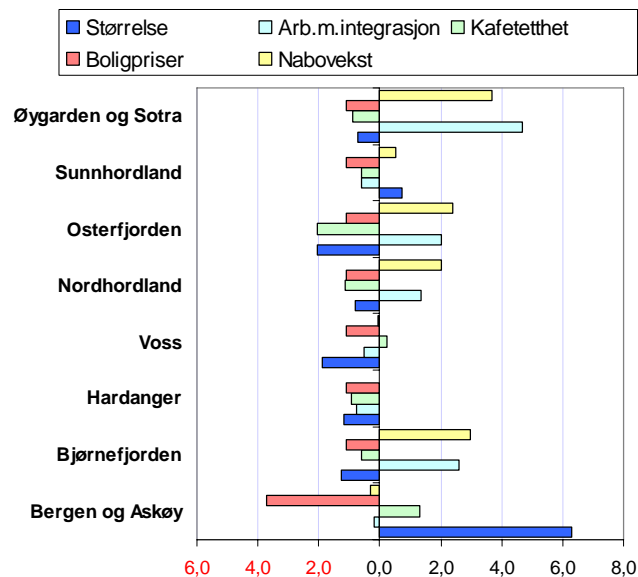
Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor stor andel pendlere det er i regionen. Dette gir et mål for pendlingsmulighetene til innbyggerne. Det er positivt for tilflyttingen å ha høy arbeidsmarkedsintegrasjon med naboregionene.

Høy **kafetetthet** er også positivt. Kafetetthet er her målt som antall ansatte i kafeer, restauranter og puber i prosent av folketallet.

Høye **boligpriser** presser potensielle innflyttere ut.

Vekst i arbeidsplasser i naboregioner er positivt.

Høy **andel innvandrere** er negativt. Dette skyldes nok at innvandrere er mer tilbøyelig til å flytte enn andre.

Figur 27: Statistisk bidrag til nettoflytting i regionene i Hordaland i perioden 2001-2006.

I figuren over ser vi hvilket statistisk bidrag den enkelte region i Hordaland får fra de ulike forklaringsfaktorene.

I Hordaland er Bergen og Askøy en stor region, hvor størrelsen på folketallet isolert sett bidrar med netto innflytting på 6,3 prosent. Også Sunnhordland har stor befolkning. De andre regionene er små, og taper innflyttere på det.

Øygarden og Sotra har høyest arbeidsmarkedsintegrasjon, noe som statistisk sett skulle bidratt til netto innflytting på 4,7 prosent i perioden.

Bergen og Voss har høyere kafetetthet enn gjennomsnittet, og tjener innbyggere på dette.

Boligprisene er relativt høye i Hordaland, spesielt i Bergen. Dette fører til 3,7 prosent lavere nettoflytting i Bergen og Askøy.

Vekst i arbeidsplasser i naboregioner gir høyest positivt bidrag til Øygarden og Sotra.

Når vi tar alle faktorene med, og beregner netto innflytting ut fra det, har Bergen og Askøy, Sunnhordland og Øygarden og Sotra lavere attraktivitet enn forventet, de andre regionene har høyere attraktivitet.

2.6. Attraktivitetsbarometeret for kommuner

Attraktivitetsbarometeret for kommuner baserer seg på samme metodikk som for regioner i forrige kapittel. Metoder og data er imidlertid forbedret noe. Dette er den første presentasjonen av attraktivitet for kommuner.

Vi finner tilsvarende sammenheng mellom nettoflyttingen og endring i antall arbeidsplasser i kommunene i Norge som vi gjorde for regionene. Sammenhengen på kommunenivå er imidlertid svakere enn for regioner. For en enkelt kommune vil sammenhengen mellom innflytting og arbeidsplassvekst være svakere, fordi det er kortere vei å pendle mellom kommuner enn regioner. Mens en prosent vekst i arbeidsplasser fører til innflytting på omtrent en halv prosent for regioner, vil tilsvarende vekst føre til omtrent en kvart prosent for kommuner. Ettersom det er mange små kommuner, blir det også mer statistisk støy som følge av tilfeldigheter.

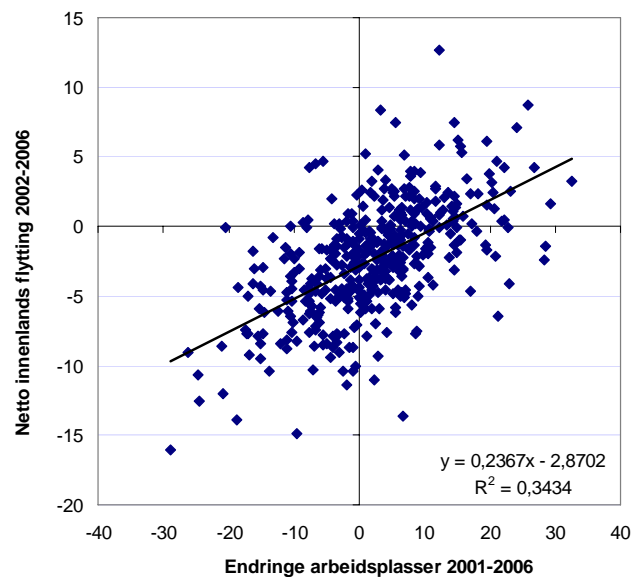
De mest attraktive kommunene i Norge

En rangering av kommunene i Norge med hensyn til attraktivitetsindeksen, viser at Ullensaker i Akershus er mest attraktiv, fulgt av Sørumsdal (Akershus) og Marker (Østfold). Attraktivitetsindeksen er differansen mellom faktisk netto innenlands innflytting og forventet, dvs den vertikale avstanden mellom kommunen og forventningslinjen i figur 28.

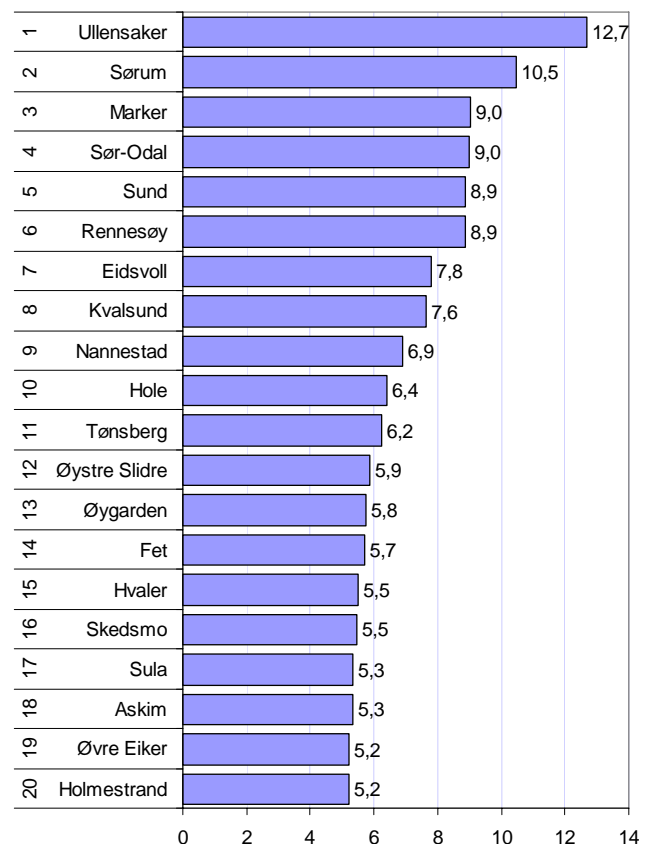
Seks av de 20 mest attraktive kommunene er i Akershus, mens Østfold har tre kommuner med på denne lista. Hordaland, Buskerud og Vestfold har to kommuner hver.

De fleste av kommunene som er blant de mest attraktive, ligger inntil større vekstsentra. Mange kommuner ligger nær Oslo, og har stor pendling til Oslo. Rennesøy ligger nær Stavanger mens Øygarden og Sund ligger nært Bergen. Kvalsund ligger inntil Hammerfest og Alta. Sula ligger inntil Ålesund.

Tønsberg skiller seg ut, ved å ikke synes å lene seg til vekstimpulser fra sterke naboer.

Figur 28: Sammenhengen mellom nettoflytting og endring i arbeidsplasser i kommuner i Norge.

Figur 29: Attraktivitetsindeksen for kommuner, de 20 beste kommunene i Norge, periode 2002-2006.

Attraktivitet – kommunene i Hordaland

I figur 30 viser vi de samme data som i figur 28, men nå er kommunene i Hordaland markert med rødt.

Vi ser at flertallet av kommunene i Hordaland har netto utflytting i perioden. Ni av kommunene har imidlertid netto innflytting. Askøy har høyest netto innflytting med 6,1 prosent i perioden. Ullensvang kommune hadde høyest netto utflytting, med 8,5 prosent.

Fjell kommune hadde høyest vekst i arbeidsplassene av alle kommunene i landet. Her økte antall arbeidsplasser med 32,6 prosent i perioden. Granvin hadde størst nedgang, her sank antall arbeidsplasser med 18,5 prosent.

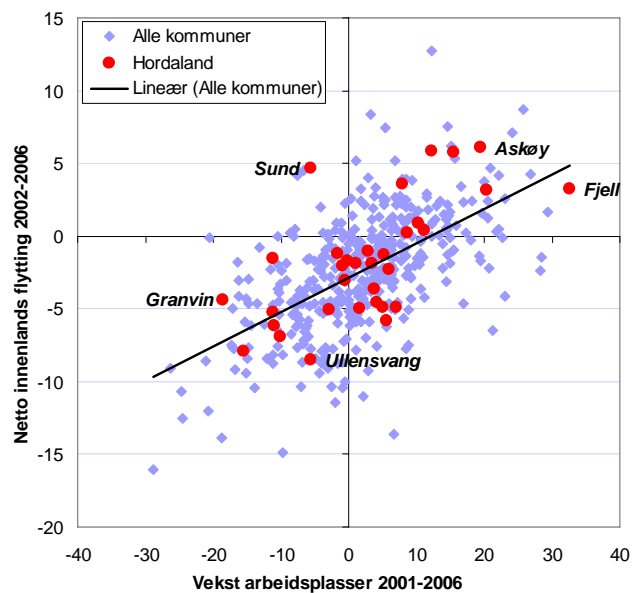
I figur 20 har vi rangert kommunene i Hordaland med hensyn til attraktivitetsindeksen. Denne indeksen viser differansen mellom faktisk netto innenlands innflytting og forventet innflytting basert på arbeidsplassveksten. Dette tilsvarer den vertikale avstanden mellom kommunens plassering i figur 30 og forventningslinjen.

Sund skårer høyest av kommunene i Hordaland på attraktivitetsbarometeret. Kommunen hadde netto innflytting på 4,7 prosent i perioden, til tross for en nedgang i antall arbeidsplasser på 5,5 prosent. Dette plasserer kommunen som nr fem av kommunene i Norge.

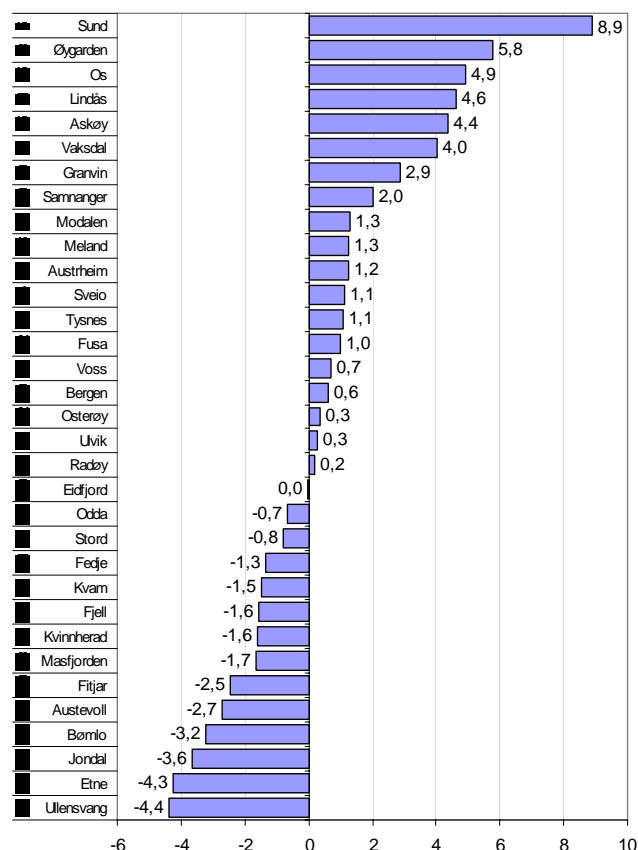
Også Øygarden, Os, Lindås, Askøy og Vaksdal framstår som attraktive.

Ullensvang og Etne har lavest attraktivitet. Ullensvang er rangert som nr 401 av de 431 kommunene i landet.

19 av 33 kommuner i Hordaland blir klassifisert som attraktive.

Figur 30: Sammenhengen mellom nettoflytting og endring i arbeidsplasser i kommuner i Norge og Hordaland.

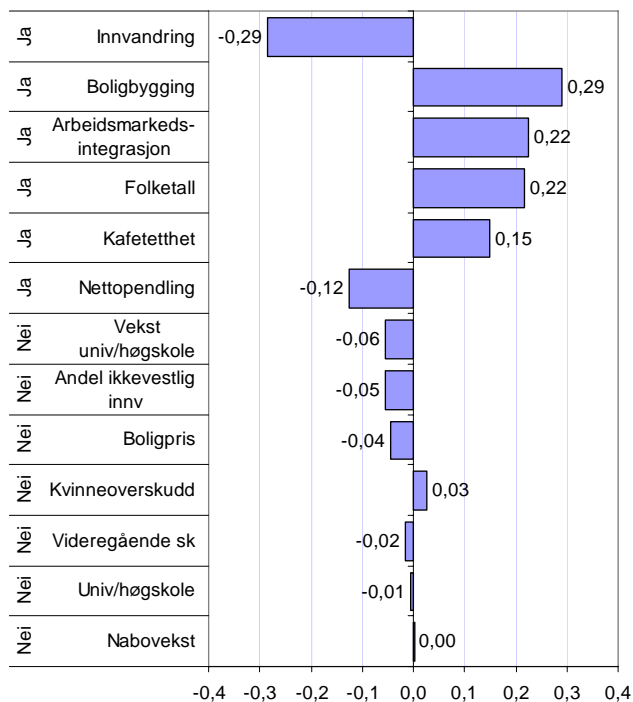

Figur 31: Attraktivitetsindeksen for kommuner i Hordaland, periode 2002-2006. Tallene til venstre angir rangering på attraktivitetsbarometeret blant de 431 kommunene i Norge.

Hva forklarer attraktivitet i kommunene?

Kommunenes attraktivitet er analysert sammen med en rekke andre kjennetegn ved kommunene, for å forsøke å forklare variasjonen i attraktivitet.

Resultatene av denne statistiske analysen er vist i figur 32.

Figur 32: Sammenheng mellom ulike forklaringsfaktorer og nettoflytting, justerte betaverdier. Forhold som har signifikant betydning er markert med ja til venstre i figuren.

Innvandring. Kommuner med høy innvandring i perioden har lavere attraktivitet. Forklaringen på dette er antakelig at mange distriktskommuner med problemer med synkende folketall har hatt høy innvandring i perioden. Innvandrerne er imidlertid svært mobile, og flytter ofte fra den kommunen de innvandrer til. Statistisk sett fører 100 innvandrere i perioden til netto utflytting på 73.

Boligbygging. Det er en klar positiv sammenheng mellom boligbygging og innflytting. Årsaks-sammenhengen her går antakelig begge veier. Høy innflytting fører til økt boligbygging, men kommunens tilrettelegging for boligbygging vil også kunne bety høyere innflytting. Det siste vil antakelig være mest merkbart i pressområder.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for attraktiviteten. Kommuner som har gode pendlingsmuligheter er mer attraktive.

Størrelsen på **folketallet** i seg selv er attraktivt. Folkerike kommuner trekker til seg innflyttere. Dette avspeiler kanskje at byene har bedre tilbud av interessante jobber og større tilbud på kultur- og fritidstilbud.

En høy andel ansatte i serveringsnæringene, dvs høy **kafetetthet**, er positivt for attraktiviteten.

Nettoppendling virker negativt. Dette betyr at kommuner med høy netto utpendling har en tendens til å være mer attraktive. Dette er noe overraskende, ettersom kommuner med netto innpendling har overskudd på arbeidsplasser. Rent intuitivt skulle en forvente at slike kommuner trekker til seg nye innbyggere. En forklaring på dette er at kommuner med underskudd på arbeidsplasser kan sies å ha overskudd på folk. Dette overskuddet har kommunen opparbeidet seg over tid, kanskje nettopp fordi det er attraktivt å bosette seg der.

Forhold som ikke har forklaringskraft er vekst i universitet/høgskoler, andel ikke-vestlige innvandrere, boligpriser, kvinneoverskudd (i alder 20-40 år), videregående skoler eller høgskoler/universitet og arbeidsplassvekst i nabokommuner.

Analysen på kommunenivå ga noe andre resultat enn analysen på regionnivå. På regionnivå var boligprisene signifikante, mens boligbygging ikke ga signifikans. Dette kan tolkes som at boligbyggingen er viktig for hvilken kommune i en region innflyttingen kommer.

Arbeidsplassvekst i nabokommuner er ikke signifikant når vi analyserer på kommunenivå. For regioner var arbeidsplassvekst i naboregioner viktig. Når vi ikke får utslag for nabovekst på kommunenivå, kan det skyldes at vi må veie veksten i nabokommuner med pendlingsandelen. Dermed vil den positive effekten av nabovekst bli fanget opp av arbeidsmarkedsintegrasjonen.

Ellers er det overraskende at det ikke er mulig å finne positive effekter av utdanningsinstitusjoner. Verken nivået eller veksten i universitet/høgskolesektoren viser tegn til å påvirke flyttestrømmene.

I regionanalysen var ikke innvandringen med som forklaringsfaktor. Dermed ble den negative effekten av høy andel ikke-vestlig innvandrere i befolkningen overvurdert. Kommuneanalysen viser at det er *innvandringen* som har betydning, ikke *andelen innvandrere* i befolkningen.

Uforklart attraktivitet

Ut fra verdiene på de signifikante forklaringsfaktorene kan vi beregne forventet netto innflytting til kommunene.

I figur 33 er denne sammenhengen vist for kommunene i Norge, med kommunene i Hordaland uthevet. De signifikante forklaringsfaktorene forklarer omtrent 70 prosent av variasjonene mellom kommunene når det gjelder nettoflytting.

Dette betyr at det fremdeles er faktorer som vi ikke kjenner, som forklarer 30 prosent av flyttemønstrene. Med bruk av denne modellen kan vi identifisere kommuner som har stor avvik fra forventet nettoflytting. Kjennetegn ved disse kommunene kan gi oss en pekepinn på viktige forklaringsfaktorer som vi kan analysere senere, eller spesielle forhold i enkeltkommuner som får flyttemønstrene til å bli "mot normalt".

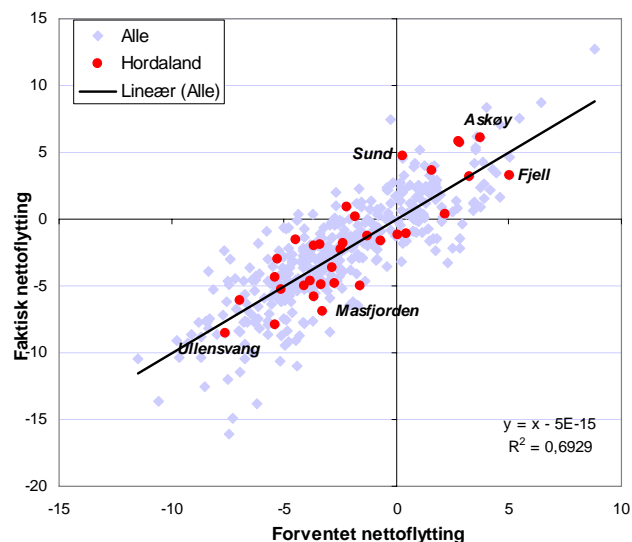
I Hordaland er det Fjell som har høyest forventet netto innflytting. Innflyttingen til Fjell har imidlertid vært noe under forventet. Askøy har den høyeste faktiske innflyttingen, som er litt over forventet verdi. Sund er den kommunen som har høyest innflytting i forhold til forventningen. Ullensvang har høyest forventet utflytting. Kommunene har også den største faktiske utflyttingen, og ligger ganske nært forventningslinjen. Masfjorden ligger lengst under forventningslinjen.

I figur 34 har vi rangert kommunene i Hordaland etter avvik fra forventet flytting.

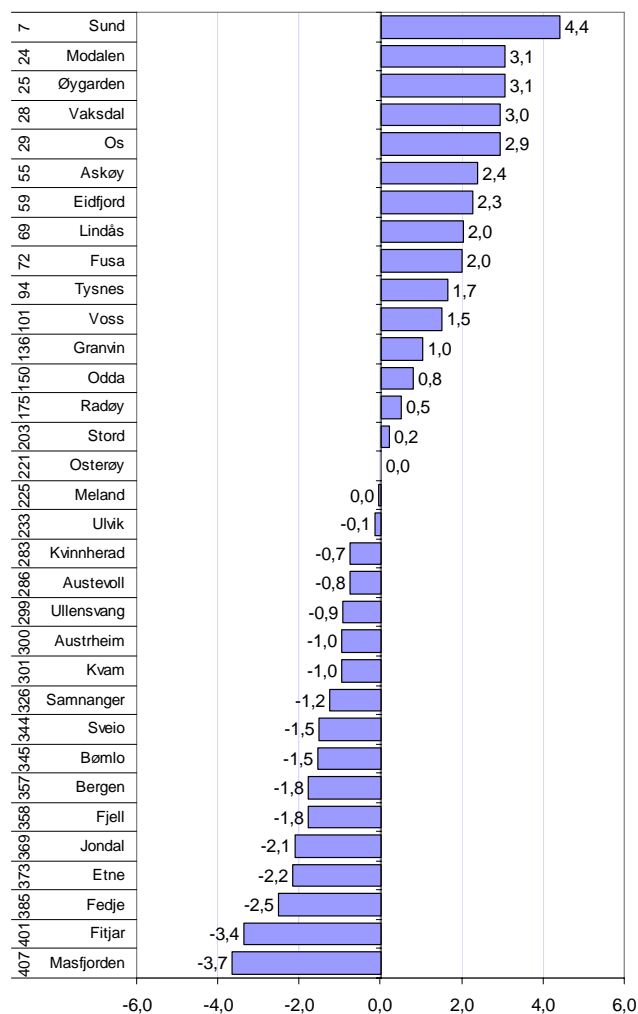
Sund skiller seg ut, gjennom å ha betydelig bedre flyttebalanse enn forventet. Her har nettoflyttingen vært 4,4 prosent bedre enn forventet i perioden. Også kommuner som Modalen, Øygarden, Vaksdal og Os gjør det bedre enn forventet.

På den andre enden av skalaen finner vi Masfjorden og Fitjar. Disse kommunene har riktignok dårlige forutsetninger for å oppnå netto innflytting, men utflyttingen har i praksis vært større enn forventet.

Bergen ligger også en del under forventningen. Her kan det være forhold knyttet til boligmarkedet som den statistiske modellen ikke fanger opp i tilstrekkelig grad. Vi finner at sammenliknbare kommuner som Trondheim, Stavanger og Tromsø også ligger under forventningene.

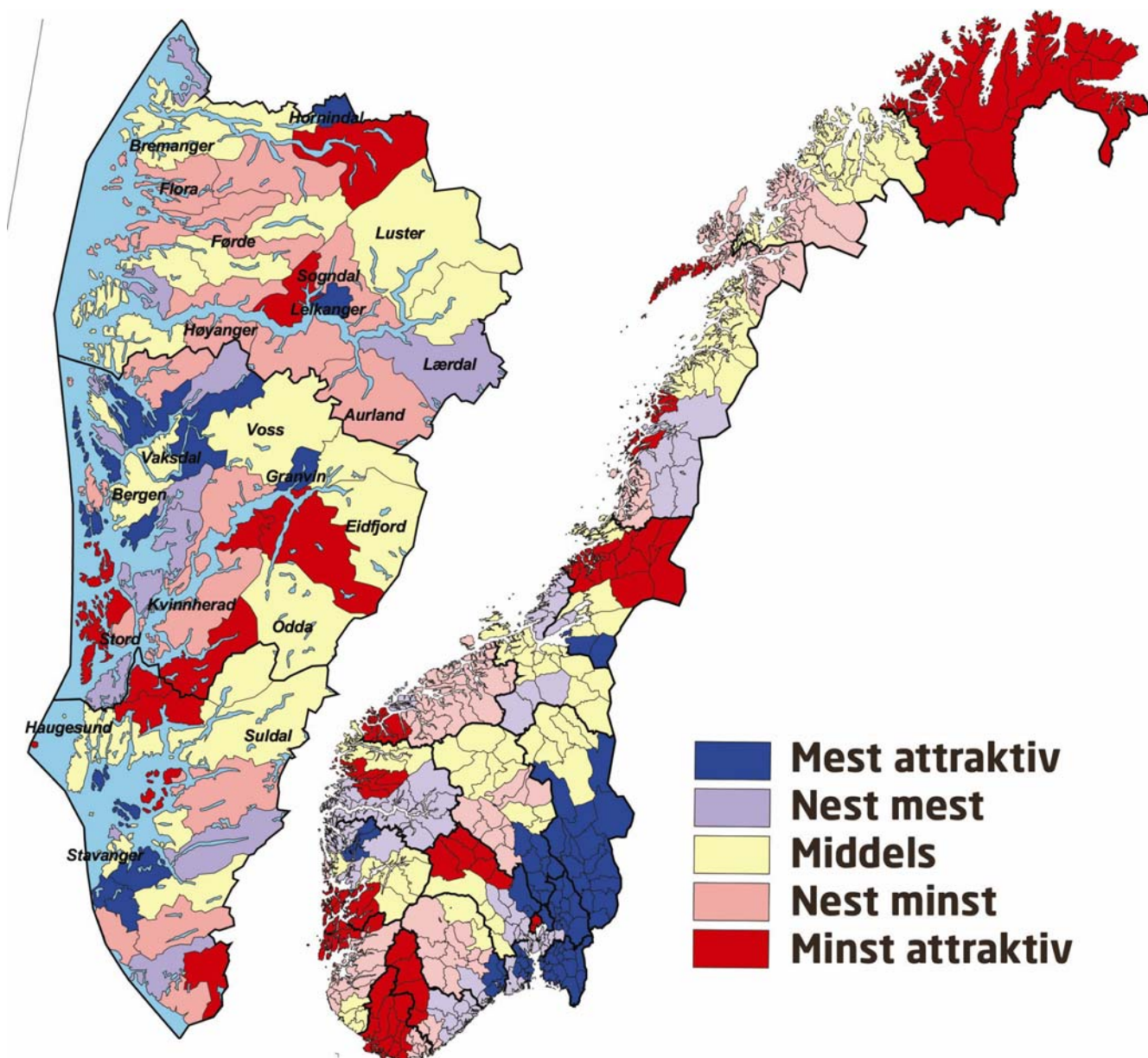

Figur 33: Sammenhengen mellom faktisk innenlands nettoflytting og forventningen basert på de signifikante forklaringsfaktorene.

Figur 34: Differanse mellom faktisk og forventet netto innenlands flytting basert på de signifikante forklaringsfaktorene. Tallene til venstre er rangering mht uforklart attraktivitet.

Kart attraktivitetsbarometer

Figur 35: Attraktivitetsbarometeret for kommuner på Vestlandet, og regioner i Norge.

Attraktivitetsbarometeret for regioner viser at det er en høy konsentrasjon av attraktive regioner på Østlandet. Akershus Vest, Asker og Bærum, skiller seg sterkt ut her med å være blant de minst attraktive. Mange av de mest attraktive regionene finner vi øst og nord for Oslo.

På Vestlandet ser vi at byene Stavanger og Bergen genererer attraktivitet i omlandet, på samme måte som Oslo, men i langt mindre skala. Vi finner dette mønsteret også rundt Trondheim.

Bergen er selv ikke blant de attraktive kommunene. Det kan komme av at prisnivå og

tilgjengeligheten til boliger presser folk ut til randkommunene. Disse vil da "profitere" på Bergens attraktivitet. Vi ser dette også i og rundt Stavanger. Kommuner i nærheten av Bergen i kategorien mest attraktive er Sund, Øygarden, Os, Lindås, Vaksdal og Askøy. Granvin er også blant de mest attraktive, men synes å ligge utenfor influensområdet til Bergen.

Seks kommuner er blant de minst attraktive. Det er Ullensvang, Etne, Jondal, Bømlo, Austevoll og Fitjar.

3. Nærings-NM

Nærings-NM er en nasjonal rangering av næringsutviklingen i regioner og kommuner i Norge. Rangeringen er basert på en næringslivsindeks med fire likeverdige indikatorer:

Nyetableringer (etableringsfrekvens)

Vekst (andel foretak med realvekst i omsetning)

Lønnsomhet (andel foretak med positivt resultat)

Næringstetthet (antall ansatte i næringslivet i prosent av innbyggertallet)

Hensikten med næringslivsindeksen er å finne fram til et samlet mål for næringsutviklingen. Det er en rekke ulike mål og indikatorer som kan tenkes benyttet for en slik indeks. Denne indeksen er konstruert med tanke på enkelhet, og for å best mulig fange opp geografiske forskjeller.

Resultatene fra Nærings-NM for regioner er utviklet i samarbeid med NHO og publisert av NHO de siste fire årene.

I de neste underkapitlene fra 3.1 til 3.4 er hver enkelt av de fire delindikatorene behandlet. For nyetableringer, lønnsomhet og vekst er det også presentert analyser med ulike forklaringsvariable. Næringstetthet er kort beskrevet, ettersom denne er et resultat av historisk utvikling, og ikke påvirkes mye fra år til år.

I kapittel 3.5 presenteres resultatene fra Nærings-NM for regioner, mens 3.6 er viet Nærings-NM for kommuner. Nærings-NM for kommuner er ikke tidligere publisert, men blir første gang publisert i denne serien av fylkesvise næringsanalyser. Det gjøres ingen spesiell analyse av årsaksfaktorer bak næringslivsindeksen, ettersom dette er gjort for de ulike delindikatorene.

3.1. Nyetableringer

Nyetablerte bedrifter er som oftest små, og betyr ikke så mye for sysselsetting og produksjon på kort sikt. Men innovasjon, utvikling og nye mennesker bringes ofte inn i næringslivet gjennom de nye bedriftene. Unge bedrifter vokser dessuten raskere enn gamle. Den langsiktige virkningen av nyetableringer blir dermed viktig. For å sammenlikne regionene er antallet nyregistreringer⁵ i forhold til antall eksisterende foretak i Enhetsregisteret brukt som indikator. Holdingselskap er holdt utenfor.

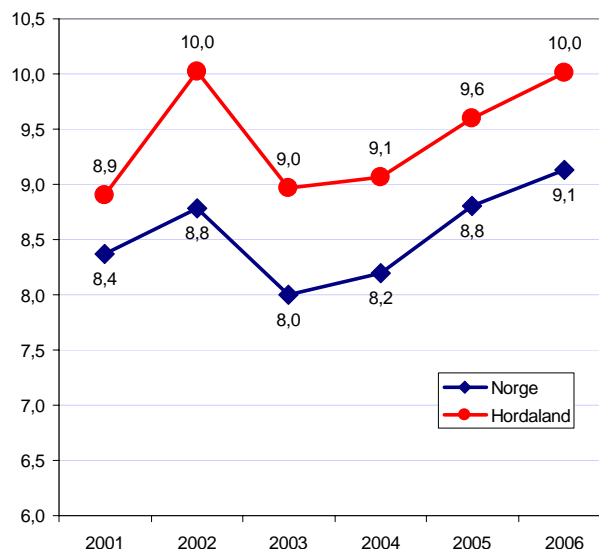
Antall nyregistrerte foretak har økt de siste årene, i takt med de gode økonomiske tidene. I 2006 ble det registrert nesten 60 000 nye foretak i Enhetsregisteret innenfor de kommersielle foretakstypene. Da er holdingselskaper holdt utenfor. Dette tilsvarte 9,1 prosent av beholdningen av foretak i Enhetsregisteret.

Etableringsfrekvensen i Hordaland ligger over landsgjennomsnittet i hele perioden. I 2006 var etableringsfrekvensen i Hordaland 10 prosent.

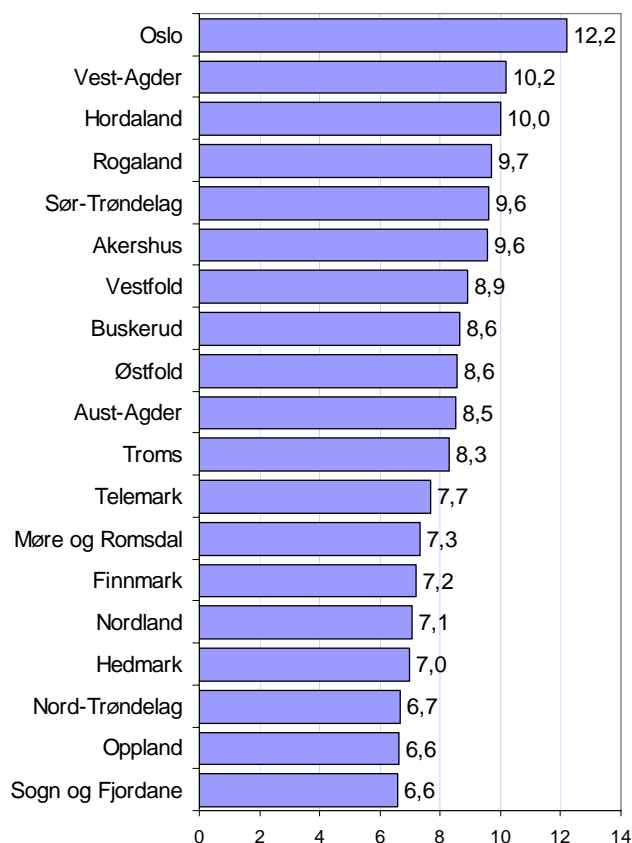
Etableringsfrekvens i fylkene

Det er Oslo som har den høyeste etableringsfrekvensen av fylkene i landet. I Oslo ble det registrert 12,2 nye foretak pr 100 eksisterende i 2006. Oslo har langt høyere etableringsfrekvens enn de andre fylkene, og drar opp landsgjennomsnittet ganske kraftig.

Etter Oslo er det Vest-Agder og Hordaland som har høyest etableringsfrekvens. Hordaland har vært på andreplass de fire foregående årene.

Figur 36: Etableringsfrekvens i Hordaland og Norge.

Figur 37: Etableringsfrekvens i fylkene i Norge, 2006.

Etableringsfrekvens i regionene

I figuren til høyre ser vi etableringsfrekvensen i regionene på Vestlandet. Bergen og Askøy har høyest etableringsfrekvens på Vestlandet, mens Oslo har høyest i landet.

Av de andre regionene i Hordaland har Øygarden og Sotra høyest etableringsfrekvens med 9,6 prosent. Dette er nr åtte av 83 regioner.

Bjørnefjorden, Sunnhordland og Osterfjorden har alle etableringsfrekvens på åtte-tallet. Dette er under landsgjennomsnittet, men fordi de store regionene drar opp gjennomsnittet mye, er det likevel godt over medianen.

Voss og Nordhordland ligger litt under medianen av regionene.

Hardanger har svært lav etableringsfrekvens i 2006, med bare 5,3 prosent. Bare to regioner i landet har lavere.

Etableringsfrekvens i kommunene

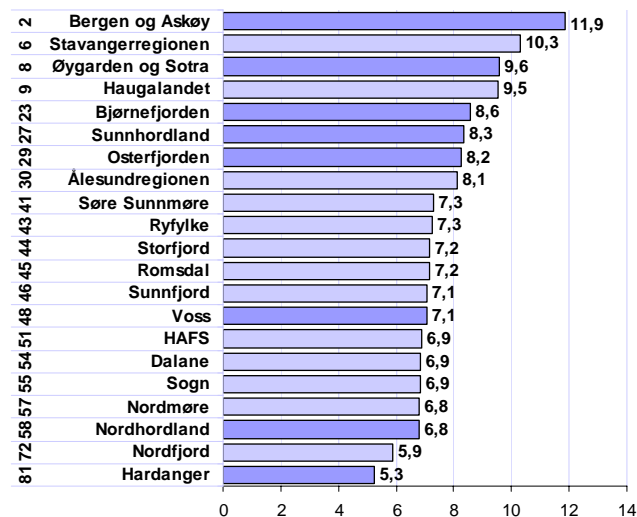
Figur 39 viser etableringsfrekvensen i kommunene i Hordaland. Askøy hadde høyest etableringsfrekvens med 11,8 prosent, deretter følger Bergen og Fjell.

Ulvik, Granvin og Masfjorden hadde lavest etableringsfrekvens.

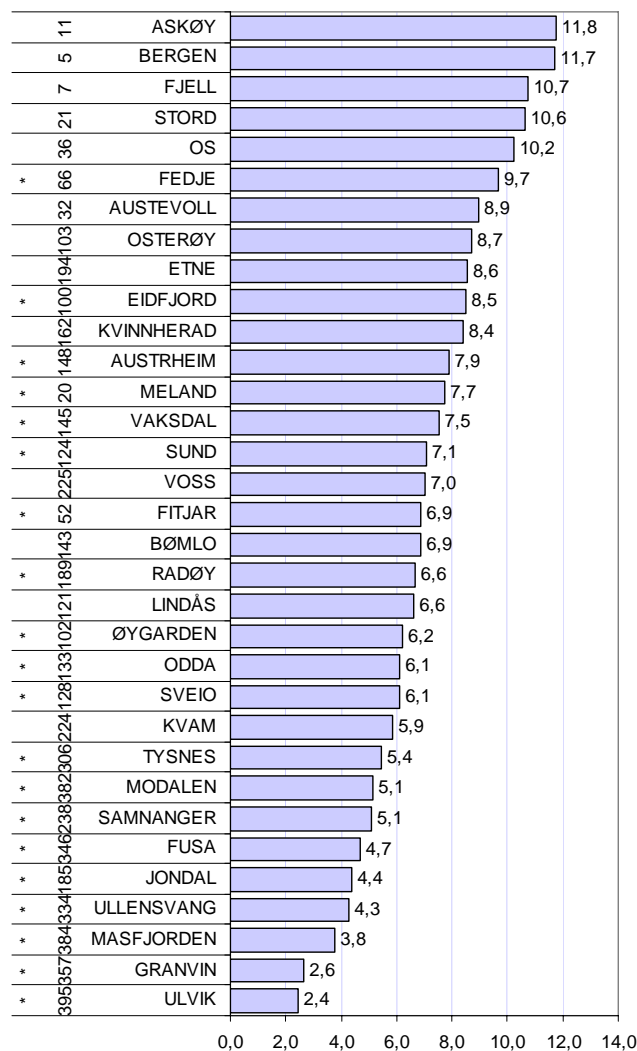
Kommuner merket med * er små kommuner med mindre enn 50 nyregistreringer i 2006. I slike små kommuner vil etableringsfrekvensen ofte variere mye fra år til år.

Tallene til venstre angir kommunens rangering i de siste fem årene. Her ser vi at Bergen er høyest rangert, på plass nr fem, fulgt av Fjell, Askøy og Meland.

Ulvik er også rangert sist av kommunene i Hordaland når det gjelder gjennomsnittlig etableringsfrekvens de siste fem årene, på plassnummer 395 av 431 kommuner.

Figur 38: Etableringsfrekvens i 2006, prosent, i regionene på Vestlandet. Tallene til venstre angir rangering blant regionene i landet.

Figur 39: Etableringsfrekvens 2006 i kommunene i Hordaland. * betyr at kommunen hadde mindre enn 50 nyregistreringer. Tallene til venstre angir rangering de siste fem år blant de 431 kommunene i landet.

Hva forklarer variasjoner i etableringsfrekvens?

Det er først og fremst tre faktorer som forklarer variasjonene i etableringsfrekvens.

Bransjesammensetningen har mest å si. Noen bransjer har mange nyregistreringer og mange som faller fra. Dette gjelder spesielt restauranter og tjenesteyting. Dersom et område har en stor andel av foretakene i slike bransjer, blir etableringsfrekvensen høy.

Vekst i folketall fører til høyere etableringsfrekvens. Dette skyldes at det blir flere potensielle etablerere, og at vekst i befolkningen fører til et økende marked for varer og tjenester, og dermed skapes det plass for flere nye bedrifter.

Størrelse målt i folketall har også betydning. Dette slår imidlertid først og fremst ut når vi analyserer på region- og kommunenivå.

I figur 40 har vi regnet ut forventet etableringsfrekvens i fylkene, og sammenholdt denne med fylkenes faktiske etableringsfrekvens i 2006.

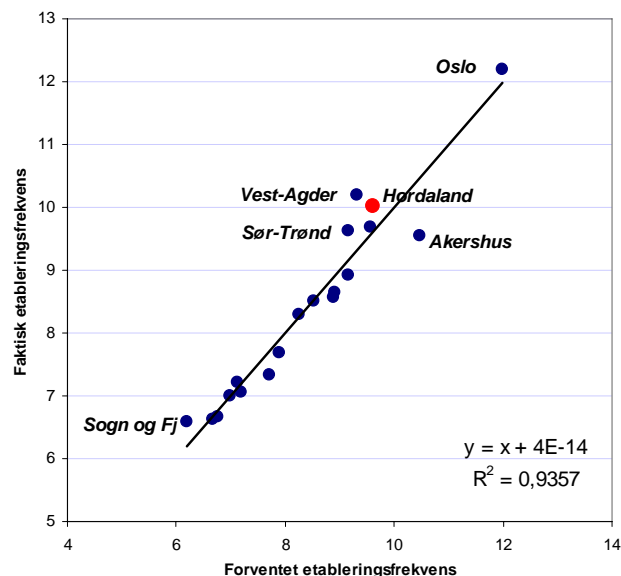
Bransjesammensetning og befolkningsveksten forklarer 93,5 prosent av variasjonene mellom fylkene. Sogn og Fjordane, som har lavest etableringsfrekvens av alle fylkene, ligger faktisk 0,4 prosent over forventningen.

Hordaland ligger klart over forventningslinjen.

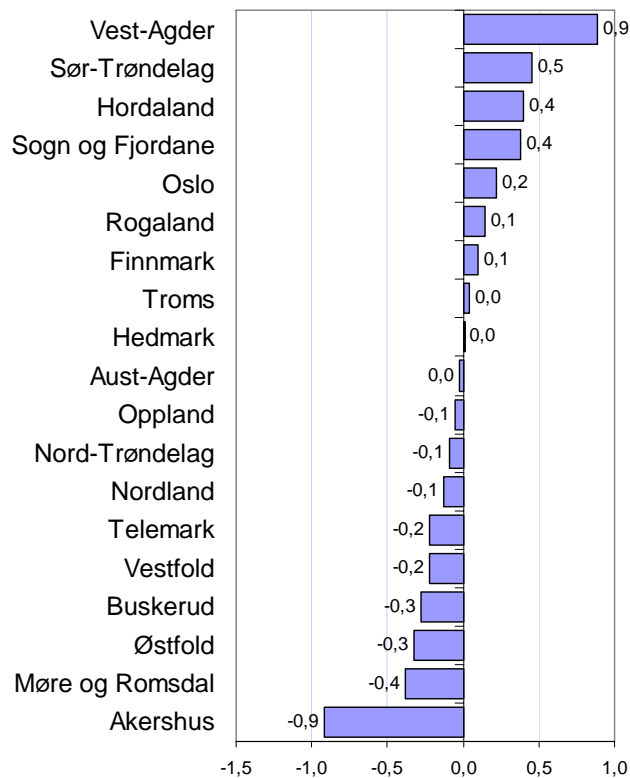
Hvis vi rangerer fylkene etter differansen mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens, som i figur 41, ser vi at Vest-Agder er det fylket som har størst positivt avvik, fulgt av Sør-Trøndelag, Hordaland og Sogn og Fjordane.

Oslo, som har langt høyere etableringsfrekvens enn noen av de andre fylkene, ligger bare 0,2 prosent over forventet etableringsfrekvens. Den høye etableringsfrekvensen i Oslo skyldes dermed gunstig næringsstruktur og høy befolkningsvekst.

Hordaland har det tredje største positive avviket mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i 2006. Når vi tar bransjestruktur og befolkningsutvikling i fylket i betraktning, burde etableringsfrekvensen vært 0,4 prosent lavere. Også nabofylkene Rogaland og Sogn og Fjordane har høyere etableringsfrekvens enn forventet.

Figur 40: Faktisk etableringsfrekvens i 2006, og forventet etableringsfrekvens basert på bransjesammensetning og folketallsvekst i 2006.

Figur 41: Avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i 2006.

Faktisk og forventet etableringsfrekvens i kommunene

Vi kan også analysere variasjonene i etableringsfrekvens mellom kommunene. På samme måte som for fylkene, er det bransjestrukturen og befolkningsveksten som har størst betydning. For kommuner spiller også størrelsen, dvs folketallet, en rolle. Kommuner med høy befolkning har en tendens til å ha høyere etableringsfrekvens.

De tre faktorene forklarer til sammen nesten 57 prosent av variasjonene mellom etableringsfrekvensen mellom kommunene. Dette er lavere forklaringskraft enn vi fant for fylker. Dette skyldes at mange kommuner er små, og derfor har store tilfeldige avvik fra år til år.

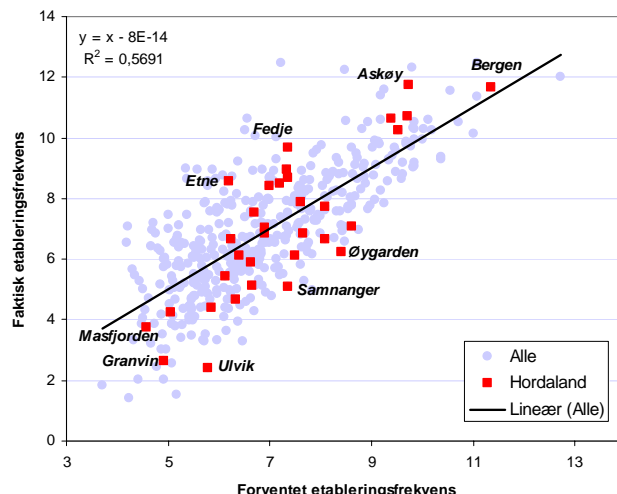
I figur 42 har vi sett på sammenhengen mellom faktisk og forventet verdi på etableringsfrekvensen i kommunene i Norge, og har uthevet kommunene i Hordaland.

Vi kan se at Bergen har høyest forventet etableringsfrekvens, og ligger litt over forventningslinjen. Askøy, Fedje og Etne har alle faktisk etableringsfrekvens over forventningslinjen. Øygarden, Samnanger og Ulvik har alle etableringsfrekvens langt under forventet. Masfjorden har lavest forventet etableringsfrekvens.

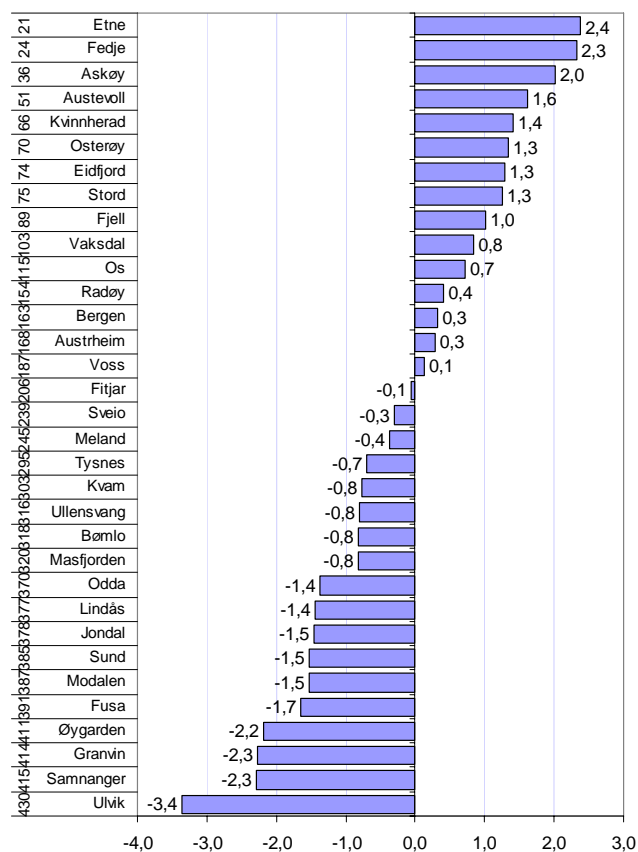
I figur 43 har vi vist avviket mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i kommunene i Hordaland.

Etne, Fedje og Askøy har langt over forventet etableringsfrekvens. I disse kommunene er etableringsfrekvensen over to prosent over forventet verdi. Fedje er imidlertid en liten kommune, som lett får store utslag fra år til år.

Ulvik, Samnanger, Granvin og Øygarden ligger alle klart under forventet verdi på etableringsfrekvensen. Dette er også små kommuner, som hadde lav etableringsfrekvens i 2006 i forhold til tidligere.

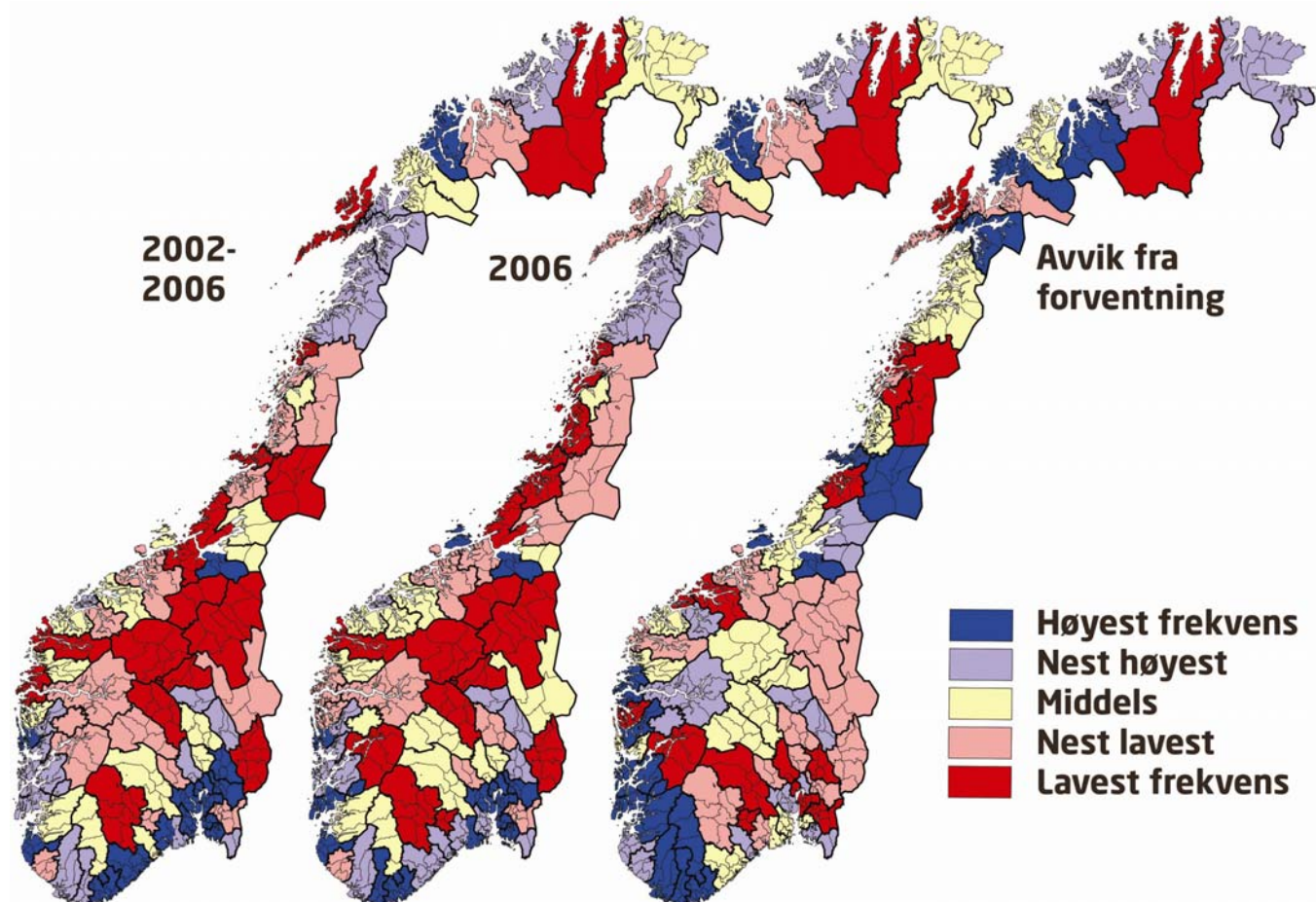

Figur 42: Faktisk etableringsfrekvens i 2006, sammenliknet med forventet etableringsfrekvens ut fra bransjestruktur, befolkningsvekst og befolkningsstørrelse.

Figur 43: Avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens ut fra bransjestruktur, befolkningsvekst og befolkningsstørrelse. Tallene til venstre er rangering iht kommunene i Norge.

Kart etableringsfrekvens regioner

Figur 44: Etableringsfrekvenser i regionene. Til venstre gjennomsnittlig etableringsfrekvens i perioden 2002-2006. I midten etableringsfrekvens i 2006. Til høyre avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens basert på bransjestruktur og befolkningsvekst.

I kartene over er variasjonene i regionenes etableringsfrekvens illustrert.

Vi ser at det er liten forskjell på mønstrene når det gjelder etableringsfrekvens i 2006 og siste femårsperioden. De regionale mønstrene i etableringsfrekvensene er stabile, det er stort sett de samme regionene som har høyest frekvens hvert år. Dette er stort sett folkerike regioner med større bysentra og befolkningsvekst.

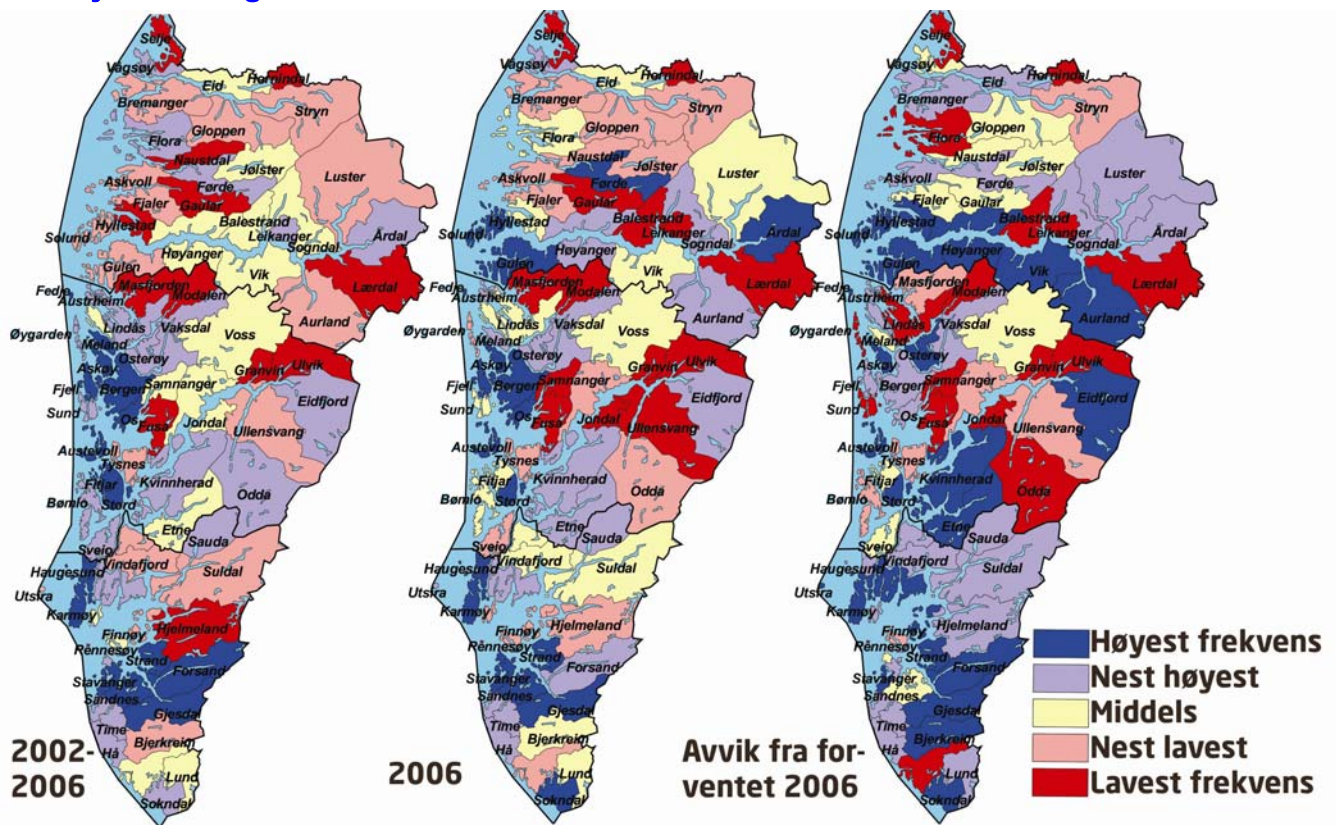
Når vi justerer for bransjestruktur og befolkningsvekst, som i kartet til høyre, framtrer helt andre mønstre. Den høye etableringsfrekvensen i regionene i det sentrale Østlandet er forklart av bransjestruktur og befolkningsvekst. Justert for dette har Østlandet ikke flere nyetableringer enn forventet.

I sørvest er det et sammenhengende område med regioner som har langt flere nyetableringer enn forventet. Dette området har også god lønnsomhet, og sterk vekst i private arbeidsplasser, og synes å være det mest dynamiske området når det gjelder næringsutvikling.

Vi ser at de ytre regionene i Hordaland har mange nyetableringer, både i 2006 og i siste fem år. Bergen og Askøy, samt Øygarden og Sotra er blant regionene med høyest etableringsfrekvens både i 2006 og siste fem år.

Når vi sammenlikner etableringsfrekvensen med forventningene er Osterfjorden og Sunnhordland også blant de beste regionene, sammen med Bergen og Askøy. Nordhordland og Hardanger er imidlertid blant regionene med høyest negativt avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens.

Kart nyetableringer

Figur 45: Etableringsfrekvenser i kommunene. Til venstre gjennomsnittlig etableringsfrekvens i perioden 2002-2006. I midten etableringsfrekvens i 2006. Til høyre avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens basert på bransjestruktur og befolkningsvekst.

I Hordaland ser vi at de ytre kommunene stort sett har høy etableringsfrekvens, både i 2006 og i de siste fem årene. Enkelte av de indre kommunene har lav etableringsfrekvens.

Dette mønsteret er ikke lenger tydelig når vi ser på avviket mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens.

Distriktskommunene i Hordaland har gjennomgående en mer ugunstig bransjestruktur. Samtidig har mange av disse også synkende befolkning. Derfor ser vi at kommuner som Kvinnherad, Etne, Ullensvang, Eidfjord og Masfjorden får en bedre rangering i kartet til høyre enn i midten.

3.2. Lønnsomhet

God lønnsomhet er en betingelse for en sunn næringsutvikling. En bedrift kan ha underskudd enkelte år, men må ha overskudd på lang sikt for å overleve. Regioner med mange overskuddsbedrifter vil ha færre nedleggelse, mer egenkapital og større vekstkraft.

For å få fram regionale forskjeller, er lønnsomhet målt som andel av foretakene med positivt resultat før skatt⁶.

Lønnsomheten i norsk næringsliv har økt hvert år siden 2001. I 2001 hadde mindre enn 64 prosent av foretakene i Norge overskudd, fem år senere er andelen overskuddsforetak økt til over 74 prosent⁷.

Næringslivet i Hordaland har hatt omtrent den samme utviklingen som det har vært på landsbasis. I 2006 var andel lønnsomme foretak i Hordaland godt over gjennomsnittet, etter å ha vært litt under i 2005.

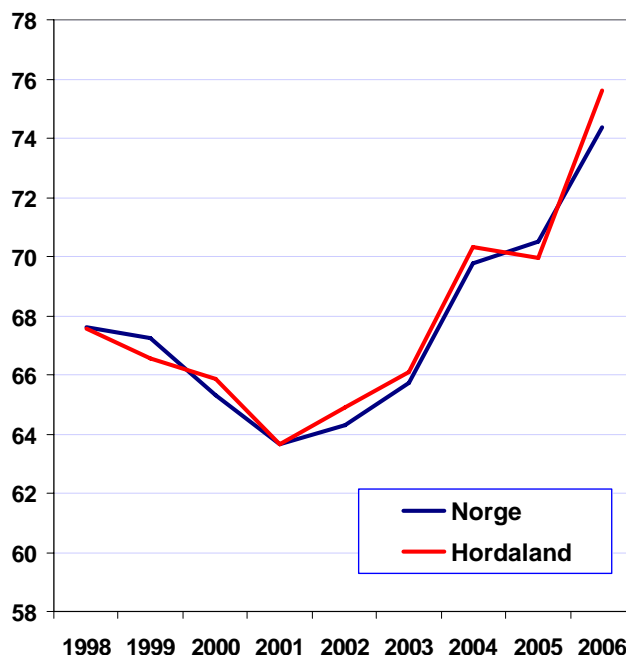
Lønnsomhet fylkesvis

På landsbasis er det Rogaland som har det mest lønnsomme næringslivet. Her har mer enn 78 prosent av foretakene overskudd. Derneft følger Hordaland og Buskerud.

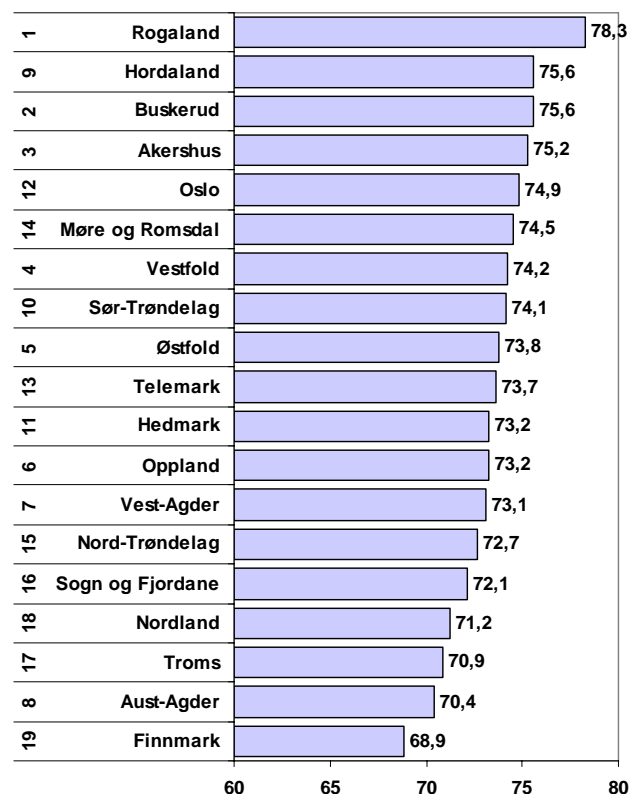
Andel lønnsomme foretak i Hordaland var 75,6 prosent i 2006, 1,2 prosent over landsgjennomsnittet.

Hvis vi ser på gjennomsnittlig lønnsomhet i de siste fem årene, er Hordaland nummer ni av 19 fylker.

Det ser dermed ut til at lønnsomheten i Hordaland har vært økende de siste årene, også i forhold til andre deler av landet.

Figur 46: Prosentvis andel foretak med positivt resultat.

Figur 47: Andel foretak med positivt resultat i 2006. Tallene til venstre viser fylkets rangering mht gjennomsnittlig lønnsomhet siste fem år.

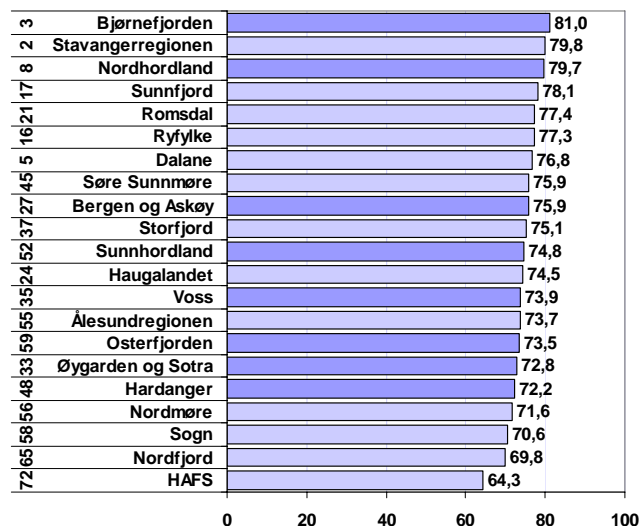
Lønnsomhet regionvis

I figur 48 ser vi andel lønnsomme foretak i regionene på Vestlandet.

Bjørnefjorden hadde den høyeste andelen lønnsomme foretak av alle regionene i landet i 2006. Bjørnefjorden har tradisjonelt hatt svært god lønnsomhet, og er tredje beste region når det gjelder gjennomsnittlig lønnsomhet de siste fem årene. Også Nordhordland hadde svært god lønnsomhet i næringslivet i 2006, og var tredje best på lønnsomhet blant alle regionene i landet.

Bergen og Askøy og Sunnhordland hadde litt over gjennomsnittlig lønnsomhet i næringslivet i 2006.

De andre regionene i Hordaland lå litt under gjennomsnittet i 2006.

Figur 48: Andel lønnsomme foretak i regionene på Vestlandet i 2006. Regionenes rangering mht lønnsomhet i de fem siste årene blant de 83 regionene i Norge er vist til venstre.

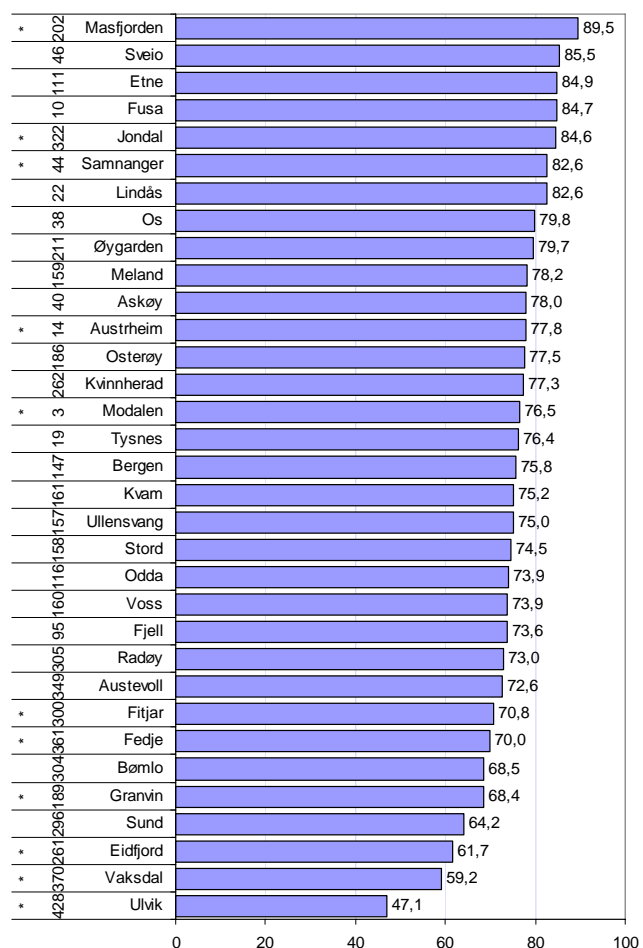
Lønnsomhet i kommunene i Hordaland

I figur 49 har vi rangert kommunene i Hordaland når det gjelder lønnsomhet.

Masfjorden, Sveio og Etne har den høyeste andelen av foretak med overskudd i 2006. Masfjorden er en liten kommune, som ikke har hatt spesielt god lønnsomhet tidligere. Den gode plasseringen i 2006 kan derfor være tilfeldig.

Ulvik, Vaksdal og Eidfjord har den dårligste lønnsomheten i næringslivet.

Modalen, Fusa og Austrheim er de kommunene i Hordaland som har hatt best lønnsomhet i de siste fem årene. Lønnsomheten i disse kommunene var god også i 2006.

Figur 49: Andel lønnsomme foretak i kommunene i Hordaland i 2006. Tallene til venstre viser rangering mht lønnsomhet de fem siste årene. Kommuner merket med * har mindre enn 50 regnskapspliktige foretak.

Hva forklarer lønnsomhet?

For å forklare de regionale variasjonene i lønnsomheten har vi gjennomført en analyse⁸ der vi ser på hvordan ulike forhold i regionen påvirker lønnsomheten. I denne analysen er andelen lønnsomme foretak i en region forsøkt forklart av en rekke faktorer, som vist i figur 50.

Bransjestrukturen er den viktigste faktoren for å forklare variasjoner i lønnsomhet. Dersom en region har mange foretak i lønnsomme bransjer, vil dette påvirke lønnsomheten positivt.

Vekst i folketallet gir også positive ringvirkninger for lønnsomheten. Flere innbyggere gir høyere lokal etterspørsel til lokalt baserte næringer.

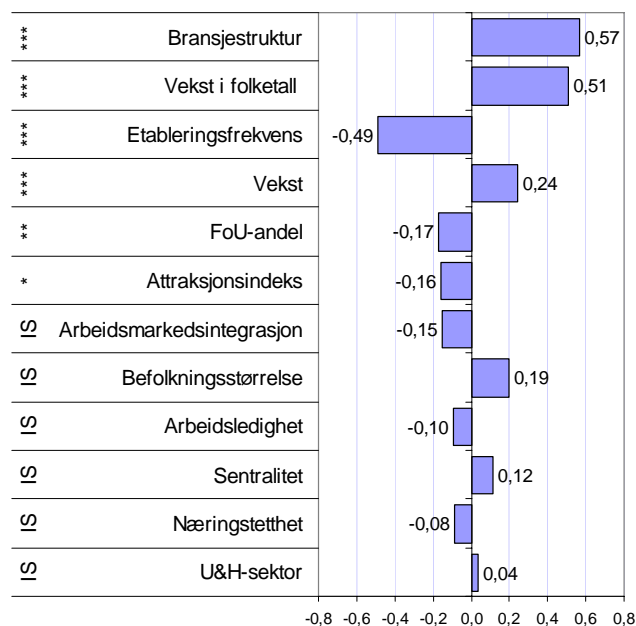
Høy etableringsfrekvens er negativt for lønnsomheten. Dette skyldes antakelig at nyetablerte bedrifter ofte har underskudd de første årene.

Det er en positiv sammenheng mellom vekst i omsetning og lønnsomhet.

Høy andel foretak med FoU virker negativt. FoU-innsats i en bedrift gir økte kostnader på kort sikt, men vil kunne gi vekst og lønnsomhet på lengre sikt.

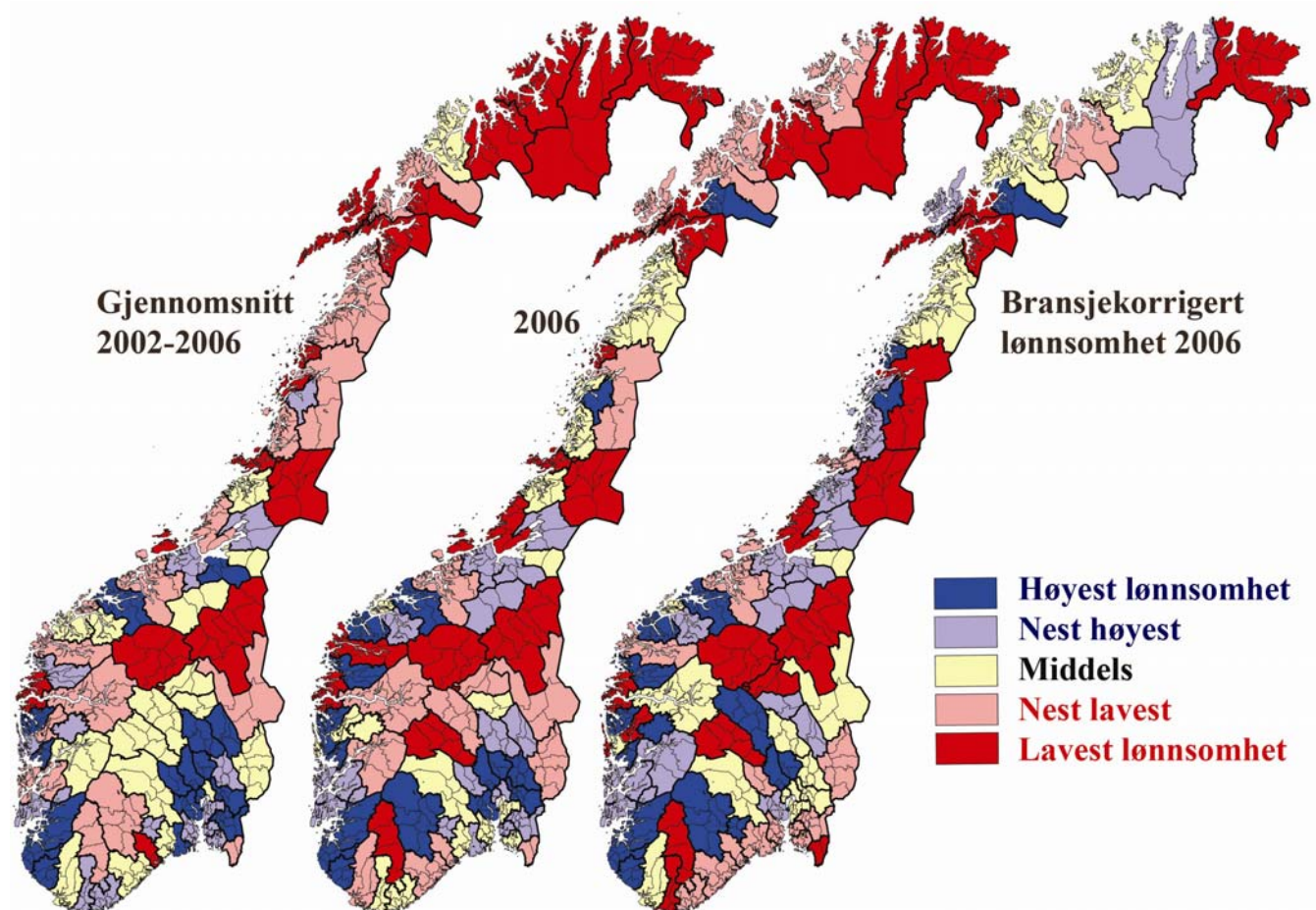
Vi ser også at det er en negativ sammenheng mellom attraksjonsindeksen til en region og lønnsomhet.

De andre faktorene hadde ikke forklaringskraft. Verken befolkningsstørrelse, sentralitet eller forekomst av en U&H-sektor (universitet/høgskolesektor), hadde signifikant sammenheng med lønnsomheten.

Figur 50: Faktorer som forklarer lønnsomheten i regionene, justert betaverdi. Til venstre er signifikansnivået vist med *** = signifikansnivå <0,01, ** = 0,01-0,05 og * =0,05-0,1. IS betyr ikke signifikant.

Kart – lønnsomhet i regionene

Figur 51: Kart med variasjon i andel lønnsomme foretak i regionene. Til venstre er gjennomsnitt i perioden 2002-2006, i midten andel lønnsomme foretak i 2006, og til høyre andelen lønnsomme foretak i 2006 justert for bransjestruktur.

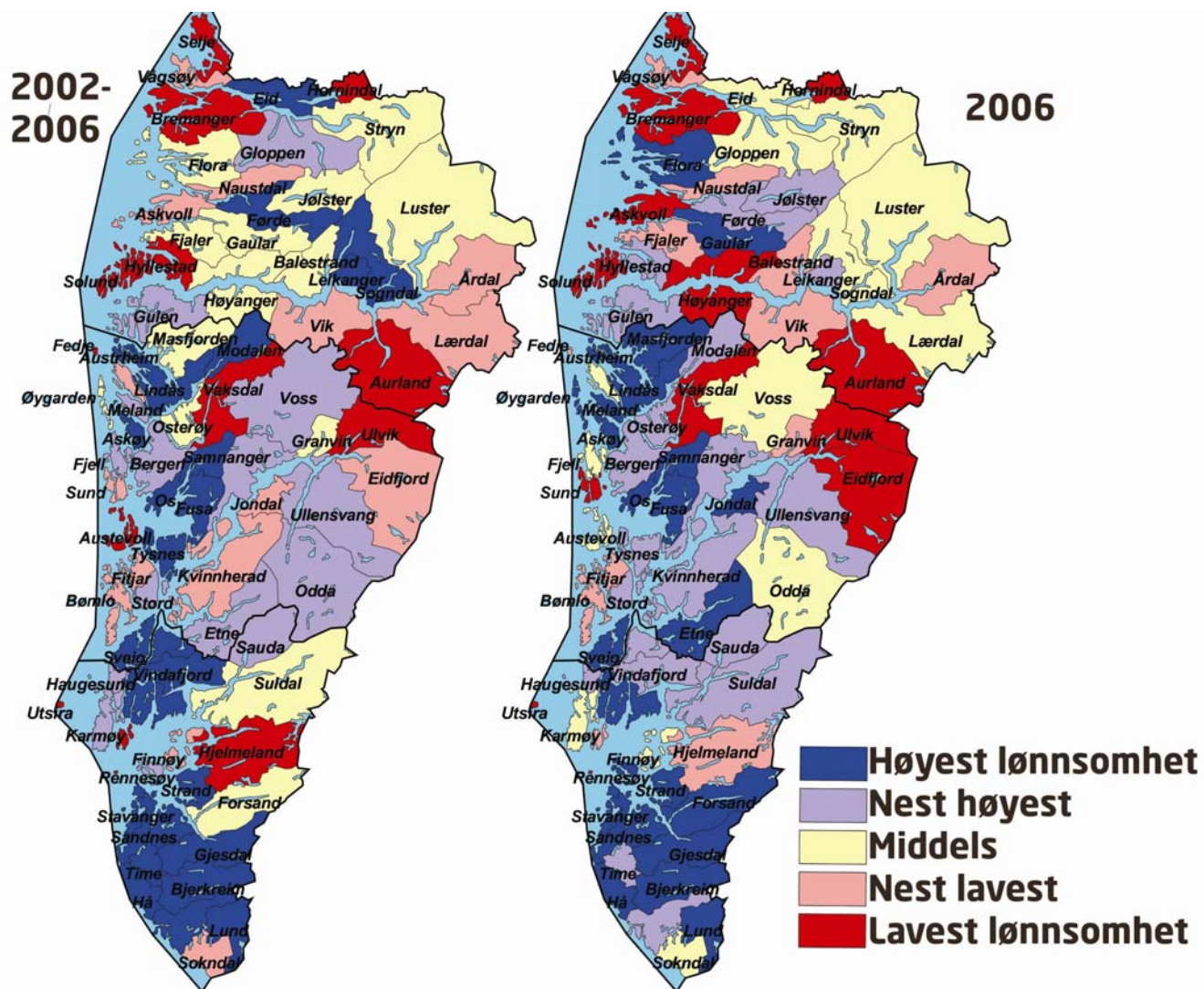
I kartene over er variasjonen i næringslivets lønnsomhet i regionene illustrert.

I kartet til venstre ser vi at regionene i det sentrale Østlandet og Rogaland er relativt dominerende når det gjelder lønnsomhet, i de siste fem årene.

I 2006, som vist i kartet i midten, er Østlandet noe mindre dominerende, og vi ser at flere regioner på Vestlandet har god lønnsomhet.

Når vi korrigerer for effekten av bransjestrukturen, som vist i kartet til høyre, ser vi at regionene på Østlandet ikke lenger framtrer med spesielt god lønnsomhet.

Kart lønnsomhet i kommunene

Figur 52: Kart med variasjon i andel lønnsomme foretak i kommunene. Til venstre er gjennomsnitt i perioden 2002-2006, og til høyre andelen lønnsomme foretak i 2006.

Vi kan se av kartene over at lønnsomheten sør på Vestlandet er svært god, både i 2006 og i de siste fem årene. Mange av kommunene i Rogaland og Hordaland har god lønnsomhet i næringslivet.

I Hordaland ser vi at Bergen og mange av nabokommunene har stabilt god lønnsomhet, både i 2006 og i de siste fem årene.

Kommuner som Os, Fusa, Askøy, Lindås og Austrheim er blant kommunene med den beste lønnsomheten i næringslivet, både i 2006 og i de siste fem årene. Også Sveio sør i fylket, har tilsvarende god lønnsomhet.

Vaksdal og Ulvik er blant kommunene med dårligst lønnsomhet, både på kort og lang sikt.

3.3. Vekst

For å sammenlikne regionene med hensyn til vekst, er det tatt utgangspunkt i andelen foretak som har en vekst i omsetningen fra 2005 til 2006 som er høyere enn økningen i konsumprisindeksen, dvs. realvekst.

Andel foretak med realvekst i Norge var på det laveste nivået i 2003, da flertallet av bedriftene i landet hadde realnedgang i omsetningen. I 2004 økte andelen foretak med realvekst kraftig, og har holdt seg på et høyt nivå i de to siste årene. Andelen vekstforetak er noe mindre i 2006 enn i 2004, men her må vi ta i betraktning at veksten kommer på toppen av to gode vekstår.

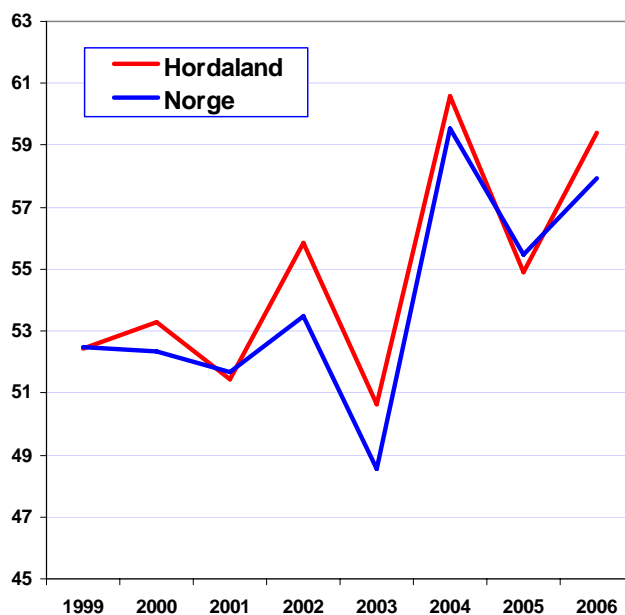
Hordaland hadde høyere andel vekstbedrifter enn landsgjennomsnittet i årene 2002-2004. I 2005 var andelen vekstbedrifter lavere enn landsgjennomsnittet. Hordaland hadde en sterk vekst i vekstbedrifter i 2006, og ligger igjen over gjennomsnittet.

Vekst fylkesvis

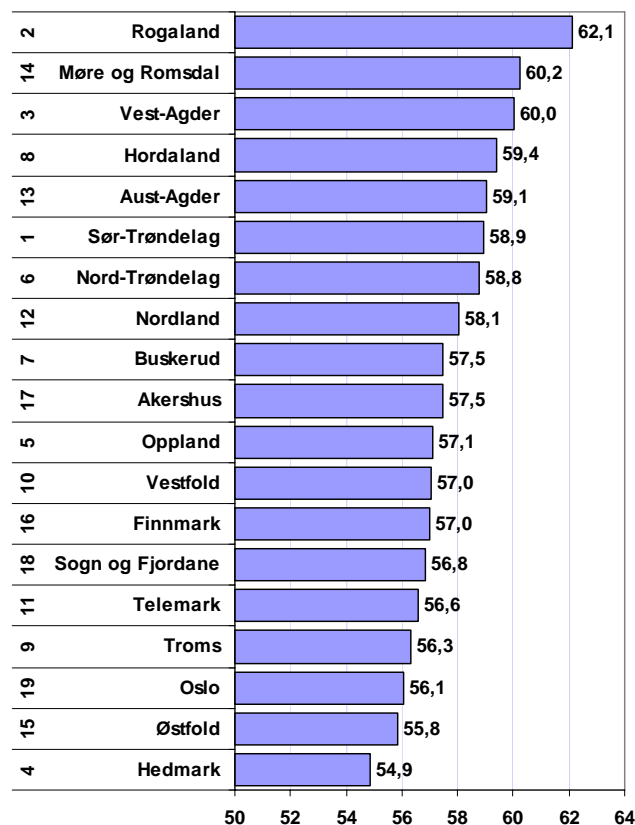
Rogaland er det fylket hvor størst andel av foretakene hadde realvekst i 2006. 62,1 prosent av foretakene i Rogaland hadde realvekst dette året. Møre og Romsdal hadde sterk fremgang i 2006, og er nå på andreplass etter å ha vært det svakeste fylket i 2003.

Det ser ut til at fylker med mye konkurranseutsatt næringsliv, spesielt industri, gjør det bedre i 2006 enn tidligere.

Vi ser at Hordaland var det fjerde beste fylket i 2006, når det gjelder vekst.

Figur 53: Prosentvis andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen.

Figur 54: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i 2006. Tallene til venstre angir fylkets rangering mht gjennomsnittlig andel vekstforetak siste fem år.

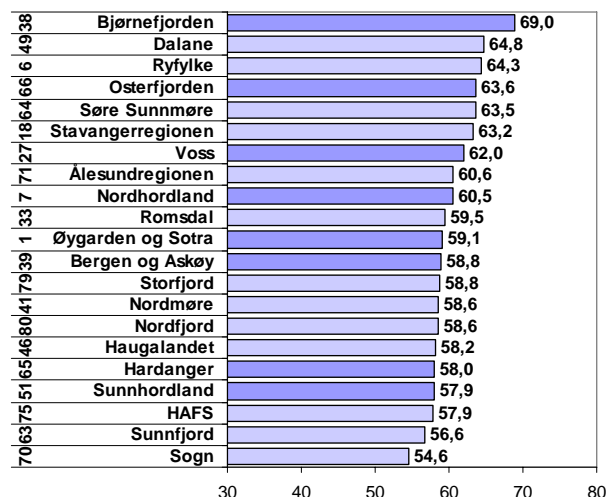
Vekst regionvis

I figur 55 har vi rangert regionene på Vestlandet med hensyn til andel vekstforetak i 2006.

Bjørnefjorden, Dalane og Ryfylke har høyest andel vekstforetak av regionene på Vestlandet i 2006. Osterfjorden var på fjerdeplass av regionene på Vestlandet.

Bjørnefjorden er den regionen i landet som har høyest andel vekstforetak.

Regionene på Vestlandet hadde generelt høy vekst i 2006. Sunnhordland, som har lavest andel vekstforetak av regionene i Hordaland, hadde likevel en andel vekstforetak lik landsgjennomsnittet.

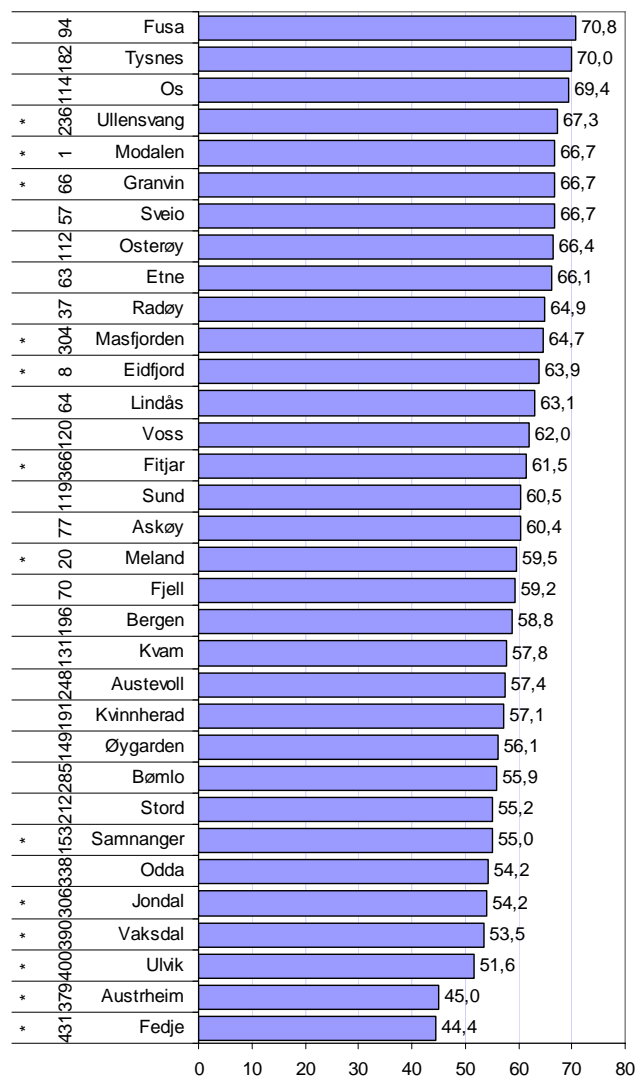
Figur 55: Andel vekstforetak i regionene på Vestlandet i 2006. Til venstre angis rangering siste fem år.

Vekst i kommunene

Vi har rangert kommunene i Hordaland med hensyn til andel vekstforetak i figur 56.

Kommunene med den høyeste andelen vekstforetak i 2006 var Fusa, Tysnes og Os. I Fusa hadde 70,8 prosent av alle regnskapspliktige foretak omsetningsvekst høyere enn prisstigningen.

Fedje og Austrheim hadde lavest andel vekstforetak i 2006. Her var det mindre enn halvparten av foretakene som hadde realvekst.

Figur 56: Andel vekstforetak i kommunene i Hordaland 2006. Tallene til venstre angir kommunens rangering mht vekst siste fem år. Kommuner merket med * har mindre enn 50 foretak med i tellingen.

Hva forklarer vekst?

For å forklare de regionale variasjonene i veksten har vi gjennomført en analyse der vi ser på hvordan ulike forhold i regionen påvirker andel vekstforetak. I denne analysen er andelen vekstforetak i en region forsøkt forklart av en rekke faktorer, som vist i figur 57.

Resultatet av denne analysen gir flere merverdige resultat. Dette skyldes at en del av de statistiske sammenhengene vi finner, ikke skyldes at de ulike faktorene forklarer andel vekstforetak, men at årsaksforholdet heller går andre veien.

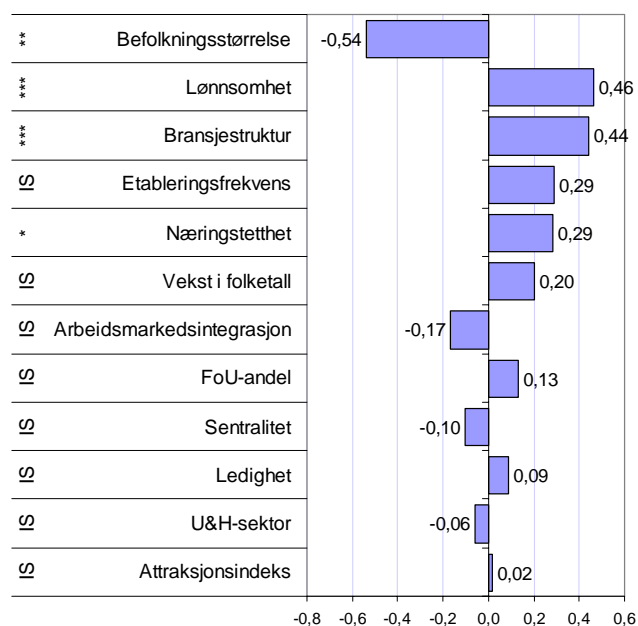
Regioner med få innbyggere har høyere andel vekstforetak i 2006, enn folkerike regioner. Dette er et merkelig resultat, men stemmer for såvidt godt overens med oversikten over kommuner og regioner med høy andel vekstforetak som vi har sett. En mulig hypotese er at den sterke veksten i hytte- og fritidsboliger har slått inn i mange distriktsregioner. Her er næringsgrunnlaget i utgangspunktet tynt, og en økt etterspørsel fra økt hyttebygging vil derfor kunne gi vekst i mange foretak.

Videre ser vi at lønnsomhet og vekst har en sterk statistisk sammenheng. Her er det mer nærliggende å anta at det er vekst som skaper lønnsomhet, enn motsatt.

Bransjestrukturen har naturligvis også betydning for vekst. Bransjestrukturen er mindre viktig for vekst, enn for lønnsomhet og nyetableringer. Dette skyldes at vi i 2006 har relativt små forskjeller mellom de ulike bransjene når det gjelder vekst.

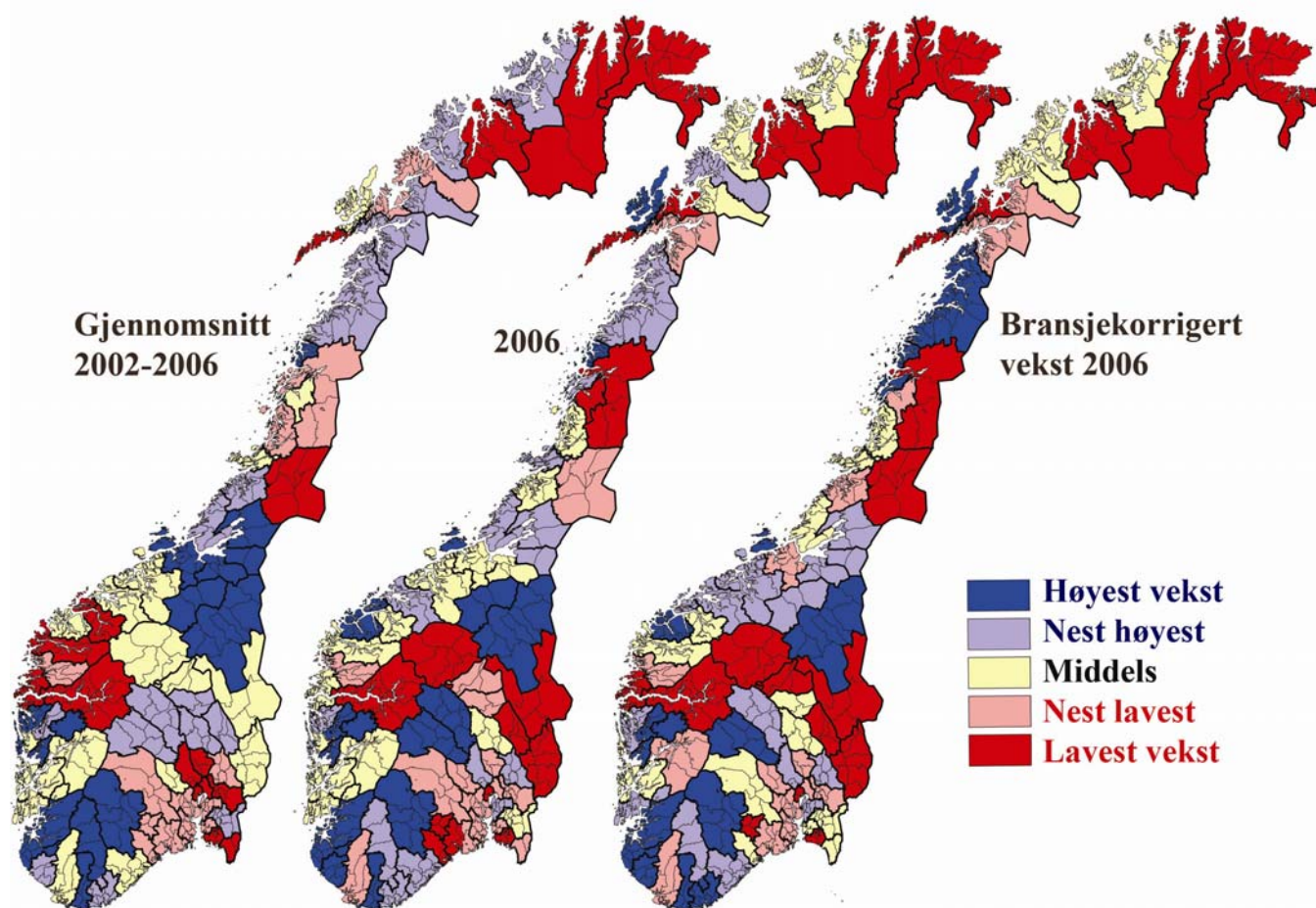
Mange nyetableringer og høy andel foretak med FoU har positiv betydning for andel vekstforetak, men denne sammenhengen er for svak til å bli statistisk signifikant.

Andre faktorer som universitet/høgskolesektor, arbeidsledighet eller sentralitet har tilsynelatende ingen betydning.

Figur 57: Faktorer som forklarer andel vekstforetak i regionene, justert betaverdi. Til venstre er signifikansnivået vist med *** = signifikansnivå <0,01, ** = 0,01-0,05 og * =0,05-0,1. IS betyr ikke signifikant.

Kart - vekst i regionene

Figur 58: Kart med variasjon i andel vekstforetak i regionene. Til venstre er gjennomsnitt i perioden 2002-2006, i midten andel vekstforetak i 2006, og til høyre andelen vekstforetak i 2006 justert for bransjestruktur.

Variasjonen i andel vekstforetak i regionene er vist i kartene over.

Hvis vi ser på andel vekstforetak i de siste fem årene, som vist til venstre, ser vi at regionene i Trøndelag, samt mange regioner i sørvest har mange vekstforetak. I det sentrale Østlandsområdet og nordvestlandet er det lite vekst.

I 2006 er det et mer broket bilde, men Agder og Rogaland har fremdeles mange regioner med mange vekstforetak. Nå er det også en del av Fjellregionene som har høy vekst, som Vest-Telemark, Hallingdal, Fjellregionen og Valdres. Her kan boomen i hyttemarkedet være en forklaring. Vi ser at disse regionene også har høy vekst når vi justerer for bransjestruktur.

3.4. Næringstetthet

Begrepet næringstetthet skal uttrykke hvor mye privat næringsliv det er i et område. Her er dette målt med antall arbeidsplasser i privat næringsliv i forhold til folketallet. Data er hentet fra statistikkbanken i SSB.

Næringstetthet i regionene

Regionene på Vestlandet er rangert med hensyn til næringstetthet i figur 59. Bergen er den regionen med desidert mest næringsliv i forhold til innbyggertallet på Vestlandet. Andel ansatte i næringslivet i Bergen utgjør 41,5 prosent av folketallet.

De andre regionene i Hordaland har lavere næringstetthet enn medianen av regioner i Norge.

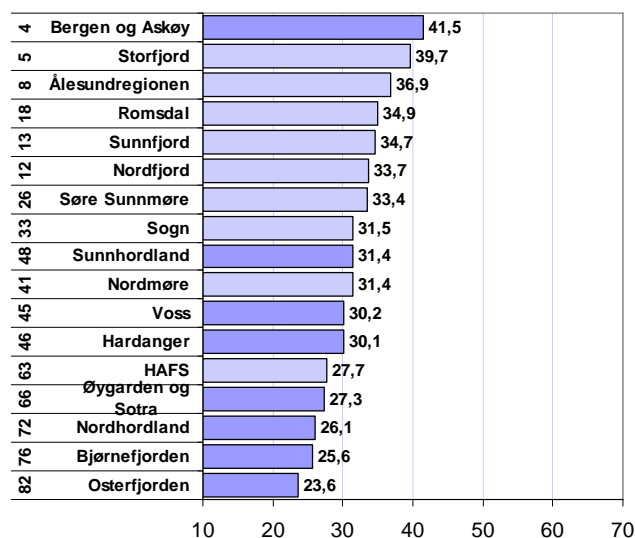
Regionene Osterfjorden, Bjørnefjorden, Nordhordland og Øygarden og Sotra har lavest næringstetthet av regionene på Vestlandet. Dette henger sammen med at disse regionene har stor pendling til Bergen, som har overskudd på arbeidsplasser.

Næringstetthet i kommunene

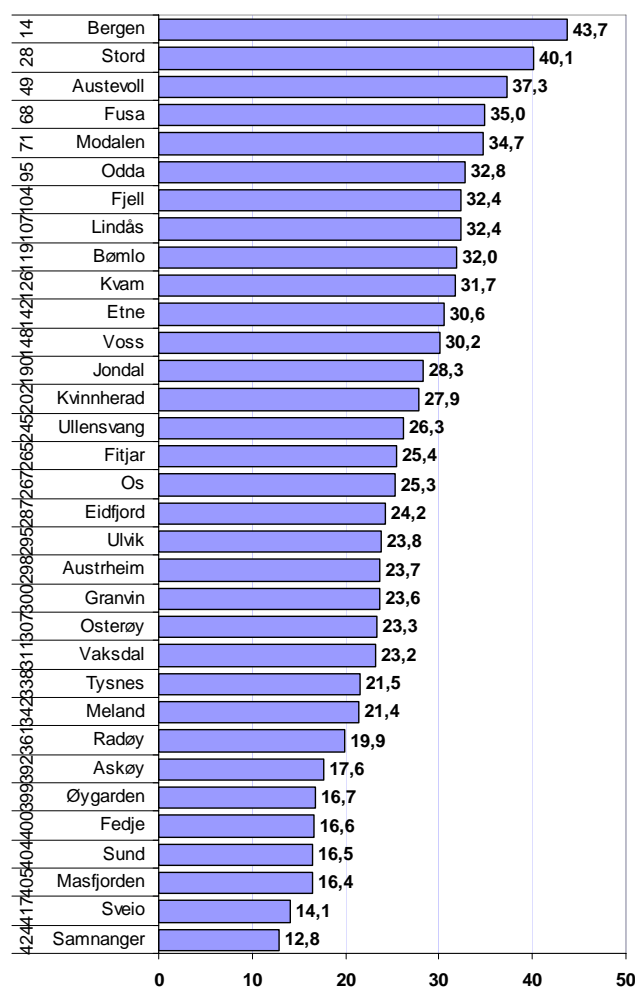
I Bergen kommune utgjorde antall arbeidsplasser i privat sektor 43,7 prosent av folketallet i 2006. Bergen er nummer 14 av kommunene i landet, når det gjelder næringstetthet.

Også Stord og Austevoll har høy næringstetthet.

Samnanger og Sveio har svært få arbeidsplasser i privat næringsliv i forhold til folketallet.

Figur 59: Næringstetthet målt ved antall private arbeidsplasser i prosent av folketallet i 2006. Tallene til venstre angir rangering i forhold til alle regioner i landet.

Figur 60: Næringstetthet i kommunene i Hordaland 2006, målt med antall private arbeidsplasser i prosent av folketallet i 2006. Tallene til venstre angir rangering i forhold til alle kommuner i landet.

3.5. NM i næringsliv - regioner

Næringslivsindeksen er et samlet mål for næringsutvikling i et område. Næringslivsindeksen er sammensatt av fire delindikatorer:

- andel lønnsomme foretak
- andel foretak med vekst
- etableringsfrekvens
- næringsstetthet

Næringslivsindeksen for regioner er også omtalt i en egen rapport "NæringsNM⁹ 2007".

De beste regionene i Norge

Stavangerregionen oppnådde høyest skår¹⁰ på næringslivsindeksen i 2006, fulgt av Oslo og Bjørnefjorden. Stavangerregionen ble også vinner av næringsNM de to foregående årene.

Når vi ser på resultatene siste fem år, er storbyregionene rundt Stavanger, Trondheim, Bergen og Oslo best.

I 2006 var Søre Sunnmøre og Dalane nye regioner blant topp ti. De andre regionene har vært med blant de beste tidligere.

Bergen og Askøy ble fjerde beste region i landet i 2006.

Regionene på Vestlandet

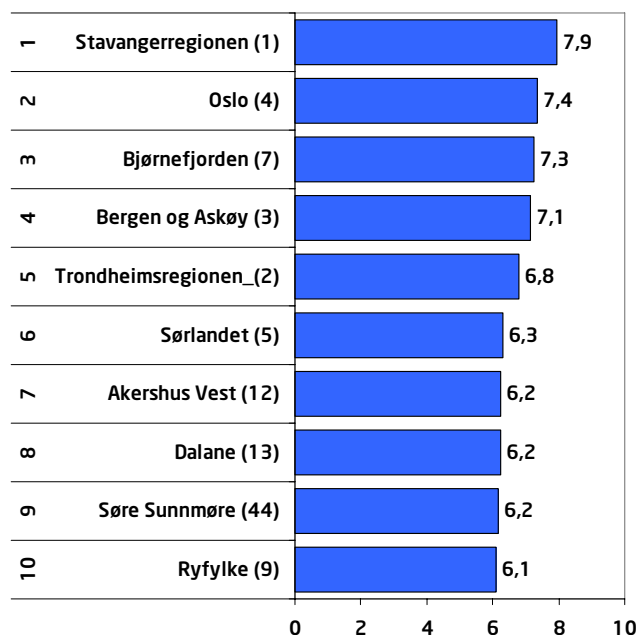
Vestlandet hadde seks av de ti beste regionene i 2006, i følge næringslivsindeksen.

Foruten Bjørnefjorden og Bergen og Askøy, har også andre regioner i Hordaland gode resultater i 2006.

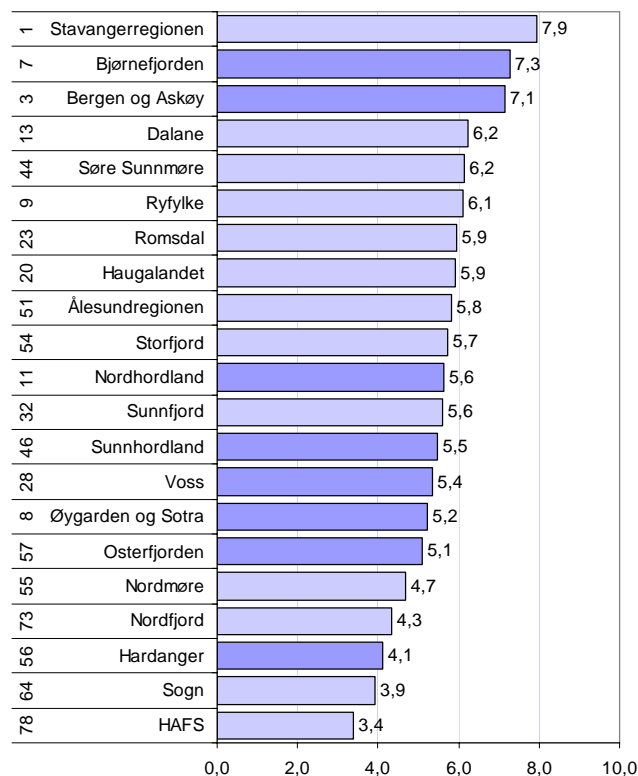
Bare Hardanger, av regionene i Hordaland, har en næringsutvikling under gjennomsnittet i 2006.

Nordhordland og Øygarden og Sotra har gjort det svært bra på næringslivsindeksen tidligere. Øygarden og Sotra var blant de ti beste regionene i 2003 og 2004, mens Nordhordland var nummer ti i 2003. Øygarden og Sotra har sin dårligste plassering noensinne i 2006.

Sunnhordland, Osterfjorden og Hardanger ligger under gjennomsnittet de siste fem årene.

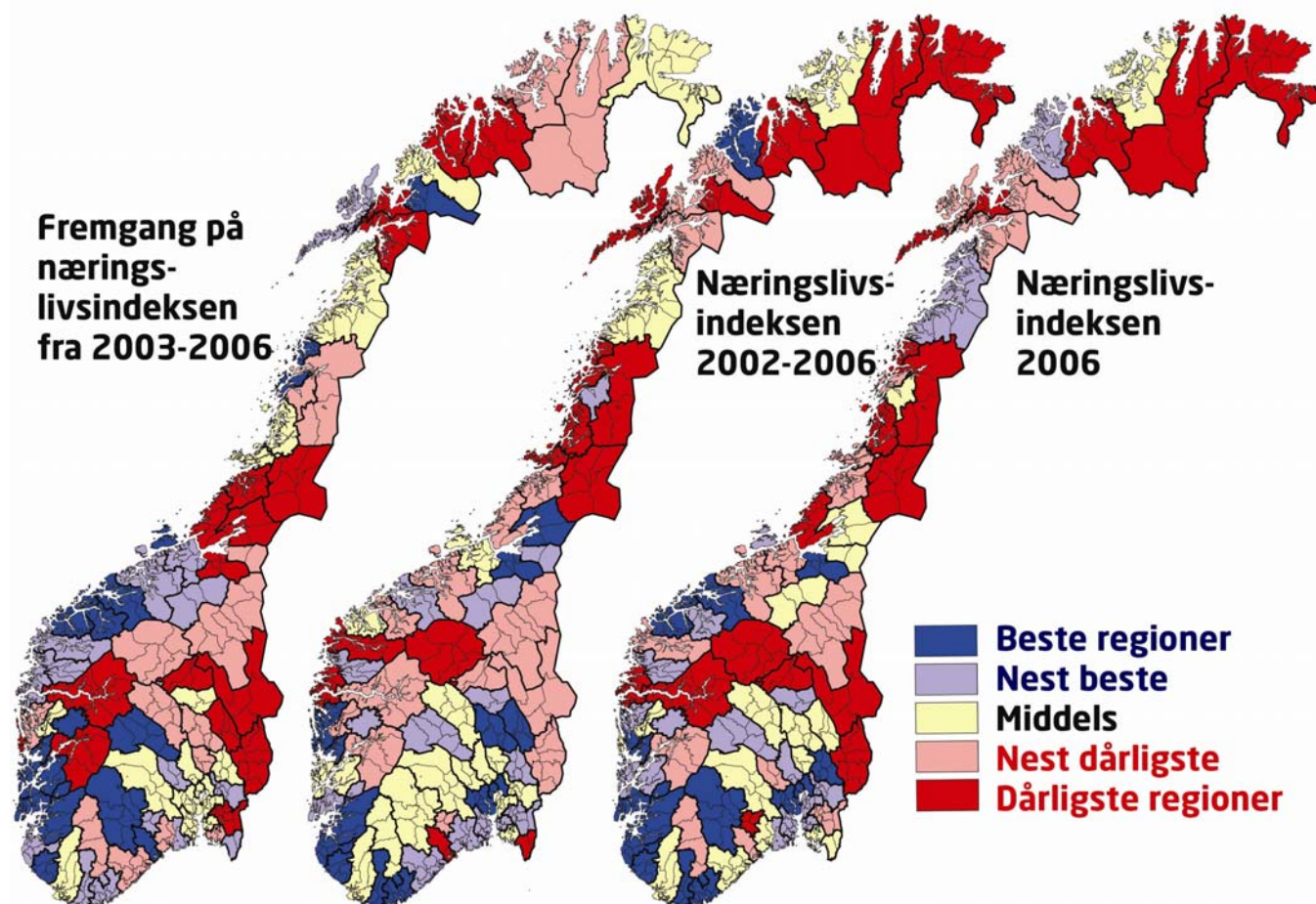

Figur 61: De ti beste regionene i Norge i henhold til næringslivsindeksen 2006. Tallene i parentes angir rangering for gjennomsnittet siste fem år for de 83 regionene i landet.

Figur 62: Regionene på Vestlandet, rangert i henhold til næringslivsindeksen 2006. Tallene til venstre angir rangering for gjennomsnittet siste fem år.

Kart – næringsNM for regioner

Figur 63: Kart med regionenes skår på næringslivsindeksen, i midten gjennomsnitt for perioden 2002-2006, og til høyre for 2006. Kartet til venstre viser fremgang på næringslivsindeksen fra 2003 til 2006.

I kartene over ser vi hvordan regionene har gjort det på næringslivsindeksen i 2006 og de siste fem årene. Vi kan også se endringer i næringslivsindeksen fra konjunkturbunnen i 2003 til 2006.

Mange regioner på Vestlandet har hatt fremgang på næringslivsindeksen fra 2003 til 2006. I disse regionene er det mye konkurranseutsatt industri, og mindre av næringslivet er basert på det lokale markedet.

Selv om Vestlandet har hatt fremgang fra 2003 til 2006, er det flere regioner i Hordaland som har gått motsatt vei. Bergen og Askøy, Nordhordland og Øygarden og Sotra har hatt tilbakegang på næringslivsindeksen i denne perioden. Disse tre regionene gjorde det imidlertid svært godt i 2003, Bergen og Askøy var nest beste region i landet dette året, mens Øygarden og Sotra var nummer ni og Nordhordland nummer ti.

Hardanger hadde også tilbakegang fra 2003 til 2006, fra plass nummer 37 i 2003 til nummer 62 i 2006.

Bjørnefjorden, Voss og Sunnhordland har hatt sterk fremgang i denne perioden.

3.6. NM i næringsliv - kommuner

Næringslivsindeksen for kommuner er sammensatt av de samme fire indikatorene som for næringsNM for regioner:

- andel lønnsomme foretak
- andel foretak med vekst
- etableringsfrekvens
- næringstetthet.

Kommunenes rangering for de fire områdene blant landets 431 kommuner legges sammen, slik at laveste tall gir best resultat¹¹.

Denne rangeringen er ikke publisert tidligere.

Beste kommuner 2006

Sola kommune i Rogaland hadde den beste næringsutviklingen i 2006, fulgt av Ulstein i Møre og Romsdal og Stavanger. Sola var også beste næringslivskommune i 2005.

Åtte av de 20 beste kommunene ligger i Rogaland. Hordaland har tre kommuner med, mens Buskerud, Vest-Agder og Møre og Romsdal har to hver.

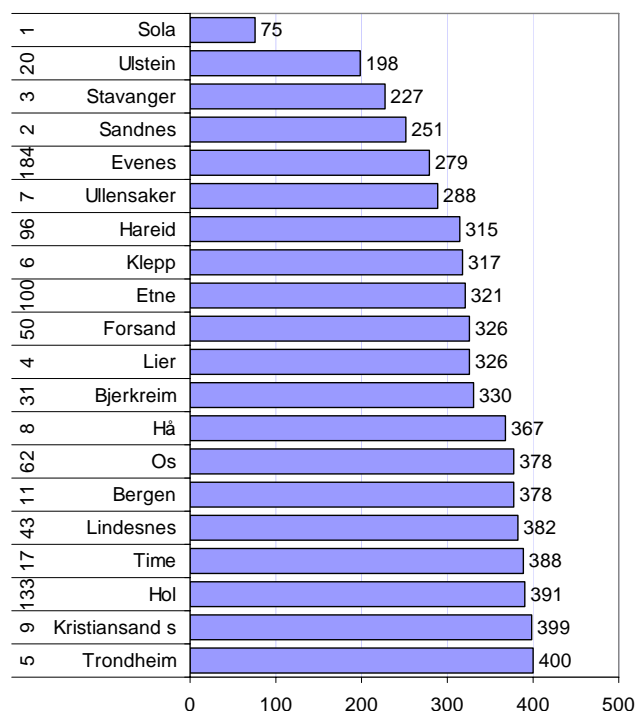
Overraskelser i 2006 er kommuner som Evenes, Etne og Hol. Dette er kommuner som ikke har vært høyt rangert tidligere. Evenes og Etne er små kommuner, og den gode plasseringen kan skyldes tilfeldigheter.

Beste kommuner perioden 2002-2006

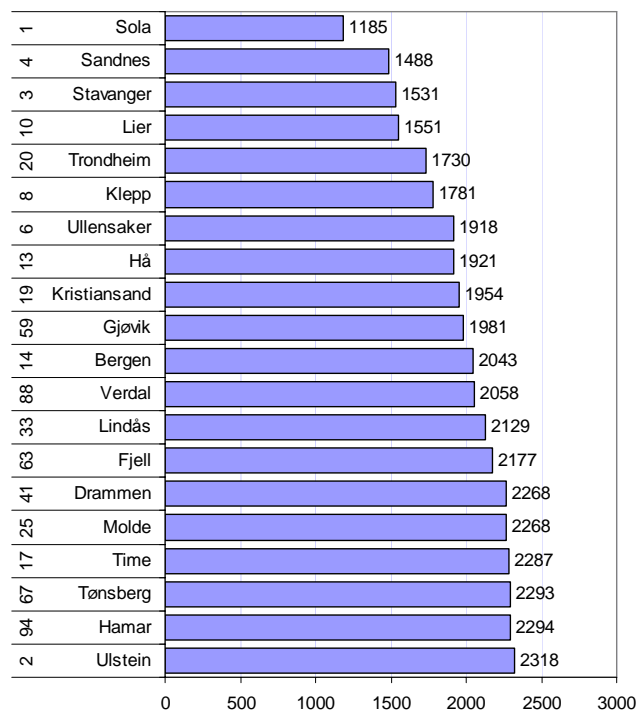
Sola er også beste kommune, når vi måler gjennomsnittet på næringslivsindeksen de siste fem årene. Nabokommunene Sandnes og Stavanger er nummer to og tre,

Mange bykommuner er med på denne listen, Trondheim, Kristiansand, Gjøvik, Bergen, Drammen, Molde, Tønsberg og Hamar er alle blant de 20 beste næringslivskommunene de siste fem årene.

Kommuner som Gjøvik, Verdal og Tønsberg er med fordi de har gjort det bra tidligere, men skårer ikke så høyt i 2006.

Figur 64: De 15 beste kommunene i Norge målt etter næringslivsindeksen for 2006. Søylen viser sum av rangen for de fire delindeksene. Tallene til venstre angir rangering for gjennomsnitt 2002-2006.

Figur 65: De 15 beste kommunene målt etter næringslivsindeksen for perioden 2002- 2006. Søylen viser summen av rangen for de fire delindeksene for de fem siste årene. Til venstre vises rangeringen i 2006.

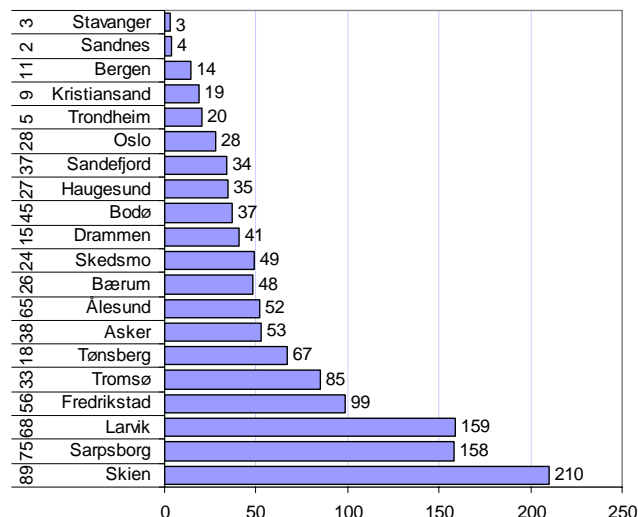
Beste storkommuner 2005

Hvilke byer i Norge har den beste næringsutviklingen?

I figuren til høyre er kommuner med mer enn 1000 regnskapspliktige foretak rangert med hensyn til næringslivsindeksen. 20 kommuner har mer enn 1000 regnskapspliktige foretak.

Stavanger hadde den beste næringsutviklingen, fulgt av Sandnes og Bergen.

Skien, Sarpsborg og Larvik skårer svakest av byene. Ingen av byene er imidlertid rangert under medianen, som ville gi plass nr 216.

Figur 66: Rangering av byer med over 1000 regnskapspliktige foretak med hensyn til næringslivsindeksen 2006. Tallene til venstre angir rangeringen for siste fem år i forhold til alle kommunene i landet.

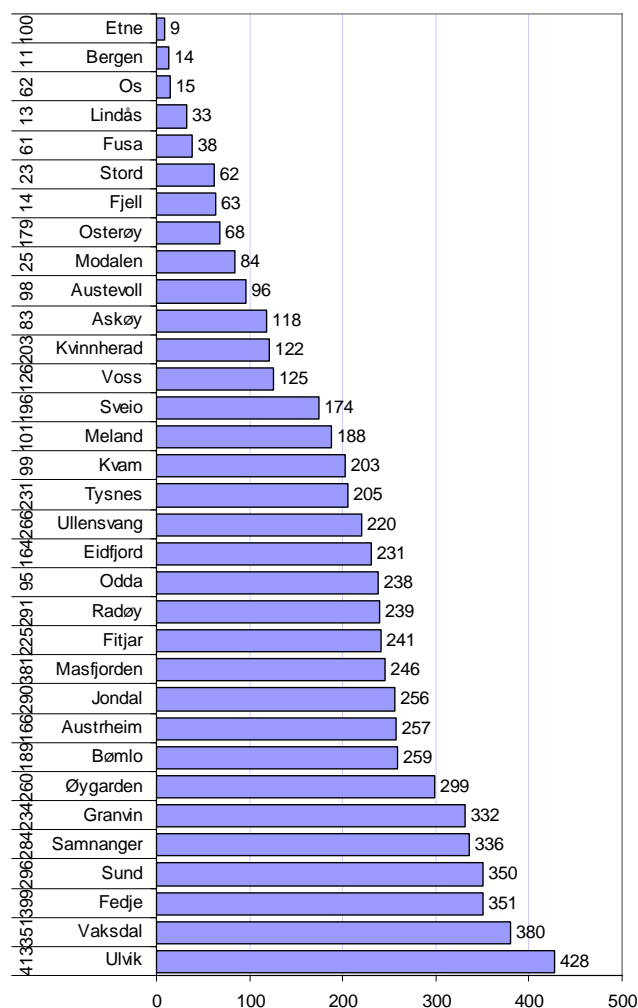
Kommunene i Hordaland

Etne hadde den beste næringsutviklingen av kommunene i Hordaland i 2006. Etne ble rangert som nr 9 av alle kommunene i landet. Bergen ble rangert som nummer 14, og Os som nummer 15.

Hordaland har også en rekke andre kommuner som er rangert blant de 100 beste i landet.

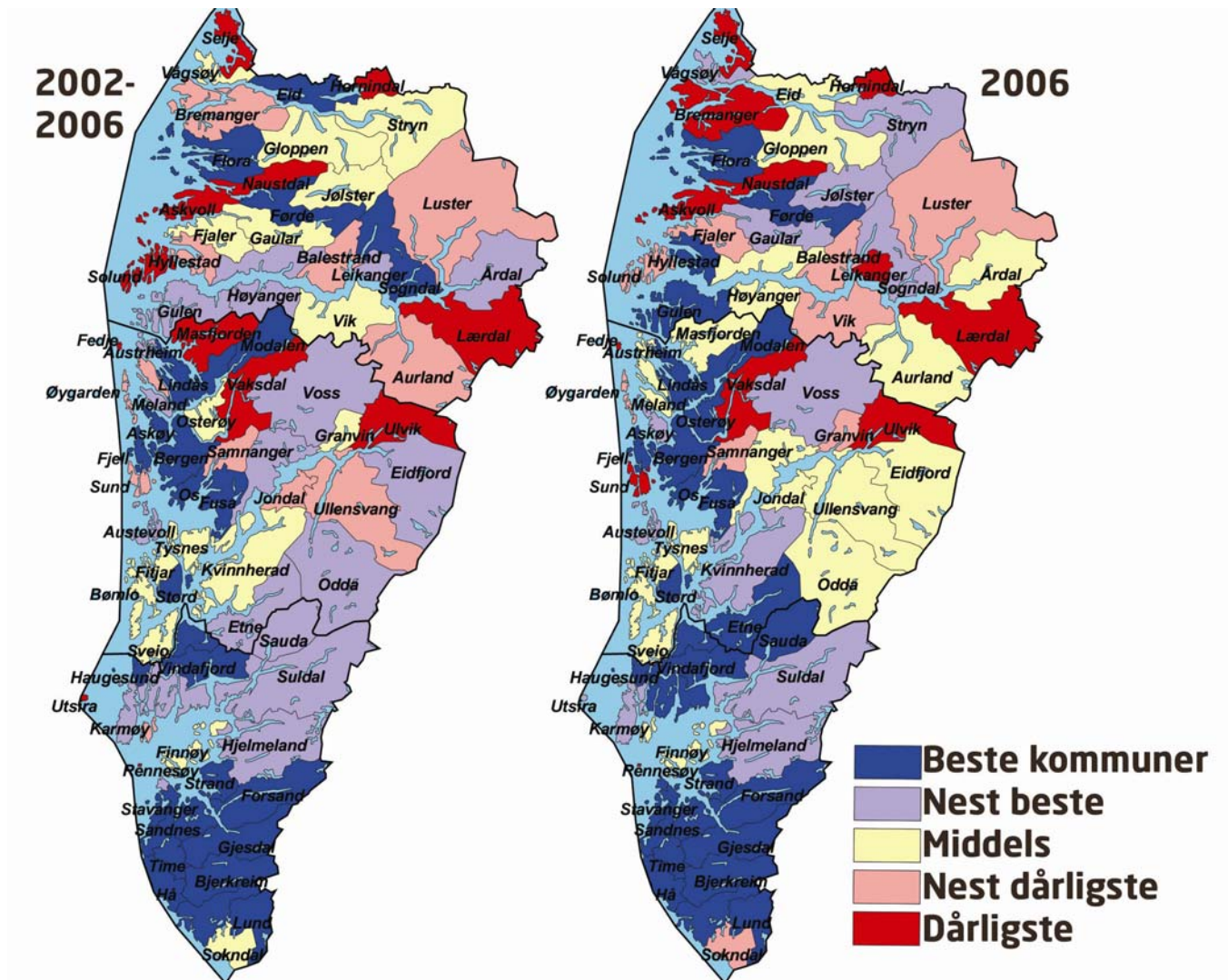
Fjell kommune har tradisjonelt også gjort det godt på næringslivsindeksen, og er nummer 14 i landet i de siste fem årene.

Ulvik skiller seg ut med svært dårlig næringsutvikling i 2006. Ulvik ble tredje dårligste kommune i landet siste år.

Figur 67: Kommunene i Hordaland etter rangering på næringslivsindeksen for 2006. Tallene til venstre angir kommunens rangering for perioden 2002-2006.

Kart næringslivsindeksen kommuner

Figur 68: Næringslivsindeksen for kommuner. Til venstre gjennomsnitt de siste fem årene, til høyre 2006.

Næringslivsindeksen for kommunene på Vestlandet viser et klart nord/sør-mønster. Kommunene i sør har gjennomgående et svært god næringsutvikling, mens kommunene nord på Vestlandet er mer blandet.

Mange av kommunene rundt Bergen har god næringsutvikling, både i 2006 og i de siste fem årene. Stord og Etne sør i Hordaland har også stabilt god næringsutvikling.

Vaksdal, Ulvik, Samnanger, Fedje og Sund har derimot svak næringsutvikling både siste år, og i gjennomsnitt de siste fem årene.

4. FoU og SkatteFUNN

SkatteFUNN ble opprettet i 2002, og har blitt den viktigste finansieringsordningen for FoU i små og mellomstore bedrifter. Så langt har omtrent 8600 bedrifter fått godkjent FoU-prosjekter. Bedrifter som får godkjent FoU-prosjekter, får opp til 20 prosent av kostnadene i støtte i form av skattefradrag. Fra 2002 til og med 2006, ble det godkjent FoU-prosjekter for et samlet beløp på over 40 mrd kr. Bedriftenes bruk av SkatteFUNN vil også være en god indikator for næringslivets investeringer i forskning og utvikling, spesielt blant de små og mellomstore bedriftene. Alle data i dette kapitlet er fra SSB.

Oslo er det fylket som er klart størst i volum. Her er det finansiert skattefunnprosjekter til en samlet ramme på ca 8,6 mrd kroner. Rogaland, Hordaland, Akershus og Sør-Trøndelag har også stort volum på skattefunnprosjekter.

Ser vi på samlet beløp pr innbygger, er også Oslo størst, med 15 800 kr pr innbygger i perioden. Sør-Trøndelag, Rogaland og Møre og Romsdal har også relativt høye beløp pr innbygger.

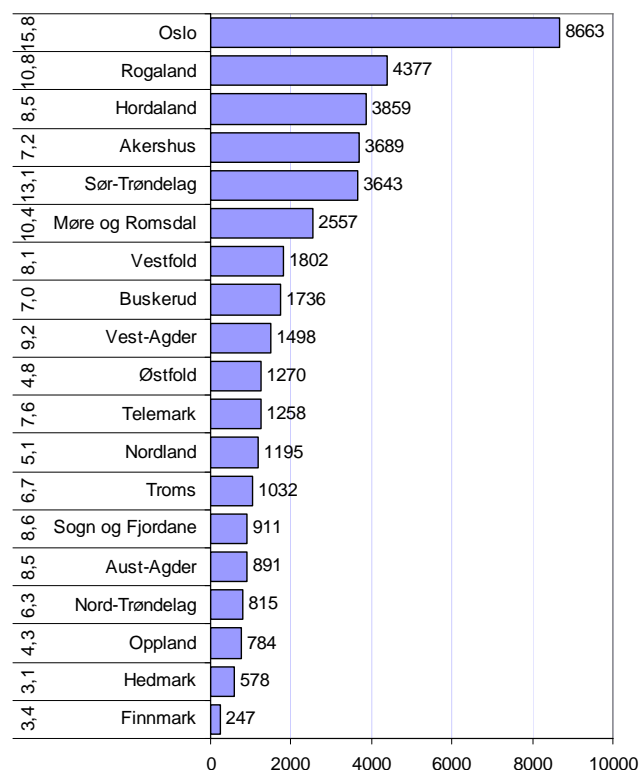
I Hordaland er det så langt finansiert FoU gjennom SkatteFUNN til en samlet ramme på nesten fire mrd kr.

FoU-frekvens

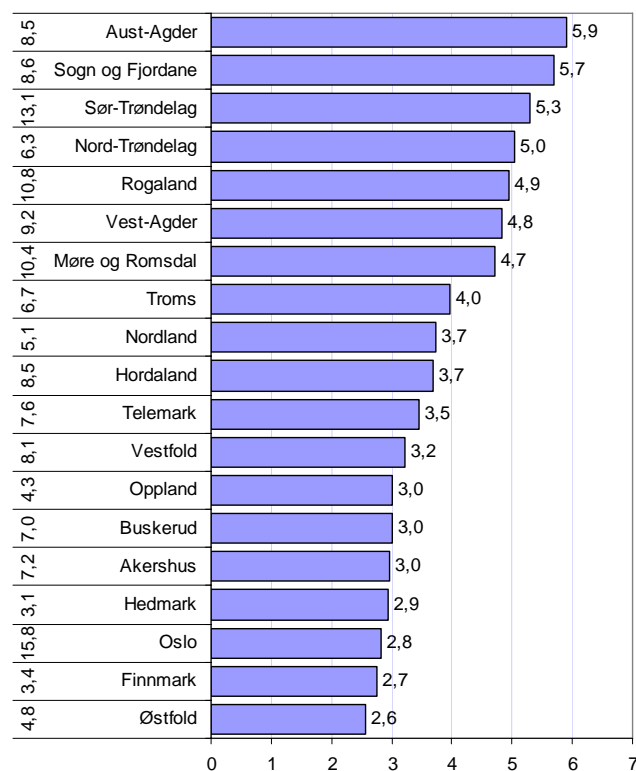
En rangering av fylkene med hensyn til totale beløp til godkjente prosjekter i SkatteFUNN avspeiler i stor grad størrelsen på de ulike fylkene. Vi har derfor sett på hvor stor andel av foretakene som har fått godkjent skattefunnprosjekter i perioden 2002-2005. Her har vi tatt utgangspunkt i alle foretakene som har levert regnskap for 2005. På den måten kan vi få fram hvilke regioner som har utnyttet ordningen i størst grad.

I en slik rangering har Aust-Agder høyest frekvens i bruk av SkatteFUNN fulgt av Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag.

I Hordaland har 3,7 prosent av de regnskapspliktige bedriftene brukt SkatteFUNN. Dette er likt med landsgjennomsnittet.

Figur 69: Samlet beløp, mill kr, til FoU-prosjekter finansiert med SkatteFUNN i perioden 2002-2006. Til venstre vises beløp pr innbygger, 1000 kr.

Figur 70: Andel av aktive regnskapspliktige foretak som har hatt FoU-prosjekt finansiert av SkatteFUNN. Til venstre vises beløp pr innbygger i 1000 kr.

FoU-frekvens i regionene

På kartet til høyre kan vi se på forskjellene mellom regionene i Norge med hensyn til bruk av SkatteFUNN. Regionene på Sør- og Vestlandet, samt Trøndelag har en langt høyere andel av foretakene med i SkatteFUNN enn regionene på Østlandet og Nord-Norge.

På Østlandet er det bare fem av 30 regioner som har over middels skattefunnfrekvens. I Agderfylkene og Rogaland har alle regionene over middels andel bedrifter med FoU-prosjekt finansiert av SkatteFUNN.

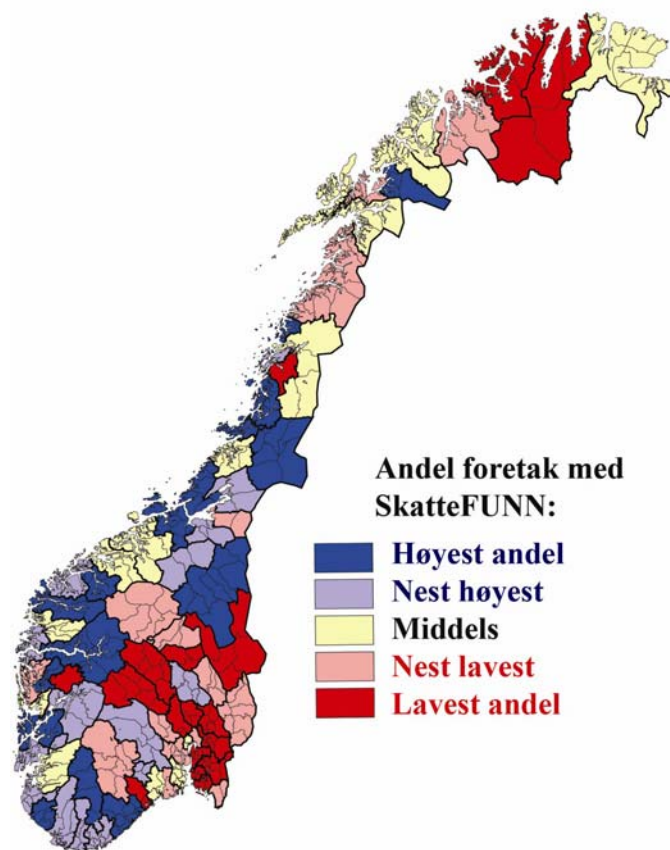
Hadeland har lavest skattefunnfrekvens av alle regionene i landet. Samtidig er dette en av regionene med best lønnsomhet i næringslivet. Høy andel bedrifter med FoU er altså ikke en garanti for vellykkethet. Det er ingen klar sammenheng mellom høy andel FoU-bedrifter og næringslivsindeksen.

Av regionene i Hordaland, er det Osterfjorden og Sunnhordland som har relativt flest foretak som har brukt SkatteFUNN. Henholdsvis 6,1 og 5,5 prosent av foretakene i Osterfjorden og Sunnhordland har gjennomført FoU-prosjekt med bruk av SkatteFUNN.

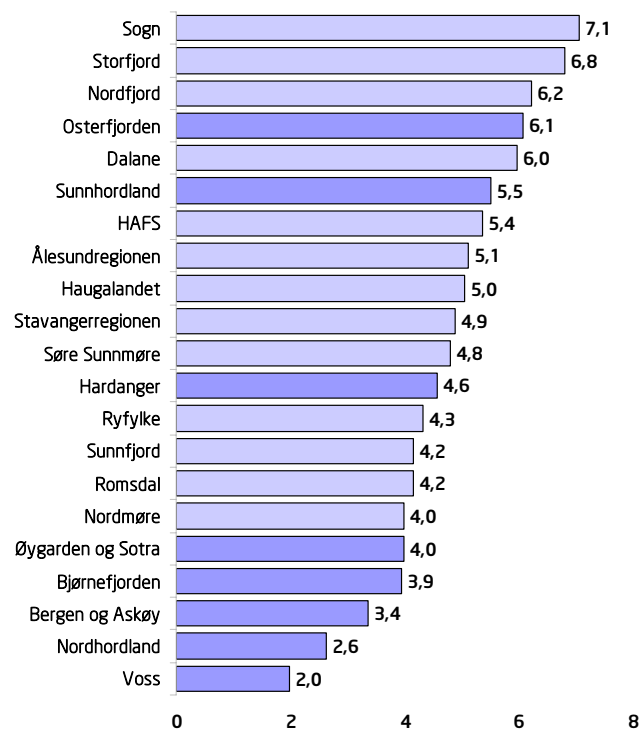
I Hardanger er FoU-frekvensen middels etter vestlandsk målestokk, mens fire av hordalandsregionene kommer ut med den laveste FoU-frekvensen på Vestlandet.

Øygarden og Sotra og Bjørnefjorden har likevel høyere andel SkatteFUNN-foretak enn landsgjennomsnittet.

Voss har lavest andel med to prosent.

Figur 71: FoU-frekvens i regionene i Norge.

Figur 72: FoU-frekvens i regionene på Vestlandet.

SkatteFUNN i kommunene

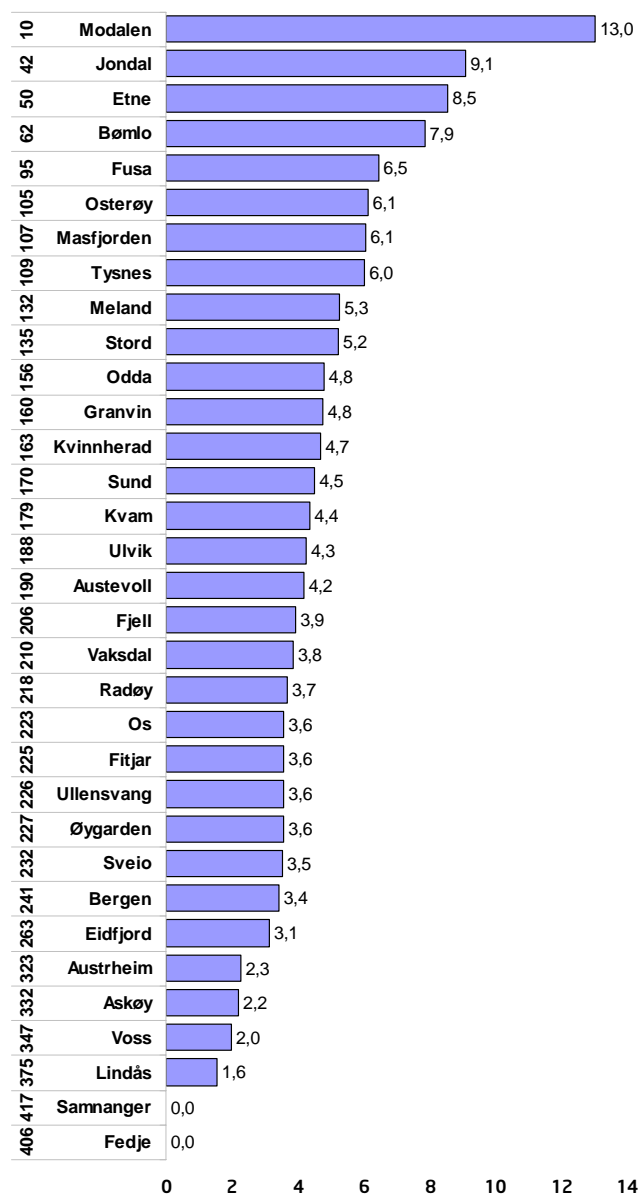
Vi kan også se på frekvensen av foretak som har brukt SkatteFUNN på kommunenivå.

Modalen er den kommunen i Hordaland hvor høyest andel av bedriftene bruker SkatteFUNN. Dette er imidlertid en liten kommune, og de 13 prosentene utgjør 3 av 13 av de regnskapspliktige foretakene i kommunen.

Også Jondal, Etne og Bømlo har stor andel foretak med FoU.

Størst antall bedrifter med SkatteFUNN er det i Bergen, som har 401 bedrifter med i ordningen. Andre kommuner med mange foretak med er Fjell med 34, Stord med 32 og Bømlo med 30.

Samnanger og Fedje har ingen bedrifter som har brukt SkatteFUNN.

Figur 73: FoU-frekvens i kommunene i Hordaland. Tall til venstre er rangering blant kommunene i Norge.

Vedlegg:

Tabell over rangeringer i næringslivsindeksen for kommuner, rangeringen er gjort for de 431 kommunene i landet, hvor 1 = beste kommune, og 431 = dårligste kommune:

Knr	Kommune	Rangering for 2006					Rangering for perioden 2002-2006				
		Nyeta- blering	Lønn- somhet	Vekst	Nær- ings- tetthet	Indeks	Nyeta- blering	Lønn- somhet	Vekst	Nær- ings- tetthet	Indeks
1201	Bergen	7	132	225	14	14	6	137	192	21	11
1211	Etne	98	9	72	142	9	224	211	144	175	180
1216	Sveio	277	7	56	417	174	111	170	177	417	266
1219	Bømlo	207	309	298	119	259	128	316	320	137	198
1221	Stord	14	171	313	28	62	17	174	182	44	24
1222	Fitjar	206	272	156	265	241	36	291	409	179	206
1223	Tysnes	329	117	31	338	205	288	46	295	347	257
1224	Kvinnherad	106	94	269	202	122	190	284	195	223	223
1227	Jondal	387	12	343	190	256	182	369	224	199	296
1228	Odda	276	184	340	95	238	100	103	371	89	80
1231	Ullensvang	393	159	51	245	220	339	204	363	277	324
1232	Eidfjord	101	379	108	287	231	168	239	27	339	208
1233	Ulvik	426	430	381	295	428	378	430	410	264	413
1234	Granvin	423	310	64	300	332	286	181	248	268	239
1235	Voss	195	185	146	148	125	247	134	172	138	141
1238	Kvam	294	144	248	126	203	233	203	152	92	132
1241	Fusa	375	10	27	68	38	326	10	205	66	72
1242	Samnanger	352	17	320	424	336	217	73	277	426	299
1243	Os	27	47	37	267	15	33	18	134	269	61
1244	Austevoll	70	232	262	49	96	28	357	307	77	99
1245	Sund	192	361	184	404	350	104	288	67	381	246
1246	Fjell	12	193	217	104	63	2	89	15	134	14
1247	Askøy	6	79	186	392	118	15	24	37	385	69
1251	Vaksdal	163	399	355	311	380	133	337	411	306	331
1252	Modalen	348	111	60	71	84	380	35	4	48	52
1253	Osterøy	88	88	70	307	68	153	189	238	325	241
1256	Meland	149	77	212	342	188	24	208	7	343	114
1259	Øygarden	266	49	294	399	299	81	185	233	396	245
1260	Radøy	225	221	88	361	239	191	313	48	366	295
1263	Lindås	227	18	122	107	33	116	19	68	109	19
1264	Austrheim	135	84	415	298	257	135	5	240	295	115
1265	Fedje	41	289	418	400	351	87	402	431	410	402
1266	Masfjorden	409	4	92	405	246	329	304	356	399	406

Vedlegg: Tall som har blitt brukt i attraktivitetsanalysene:

A-indeks: Mål for attraktivitet; differanse mellom faktisk innenlands flytting og forventet i perioden 2002-2006, ut fra endringer i arbeidsplasser.

A-rang: Kommunens rangering blant de 431 kommunene i landet med hensyn til A-indeksen.

Innenlands flytting 2002-2006: Sum innflytting til andre deler av landet i perioden 2002-2006, fratrukket sum innflytting fra andre deler av landet, i prosent av folketallet i 2002.

Arbeidsplasser 2001-2006: Endring i antall arbeidsplasser i kommunen fra fjerde kvartal 2001 til fjerde kvartal 2006.

Boligpris: Gjennomsnittlig boligpris per m² i perioden 2003-2006 i følge Norsk Eiendomsmeklerforbund.

Netto innvandring: Sum personer innvandret fra utlandet, minus sum utvandring i prosent av folketallet 2002.

Boligbygging per 1000: Antall ferdigstilte boliger i perioden 2002-2006 pr 1000 innbyggere.

Arbeidsmarkedsintegrasjon: Antall som pendler ut av kommunen i 2006 i prosent av antall sysselsatte, pluss antall som pendler inn til kommunen i prosent av antall arbeidsplasser.

Nettopending: Antall som pendler inn til kommunen, fratrukket antall som pendler ut, i prosent av antall sysselsatte i kommunen.

Kafe-tetthet: Antall ansatte i kafeer, puber og restauranter i promille av folketallet i kommunen.

Knr	Kommune	A-index	A-rang	Innenlands flytting 2002-06	Forklaringsfaktorer						
					Arbeids-plasser 2001-06	Bolig-pris	Netto innvand-ring	Bolig-bygging pr1000	Arbeids-markeds-integrasjon	Netto-pending	Kafe-tetthet
1201	Bergen	0,6	179	0,4	11,2	20,4	1,9	24,6	34,5	15,6	13,1
1211	Etne	-4,3	397	-5,8	5,6	15,4	2,9	17,6	49,1	-22,0	2,8
1216	Sveio	1,1	144	-1,1	2,8	15,4	0,8	27,8	80,5	-51,6	1,9
1219	Bømlo	-3,2	370	-4,9	5,1	15,4	2,0	20,3	30,7	-16,7	0,4
1221	Stord	-0,8	261	-2,3	5,9	15,4	2,7	19,7	42,2	5,7	12,9
1222	Fitjar	-2,5	350	-5,0	1,5	15,4	0,6	21,4	65,2	-26,5	1,0
1223	Tysnes	1,1	147	-2,0	-0,9	15,4	1,0	14,7	41,2	-25,2	0,4
1224	Kvinnherad	-1,6	312	-3,6	3,7	15,4	1,3	16,5	23,4	-13,0	6,0
1227	Jondal	-3,6	383	-4,9	7,0	15,4	0,5	17,0	54,5	-4,8	0,0
1228	Odda	-0,7	253	-6,1	-11,0	15,4	1,9	2,8	30,2	4,4	4,6
1231	Ullensvang	-4,4	401	-8,5	-5,5	15,4	4,9	6,6	48,4	-24,6	0,3
1232	Eidfjord	0,0	220	-3,0	-0,5	15,4	1,6	2,2	42,9	-16,5	3,3
1233	Ulvik	0,3	198	-5,2	-11,2	15,4	1,2	14,9	48,2	-7,4	2,6
1234	Granvin	2,9	69	-4,4	-18,5	15,4	0,1	3,0	63,1	-28,3	0,0
1235	Voss	0,7	174	-1,9	1,2	15,4	1,9	17,1	26,3	-9,5	7,5
1238	Kvam	-1,5	301	-5,0	-2,9	15,4	2,1	21,3	28,5	-9,0	5,2
1241	Fusa	1,0	152	0,2	8,6	15,4	0,8	23,1	54,9	-3,5	1,3
1242	Samnanger	2,0	100	-1,2	-1,5	15,4	1,9	41,9	79,9	-52,0	0,0
1243	Os	4,9	25	5,7	15,5	15,4	1,3	41,8	64,3	-36,2	6,7
1244	Austevoll	-2,7	359	-4,6	4,1	15,4	1,9	23,9	28,2	-2,9	0,9
1245	Sund	8,9	5	4,7	-5,5	15,4	1,4	35,5	88,3	-49,1	4,3
1246	Fjell	-1,6	307	3,3	32,6	15,4	1,6	43,3	103,1	-18,9	4,3
1247	Askøy	4,4	35	6,1	19,4	15,4	1,1	45,5	68,3	-47,5	1,1
1251	Vaksdal	4,0	42	-1,5	-11,2	15,4	0,9	13,8	54,9	-17,9	0,0
1252	Modalen	1,3	134	0,9	10,3	15,4	0,3	28,2	52,1	21,3	0,0
1253	Osterøy	0,3	192	-1,3	5,2	15,4	1,0	23,8	54,8	-31,1	0,0
1256	Meland	1,3	136	3,2	20,3	15,4	1,2	38,4	100,4	-42,6	1,0
1259	Øygarden	5,8	13	5,8	12,3	15,4	1,0	51,8	78,1	-35,6	1,0
1260	Radøy	0,2	205	-1,9	3,5	15,4	2,1	17,5	67,1	-33,5	1,9
1263	Lindås	4,6	31	3,6	7,9	15,4	1,2	41,9	78,7	-15,8	4,8
1264	Austrheim	1,2	137	-1,7	-0,2	15,4	1,5	31,8	92,3	-25,3	1,6
1265	Fedje	-1,3	291	-7,9	-15,5	15,4	1,3	17,2	45,3	-8,5	4,7
1266	Masfjorden	-1,7	313	-6,9	-10,1	15,4	0,5	15,9	62,5	-33,5	1,2

¹ Alle kartene i denne rapporten bruker fargekoder hvor regioner eller kommuner er delt inn i fem kategorier i henhold til rangeringen. Beste kategori der de 20 prosent høyeste verdiene, nest beste er fra 20-40 prosent, etc.

² Sysselsatte inkluderer både heltids- og deltids sysselsatte.

³ Attraktivitetsbarometeret 2007 ble utarbeidet av Telemarksforskning-Bø på oppdrag fra NHO, og kan hentes fra: http://www.nho.no/files/NHO_attraktivitetsbarometer.pdf

⁴ Sammenhengen mellom nettoflytting og vekst i arbeidsplasser er nok mer komplisert, ettersom netto innflytting også gir vekst i folketallet, som igjen fører til høyere etterspørsel og flere lokale arbeidsplasser. Modellen kan likevel brukes til å identifisere regioner som har høyere innflytting enn "normalt".

⁵ Ikke alle nyregistrerte foretak er reelle nyetableringer, en del registreringer skyldes eierskifte, skifte av selskapsform etc. Omtrent 70 prosent av nyregistreringene er reelle nyetableringer. Her har vi utelatt holdingselskaper fra statistikken, ettersom disse ikke har selvstendig virksomhet. Vi har også utelatt selskapsformer som vanligvis ikke er kommersielle, som foreninger, borettslag etc. Selskapsformer vi har brukt er ASA, AS, ENK, ANS, DA, BA og NUF.

⁶ Merk at alle bedrifter teller likt med denne metoden. Små bedrifter vil telle likt med de største. Det samme gjelder målingene av lønnsomhet i neste kapittel. Dersom en bruker summerte tall vil en ofte bare avspeile utviklingen i de største bedriftene, derfor vil metoden vi har brukt være bedre for å få fram geografiske forskjeller. Ettersom både vekst og lønnsomhet er målt med regnskapsdata, vil en ikke fange opp avdelinger av konsern med hovedkontor andre steder. Disse er ofte store arbeidsgivere, men få av antall. Dermed vil dette ikke ha særlig påvirkning på resultatene. I det foregående kapitlet om arbeidsplasser, har vi imidlertid brukt andre datakilder der vi også fanger opp avdelinger med hovedkontor andre steder og ikke regnskapspliktige virksomheter.

⁷ Av de foretakene som leverte inn regnskapene til Brønnøysundregistrene før fristen, hadde 74,4 prosent overskudd. En del foretak leverer hvert år regnskapene etter fristen, og disse har erfaringsvis dårligere lønnsomhet enn gjennomsnittet. Når disse regnskapene kommer inn, vil andelen lønnsomme foretak erfaringsmessig synke med ca 2 prosent. Lønnsomheten i 2006 vil likevel bli svært høy.

⁸ Det er gjennomført en multivariat regresjonsanalyse der andel lønnsomme foretak i regionene i 2006 er avhengig variabel, og næringsstruktur, demografiske og andre variabler uavhengige variabler.

⁹ NæringsNM 2007 er utarbeidet for NHO, og kan lastes ned fra www.nho.no

¹⁰ Poengsystemet er slik at beste region i en kategori får poengsum 10, medianen poengsum 5 og dårligste region får poengsum 0. De mellomliggende regionene får en poengsum avhengig av avstanden fra ytterpunkt og median. Den samlede næringslivsindeksen er gjennomsnittet av oppnådd poengsum for de fire kategoriene; vekst, lønnsomhet, nyetableringer og næringslivets relative størrelse.

¹¹ For å rangere kommunene har vi benyttet sum av rangering blant alle kommunene for de fire delindikatorene. Årsaken til at denne metoden er valgt er at enkelte små kommuner med svært få regnskapspliktige foretak lett får ekstreme verdier på indikatorene. Gjennom å bruke rangeringene unngår en at slike ekstreme verdier får fullt utslag. Denne metoden favoriserer kommuner med jevne resultat.

© Telemarkforskning-Bø 2006
Arbeidsrapport nr. 22/2007
ISSN 0802-3662

Telemarkforskning-Bø

Postboks 4

3833 Bø i Telemark

Tlf: 35 06 15 00

Fax: 35 06 15 01

www.telemarkforskning.no